horum inferiorum .xix
Utrū cā p̄ma ſupſimplex ſit eſſe tm̄ ɔtinens nihilomin⁹ pfectōes omniū ⁊ ſi nō ſit in genere .xx.
Utrū cuiuis eſſe ſit p̄ſtantius ꝗ̄ eſſentia. tm̄ eſſentia ſit infinita ⁊ eſſe ſit finitū in ipſa intelligētia xxi
Utrꝫ rōnales aīe induiduate ꝑ corp⁹ occaſionaliter poſt ſeparatōem diſtinguātur dūtaxat numeraliter eodem
Utrū ne poſſet ratōalis anima ex ſua naturali facultate differentias intelligentiarum ꝓprias nec genus earū proximum cognoſcere xxij
Utrū genus ⁊ dr̄ia in ſubſtātijs ſeparatis ſumāt aliter ꝗ̄ in ſubſtantijs ɔpoſitis. xxiij.

Tractatus tercius de

eſſentia ipſoꝝ accidentium .xxiij.
Utrum accn̄s ſm̄ ſe verā hn̄s eſſentiā ſit tāte depēdētie vt ipm̄ ſine ſuba nec ſit diffinibile nec intelligibile xxiiij
Entitas albedinis ɔſideraẜ quadrupl'r eodem
Subiectū accn̄tis p̄t dupl'r aſſignari xxv.
Quomodo differēter anima in ſuis operationibus indiget corpore eodem
An in aliquo ſubaliter corrupto ſit poſſibile accn̄tia q̄ in generato p̄erant eadē numero remanere eodem
Aliqua ſunt accidentia que non poſſunt a ſubiecto ſeparari neqꝫ in eo remitti. eodem
Abſtracta predicamenti ſubſtantie non predicantur de ſe inuicem eodem
Predicamentalis coordinatio ſubſtantiaꝝ ɔſtituitur rōnabiliter ex concretis xxvi.
Utrū in notificatōe cuiuſlibet ɔcreti accn̄talis poni poſſꝫ ſuū ſubiectū loco generis eodem
De ɔſtitutōe coloris ꝓprie dicti ⁊ ei⁹ ſubiecto eodem

Finitur tabula

Tractatus Gerardi de Monte artiuꝫ ⁊ ſacre theologie profeſſoris eximij . ad fauorabilē dirigens concordiam . quedam problemata inter ſanctum Thomam ⁊ venerabilem Albertum magnū. ex quorū ɔtentioſa diſputatōe nōnullis olim dabatur fomentū odij. alijs vero occaſio detrahendi vtriqꝫ doctori

Olite plures magiſtri fieri fratres Scribitur Jacobi tercio. de quo ſic inquit ſanctus Auguſtinus in principio libri retractationū. Plures magiſtros fieri exiſtimo. cuꝫ diuerſa atqꝫ inter ſe aduerſa ſentiunt. Cum vero idipſum dicūt omnes ⁊ verum dicunt et ab vnius magiſtri magiſterio nō recedūt. Ad hoc inuitat apoſtolus p̄me ad chorintheos p̄mo dicens Idipſum dicatis om̄es ⁊ non ſint in vobis ſciſmata. ſitis autē pfecti in eodem ſenſu ⁊ in eadem ſcientia. Putant nihilominus ꝗ̄plurimi ꝙ duo illi eiuſdem ordinis ⁊ ꝓfeſſionis doctores famoſiſſimi ſanct⁹ Thomas ⁊ venerabilis Albert⁹ ſint deſertores ſalutariuꝫ huiuſmodi exhortationū. quoqꝫ vnius doctrina alteri⁹ doctrine frequētiſſime ſit contraria. de hoc tractatus q̄dam eſt editus. qui numerat cōtrarietates multas quas inter ſanctum Thomā ⁊ venerabilem Albertum aſſerit exiſtere. ⁊ in earū deciſionibus ſatagit ſupprimere partem quaꝫ aſſcribit ſancto Thome Hic tractatus turbat multos inclinatos ſtudio doctrine ſancti Thome. qui in philoſophicis Areſtotelem. ⁊ in theologicis beatum colit Auguſtinū. Ea ꝓpter ꝑducere q̄dam inſtitui in p̄ſenti tractatu ꝑ que rōnabiliter tractat⁹ ille poterit impugnari. qm̄ oſtendent ea que producā doctores memoratos in determinatōnib⁹ ꝓblematum que tractatus ponit nō eſſe repugnātes. ¶ Preambuluꝫ aūt ꝑducendoꝝ ſint quedā que venerabilis Albertus dē in ſuis libris philoſophicis In fine ɔmenti de aīalib⁹ dt ſic Jam expletus eſt liber animalium. ⁊ ipſo expletum eſt totum opus naturarum. in quo ſic moderamen tenui ꝙ dicta peripatheticoruꝫ (vt melius potui) expoſui. nec aliq̄s in eo p̄t deprehēdere quid ego ipſe ſentiam in ph̄ia naturali. ſed quicūqꝫ dubitat ɔparat hec q̄ dicta ſunt in noſtris libris dictis peripatheticoꝝ. ⁊ tūc vel rep̄hendat vel conſentiat. me dicēs ſcie ipſoꝝ fuiſſe interpretē vel expoſitoreꝫ Si aūt non legens ⁊ ɔparans reprehenderit . tunc ɔſtat ex odio eum reprehendere vel ex ignorantia. ⁊ ego talium hominū parum curo reprehenſiones. In fine libri cōmenti politicorum dicit ſic Non dixi aliquid in iſto libro niſi exponendo que dicta ſunt. ⁊ rationes ⁊ cauſas adhibendo. ſicut nec in omnib⁹ libris philoſophicis vnq̄ꝫ de meo aliq̄d dixi. ſed opiniones peripatheticoruꝫ ꝗ̄to melius potui expoſui Jn fine ɔmenti libri metaphyſice dicit. hic igitur finis ſit diſputationis iſtius . in qua non dixi aliquid ſm̄ opinionem meam propriā. ſed omnia ſunt dicta ſm̄ opiniones peripatheticorum. ⁊ qui voluerit hoc probare diligenter libros eorum legat. ⁊ non me ſed ipſos laudet vel reprehendat Jn fine vndecimi metaphyſice dicit huic ſimile. Jn fine ɔmenti libri cauſarum dicit ſic. eligat vero vnuſquiſqꝫ quod vult. ea em̄ que dicta ſunt ſm̄ peripatheticorū rationes determinata ſunt ⁊ non aſſertōnib⁹ noſtris inducta Jn fine ɔmenti libri phyſicorum. ⁊ petimus ab omnib⁹ hoc opus inſpecturis. vt diligenter examinent non conceptiones ſuas. ſed dicta antiquorum peripatheticorum. ⁊ tunc vel reprehendant vel dimittāt ſm̄ ꝙ eis placuerit Jnſuper libro tercio de ſomno ⁊ vigilia qui eſt de diuinatione capitulo duodecimo dicit ſic. Philoſophica em̄ ſuſcepimus dicenda plus ſm̄ peripatheticoꝝ ſententiā ꝑſequentes ea que intendimus ꝗ̄ etiam ex noſtra ſcientia aliquid velimus inducere. ſi quid em̄ forte ꝓprie opinionis habemus in theologicis magis ꝗ̄ in philoſophicis deo volente proferetur. Ex his p̄mo dep̄henditur ꝙ non eſt certum ꝙ ea que venerabilis Albertus ſcribit in philoſophicis ſint ſue proprie opinionis . niſi eadem reperiantur in operib⁹ ſuis theologicis. Deprehenditur ex his ſecūdo. ꝙ ea que ponit in philoſophicis nequaꝗ̄ debent cenſeri ſue opinionis qn̄ illorum oppoſita determinat in ſuis ſcriptis theologicis. His p̄miſſis accedaꝫ viciſſim ɔtrarietates quas tractatus inter ſanctū Thomā ⁊ venerabilem Albertum aſſerit exiſtere

Q ſm̄ ſanctū Thomā logica ⁊ alie liberales artes ſint ſpeculatiue ſcientie

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

PRima ꝯtrarietas quã tractatus narrat ē ꝙ ſanctus Thomas dicat logicã ⁊ alias ſciãs triuiales eſſe practicas. quas venerabilis Albert⁹ dt eſſe ſpeculatiuas. ſʒ aſſertio iſta tractatus ipſius nõ ē vera. nam etiam ſcũs Thomas manifeſte ponit logicam et alias ſciẽtias triuiales eſſe ſpeculatiuas. dt em̃ prima ſcõe q̃ſti. q̃nquageſima ꝓma. ar. ꝓmo duplex ē opus. ſcʒ exterius ⁊ interius. practicũ ergo vel operatiuum qđ diuiditur ꝯtra ſpeculatiuũ ſumit̃ ab ope exteriori ad qđ nõ habet ordinẽ habitus ſpeculatiuus. ſʒ tamẽ hʒ ordinem ad opus interius intellectus qđ eſt ſpeculari verũ et ſm hoc habitus ſpeculatiuus eſt habitus opatiuus.

Preterea eadẽ q̃ſti. ar. tertio arguit ſic. artes liberales ſunt excellentiores q̃ʒ artes mechanice. ſʒ ſicut artes mechanice ſunt practice. ita artes liberales ſpeculatiue. g̃ ſi ars eſſet virtus intellectualis deberet ꝟtutib⁹ ſpeculatiuis annumerari. Et ſoluendo dt ꝙ etiam in ipſis ſpeculatiuis eſt aliq̃d ꝑ modũ cuiuſdam operis. puta ꝯſtructio ſyllogiſmi aut orationis ꝯgrue. aut opus numerãdi vel mẽſurandi. et ideo q̃cũq; ad hmõi operatõnes habitus ſpeculatiui ordinantur dicũtur ꝑquandam ſilitudinem artes. Sʒ liberales dicũt̃ ad drñam illaꝝ artiũ que ordinant̃ ad opa ꝑ corpora exercita q̃ ſunt quodãmodo ſeruiles inq̃ʒtum corpus ſeruiliter ſubdit̃ aĩe. ⁊ hõ ſm aĩam eſt liber. Jlle vero ſcie q̃ ad nullũ hmõi opus ordinant̃. ſimpliciter ſcie dicuntur. nõ aũt artes. nec oportet ſi liberales artes ſint nobiliores ꝙ magis eis conueniat ratio artis. Et in eadem queſtione. artic. quarto arguit ſic. prudentia magis cõuenit cũ arte q̃ʒ habitus ſpeculatiui. ſed q̃dam habitus ſpeculatiui dicuntur artes. ergo multo magis prudentia dicetur ars. Et ſoluendo dicit ꝙ prudentia magis conuenit cum arte q̃ʒ habitus ſpeculatiui q̃ʒtum ad ſubiectum et materiam vtrũq; em̃ eſt in opinatiua ꝑte anime. et circa ꝯtingẽs aliter ſe habere ſed ars magis cõuenit cũ habitibus ſpeculatiuis in ratione ꝟtutis q̃ʒ cũ prudentia vt ex dictis patet. ⁊ ſecũda ſecũde queſtione. xlvij. ar. ij°. arguit ſic. in eadem ꝑte anime ponũtur a pħo prudẽtia et ars. vt patet ex ſexto ethicorũ. ſed ars nõ ſolũ inuenit̃ practica ſed etiam ſpeculatiua vt ptʒ in artibus liberalib⁹. g̃ prudẽtia etiã inuenitur et practica et ſpeculatiua Et ſoluendo dt ꝙ om̃is applicatio rõnis recte ad aliq̃d factibile ꝑtinet ad artem. ſʒ ad prudentiam nõ ꝑtinet niſi applicatio ratõis recte ad ea de q̃b⁹ eſt cõſilium et hmõi ſunt in quibus non ſunt vie determinate veniendi ad finẽ. vt dicit̃ tertio ethicoꝝ. q̃a ergo ratio ſpeculatiua quedam facit. puta ſyllogiſmũ ꝓpoſitionẽ et hmõi in q̃b⁹ ꝓceditur ſm certas et determinatas vias. inde eſt ꝙ reſpectu illorũ poteſt ſaluari ratõ artis. nõ aũt rõ prudentie. et ideo inuenit̃ aliq̃ ars ſpeculatiua. ſed nõ prudentia ſpeculatiua Et queſti. li. ar. iiij in reſponſione ad ſecũdum argumẽtum dr. ꝙ etiã in ſpeculatiuis dialectica q̃ eſt inquiſitiua ꝓcedit ex cõib⁹. demõſtratiua ãt que eſt iudicatiua ꝓcedit ex ꝓpꝛijs

Et ſm ſanctum Thomã vniuerſale ante rẽ et in re ſint eadẽ cũ vl'i poſt rem

SEcũdam cõtrarietatem tractatus ponit. ꝙ ſanctus Thomas dicat vniuerſale ante rem et in re non eſſe eadeʒ cuʒ vniuerſali poſt rem. ſed venerabilis Albertus dicat eadẽ eſſe. et tamen tractatus dicit in deciſione ꝙ eſſe humanitatis vt eſt ante rem. et in re eſt de genere ſubſtantie. et vt eſt poſt rem eſt de genere accidẽtis. hec ꝟba magis ſonãt diuerſitatẽ maximã q̃ʒ idẽtitatem Et ſubditur in tractatu ꝙ albedo vt eſt intentio ſiue ſpecies notionalis eſt de prima ſpẽ qualitatis et vt natura eſt de tertia ſpẽ qualitatis. conſideret ſtudioſus an cõueniat dicere ꝙ intẽtio luminis ⁊ albedinis ſit ſpẽi alterius q̃ʒ lumẽ et albedo. cũ diſtinctio ſpecifica ſit eſſentialis. Et in fine deciſionis dicit ꝙ venerabilis Albertus dicat ſubſcripta verba vniuerſale poſt rem eſt duplex habens eſſe. ſcʒ materiale quo habitualiter ĩformat intellectum poſſibilem ad actum intelligendi Et formale quo eſt natura de pluribus predicabilis. ⁊ primo modo eſt accidens intentionale de prima ſpecie qualitatis. ſcđo modo eſt in plurib⁹ generib⁹ predicamẽtalib⁹ iuxta exigentiam eorum de quib⁹ eſſentialiter predicat̃. Ubi aũt hec verba venerabilis Albertus dicat nõ narrat. ſʒ quicquid ſit ex dicendis patebit ꝙ in hac materia nõ eſt illa quam pretendit diſcrepantia tractatus. Non em̃ ſanctus Thomas ſentit ꝙ ſpecies intelligibilis habitualiter informans intellectum ad intelligendũ ſit vniuerſale poſt rem ⁊ predicabile de indiuiduis ſʒ ꝙ vniuerſale poſt rem ſit terminus obiectalis primarius ipius intellectionis cui termino cõuenit magis idẽtificari cũ re ad extra q̃ʒ ipi habituali ſpẽi ĩtelligibili Unde ſanctus Thomas in ſuo tractatu de q̃dditatibus entium dicit ꝙ ratõ generis et ſpeciei ꝯuenit eſſentie ſm ꝙ ſignatur ꝑ modũ totius. vt nomine hoĩs vel aĩalis ꝓut implicite ⁊ indiſtincte ꝯtinet totuʒ illud quod in indiuiduis eſt. Unde deprehenditur ex his que in eodem tractatu paucis interpoſitis ſequũtur ꝙ ſnĩa ſancti Thome eſt ꝙ homini accepto ſm ſe quo modo eſt vniuerſale ante rem conueniunt eẽntialia predicata ꝓmi et ſecũdi modi per ſe. ſʒ homini vt ſuſcepto in ſingularibus quo modo eſt vniuerſale in re ꝯueniũt ꝓdicata accidẽtalia realia. vt currere ⁊ ſedere. hoĩ vero vt concepto ⁊ obiectaliter intellecto quo modo eſt vniuerſale poſt rem cõuenit ꝙ ſit prima intentio cui attribuunt̃ intentõnes ſecũde. vt eſſe ſpeciem et eẽ in predicamento Huic correſpondenter dt ſanct⁹ Thomas primo perihermeniarũ. ꝙ cum dicitur rerum quedam ſunt vniuerſalia quedam vero ſingularia Diuidũtur res queãdmodum ſcant̃ per nomina que ſubijciuntur in enunciationibus. et ꝙ intentiones generis et ſpeciei intellectus attribuit nature intellecte Preterea in ꝓma parte queſtio. lxxxv. articulo ſcđo dicit. ſicut ſpecies ſenſibilis non eſt illud quod ſentitur. ſʒ magis id quo ſenſus ſentit. ita ſpecies intelligibilis non eſt id quod intelligitur. ſed quod. primo et principaliter intelligitur eſt res cuius ſpecies intelligibilis eſt ſimilitudo.

¶ Et ſubdit ꝙ humanitas apprehendatur ſine indiuidualibus conditionibus quod eſt abſtrahi ipſam ad quod ſequitur intentio vniuerſalitatis accidit humanitati ſm ꝙ ꝑcipitur ab intellectu in q̃ eſt ſimilitudo nature ſpẽi ⁊ nõ indiuidualiũ ꝓncipiorũ. Et ar. iij. ꝙ vl'e ꝓt ꝯſiderari vno° ſm ꝙ natura vl'is ꝯſideretur ſimul cum intẽtõne vniuerſalitatis ⁊ ꝙ voces nõ ſignẽt ſpẽs intelligibiles ſʒ ea q̃ intellectus ſibi format ad iudicandũ de reb⁹ exterioribus. Et in ꝑuo quodã tractatu de verbo dicit. hoc no^n lapis non ſignat ſubſtantiam intellectus nec ſignat ſpeciem quo intellectus intelligit. nec ſignat ipſuʒ intelligere ſed ſignificat verbũ interius expreſſum et formatuʒ in aĩa quod cõparat̃ ad intellectum nõ ſicut id quod intel

lectus intelligit.ſed ſicut in quo intelligit.nā in iſto exp̄ſ
ſo et formato videt naturā rei et intelligit Et ſilr qōlibe
to quinto q̄ſti.ix.dr ꝙ v̄bū exterius non ſ̄cat ſpēm intel
ligibilem.ſed verbū cordis quod per operatōem forma
tur.q̄uis ipſum verbū poſſet dici forma vel ſpēs intelli
gibilis.ſed ſunt per intellectum conſtituta ſicut forma ar
tis quā intellectus adinuenit dr quedam ſpēs intelligi/
bilis. Et in ſumma cōtra gētiles libro primo caplo.liij.
dr intellectus ꝑ ſpēm rei formatus intelligendo format
in ſeipſo quādam intentōem rei intellecte que eſt ratio ip
ſius quā ſ̄cat definitio et hoc quidem neceſſariū eſt.eoꝙ
intellectus intelligit indifferenter rem preſentem et ab/
ſentem.in quo cū intellectu imaginatio conuenit ſed in/
tellectus hoc amplius habet ꝙ etiam intelligit rem ſepa
ratam a conditōnibꝫ materialibus ſine quibus in natura
rerū nō exiſtit et hoc nō poſſet eſſe niſi intellectus inten/
tionē predictam ſibi formaret.hec aūt intentio intellecta
cū ſit quaſi terminus intelligibilis operationis eſt aliud
a ſpē itelligibili que facit intellectum in actu quā oportʒ
cōſiderare vt intelligibilis operatōis p̄ncipiuʒ licet vtrū
qꝫ ſit rei intellecte ſimilitudo.per hoc em̄ ꝙ ſpecies intel
ligibilis que eſt forma intellectus ⁊ intelligendi princi/
pium eſt ſimilitudo rei exterioris.ſequiṫ ꝙ itellectus in/
tentionem formet illi rei ſilem.qꝛ quale eſt vnūqdqꝫ ta/
le operatur Et ex hoc ꝙ intentio intellecta eſt ſimilis ali
cui rei ſequiṫ ꝙ intellectus formādo hm̄oi intentōnem
rem illam intelligat Verbis premiſſis ſci Thome
ꝯſonat id qd venerabilis Albertus dr in de hoie vbi dr
ſic.ſi prope loquamur ſpēs intelligibilis nō eſt materia
conſiderationis circa quā eſt ꝯſideratio.ſed res potius
cuius eſt illa ſpēs. Et ſubdit.ſed ſi nō fiat vis in hoc tūc
ſpēs intelligibilis eſt.in duplici ꝯſideratōne em̄ eſt ſpēs
rei ⁊ ſpēs itellectus.ſed rei ſpecies eſt.vt in quā ducit ꝑ
hoc ꝙ eſt rō rei et quidditas.ſpēs vero intellectꝰ vt for/
ma perfectiua potentie eius. Et deinde ſubdit ꝙ ſpēs
ꝯſideraṫ duobꝫ modis.ſcꝫ vt ratio rei et vt accidēs ani/
me.⁊ vt rō rei eſt apud om̄es idem.vt accidens vero aie
indiuiduaṫ in omnibꝫ aialibꝫ Et ſubdit ꝙ vle eſt de om̄i
ſ̄m ꝙ eſt ratio vel natura cōmunis ſuorū ꝑticulariū.et
nō ſ̄m ꝙ eſt accidens aie Et ſubdit ꝙ vle ſ̄m ꝙ eſt acci
dens aie nō eſt ratio rei.ratio em̄ eſt quidditas rei ⁊ ſub
ſtantie.ſpēs aūt intelligibilis eſt accn̄s nō rei ſ3 intellec/
tus Et hec verba venerabilis Alberti vix ſonāt tantaʒ
idemptitatē vlis poſt rem cū vli ante rem ⁊ in re q̄tuʒ ſo
nant v̄ba ſci Thome.quare nō recte iudicant

Q sanctus Thomas ponat materiā eſſe cauſam indiuiduationis in materialibꝫ ſubſtātijs

Tertia cōtrarietas quā tractatus ponit eſt circa
principiū indiuiduatōnis in ſubſtātijs materia
libus.putat em̄ tractatus ꝙ ſcūs Thomas di/
cat materiam nō eſſe cām originalem indiuiduatōis.ſed
q̄titatem. Iſtius oppoſitū oſtendit multitudo producē
dorum. Nam ſanctus Thomas circa octauā ꝓpoſitio
nem libri cāꝝ dicit ſic.ꝙ aliqd non ſit natum eſſe in mul
tis poteſt ꝯtingere dupliciter Uno modo per hoc ꝙ ē
determinatum ad aliquod vnū in quo eſt. Alio modo
per hoc ꝙ non eſt natum recipi in aliquo.⁊ ex hoc habet
indiuiduatiōem ſicut materia prima in rebus corporali/
bus.que eſt principium ſingularitatis.et hoc modo eſt
indiuiduatio in ſubſtantijs ſeparatis.et in tractatu de di
menſionibus interminatis.capitulo ſecundo in fine di/
cit ſic. Cum em̄ forma recipitur in materia circūſcriptꝫ
per intellectum dimēſionibus fit aliquid exiſtens in ge
nere ſubſtantie.et vltimū habens completam rationeʒ
indiuidui in ſubſtantia Et licet nō ſit hic et nūc demon
ſtrabile niſi dimēſionibus certis et terminatis quas ſe/
qui neceſſe eſt.eo ꝙ forma recipiṫ in materia.cū impoſſi
le ſit eam in materia recipi quin conſtituatur corpus qd
eſt ſubſtantia.cuius propria ſigna ſunt dimenſiones ipe
et ideo dicitur ꝙ materia ſub certis dimenſionibus eſt
cauſa indiuiduationis.non ꝙ ille dimenſiones cauſent
indiuiduationeʒ.accidens em̄ non cauſat ſubiectum.ſ3
quia per dimēſiones certas demonſtratur indiuiduum
hic et nūc ſicut ꝑ ſignū ꝓpriū indiuidui et inſepabile Et
in primo ſcripto diſtinctōe.xxiij.articulo primo ſic dicit
Natura non dicit compoſitum.ex hac materia demon/
ſtrata determinatis accidentibꝫ ſubſtantie.in qua indiui
duatur forma.hec em̄ materia demonſtrata eſt ſicut reci
piens materiam cōmunē. Huic correſpondet illud qd
dicit ſanctus Thomas in ſuo tractatu de quidditatibꝫ
entium ibi dicit ſic. Materia nō quolibet modo accepta
eſt indiuiduationis principiū.ſed ſolum materia ſignata
et dico materiam ſignatā q̄ ſub determinatis dimenſioni
bus ꝯſideraṫ. Et diſtinctōe octaua.ar.decimoq̄rto ꝑ ma
teriam natura indiuiduaṫ.et ꝙ aia nō indiuiduaṫ niſi ex
corpe Et diſtinctōe xxv.arti.p̄mo.nature in ꝯpoſitis fit
additio materie determinate ꝑ quā natura cōis generis
vel differentie indiuiduatur. Et eodē arti.ꝑticulare effi/
citur indiuiduū ꝑ aliquod eſſentiale.qd quidem in rebꝫ
cōpoſitis eſt materia. Et in ſecūdo ſcripto.diſtinctōne
tertia.arti.ſcdo dr ſic incōmunicabilitas in homine eſt
ex hoc ꝙ forma ſua receptibilis in materie fundamen/
to ꝑ materiam determinatur. Et eodem articulo dr ſic
forma ꝑticipabilis non indiuiduaṫ niſi ꝑ materiā in qua
accipit eſſe determinatū.ſed forma q̄ nō eſt receptibilis
nō indiget materia determinante ſ3 in ſua natura deter
minaṫ ad eſſe. Et ar.quarto.aia rōnalis ex corpe recipit
eſſe indiuiduatum.qd qꝛ nō dependet ex corpe remanet
indiuiduatio etiā deſtructo corpe. Et arti.decimo dr ſic
forme indiuiduatio nō eſt niſi ex materia. vnde q̄tcunqꝫ
forme aggregentur ſemper remanet collectio illa cōmu/
nicabilis multꝫ quouſqꝫ intelligatur ꝑ materiā determi
nata.vnde cognitis hm̄oi formis aggregatis non cog/
noſciṫ Sortes et Plato. Et deinde ſubdit ꝙ materia ē
p̄ncipiū indiuiduatōnis.et ſingularia indiuiduanṫ ꝑ ma
teriā. Et dr in ſcripto tertio.diſtinctōe ſecūda.in fine ſin
gulare habet incōmunicabilitatē ꝑ illud qd eſt de rōe eiꝰ
ſcꝫ per materiam que eſt pars definitionis eius ſi defini/
atur. Et in quarto ſcripto diſtinctōne.xij.arti.primo dr
ſic. Primū indiuiduatōnis principium eſt materia.ſed
ex dimēſione materia habet ꝙ diuidaṫ. Deinde in p̄ma
ꝑte q̄ſtiōe tertia.art.ij.dr ſic forme q̄ ſunt receptibiles in
materia indiuiduanṫ ꝑ materiā.q̄ nō pōt eſſe in alio cum
ſit primū ſubiectuʒ Et arti.iij.p̄ncipia definientia habēt
ſe formaliter reſpectu materie indiuiduātis. Et q̄ſtione
xiiij.arti.vndecimo.ſingularia ex cauſis vlibꝫ ſortiuntur
quaſdam formas et virtutes q̄ quātūcūqꝫ ad inuicē con
iugantur non indiuiduanṫ niſi ꝑ materiam indiuidualeʒ
Et deinde ſubdit ꝙ ſcia dei vſqꝫ ad ſingularia ſe exten
dit q̄ ꝑ materiā indiuiduanṫ. Et q̄ſtione viceſimanona.
articulo p̄mo dicit.ſubſtantia indiuiduaṫ ꝑ ſeipam.ſ3 ac

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

cidentia indiuiduant̄ p̄ ſubiectū qd̄ eſt ſubſtantia. Et q̄ſtione .lvi. ar. p̄mo dr̄ ſic. in reb⁹ corporalib⁹ materia eſt indiuiduatōnis principium. Et q̄ſtione .lxxix. dr̄ ſic. materia eſt pars ſpēi in reb⁹ materialib⁹. nō q̄dē materia ſignata q̄ eſt p̄ncipiū indiuiduatōis ſed materia cōis. Deinde in tcia p̄te .q̄ſti .lxxvij. ar. ij. dr̄ materia eſt idiuiduationis p̄ncipiū omib⁹ formis inherentib⁹. q2 cū h̄mōi forme inq̄ꝫtum eſt de ſe ſint nate in aliquo eſſe ſicut in ſubiecto. ex quo aliqua earū recipit̄ in materiā que non eſt in alio nec ipſa ſic exiſtens poteſt in alio eſſe diuiſio aūt ſubſtantie accidit ratione quantitatis. vt dr̄ primo phiſicoꝝ. Ceterū in queſtionib⁹ diſputatis de potentia. materia. nona arti. p̄mo dr̄ ſic. in ſubſtantia p̄ticulari p̄ter materiam cōmunē eſt materia indiuidualis. q̄ eſt ſingularitatis principium. Et ſubdit accidentia nō indiuiduant̄ niſi ex ſuis ſubiectis. ſola aūt ſubſtantia p̄ ſeipam indiuiduat̄. ⁊ p̄ ꝓpria principia Et articulo ſcd̄o dr̄ ſic. ſubſtantia ex ꝓprijs p̄ncipijs indiuiduat̄ et nō ex alio extraneo ſicut accidens ex alio ſubiecto. Et ſubdit ꝙ hoc ſingulare indiuiduat̄ p̄ hanc materiā. et illud p̄ illam Et ar. iij. dr̄ in reb⁹ materialib⁹ in quib⁹ forme nō ſunt per ſe ſubſiſtētes. ſed materie inherentes. oportet ꝙ principiū indiuiduatōnis ſit ex materia. Et in q̄ſtionib⁹ de ſpūalib⁹ creaturis q̄ſti. v. dr̄ materia eſt principium idiuiduatiōis inq̄ꝫtum nō eſt nata in alio recipi. Et in ſumma ꝯtra gētiles. li. i. caplō. xxv. dr̄ ꝙ eſſentie vel q̄dditates generꝫ vel ſpēꝫ indiuiduant̄ p̄ materiā ſignatā hui⁹ vel illi⁹ indiuidui licet etiā q̄dditas generis vel ſpēi includat materiam ⁊ formā in cōi. ⁊ libro. ij. ca. lviij. p̄ hoc forme indiuiduant̄. q2 ſtʒ i materia Pro ãpliori p̄miſſoꝝ declaratōe

Primo Conſiderandū eſt. ꝙ incōicabilitas q̄ eſt de rōne indiuidui nō eſt incōicabilitas in recipe. q2 in recipe materia etiam indiuidual' eſt cōmunis. ſʒ incōicabilitas i recipi q̄ irreceptibilitas p̄t dici et hec incōicabilitas ꝯuenit indiuiduali materie ſimpliciter et p̄ ſe. q2 ipſa nec rōne nec ſm̄ ſe nec ſm̄ eius p̄tem eſt ad modum forme in aliud ſubiectū receptibilis. ipſi aūt ſuppoſito materiali ꝯuenit incōmunicabilitas ratōe p̄tis. ſcʒ rōne materie indiuidualis. ſed ipi nature ſpecifice idiuiduate ⁊ ipi forme p̄tis ⁊ formis accn̄talib⁹ indiuiduatis ꝯuenit hec incōicabilitas p̄ accidens ⁊ ſm̄ q̄d. p̄ accn̄s. q2 rōne extrinſeci. ſ. ſuppoſiti aut ſubiecti. ſm̄ quid vero q2 h̄mōi nō ſunt incōicabilia et irreceptibilia ſimpliciter. q2 iā ſunt recepta. ſed dicūtur incōicabilia. q2 nō ſunt ꝯmunicabilia alicꝫb⁹ alijs aut receptibilia in aliqua alia q̄ꝫ in illa in quib⁹ iam ſunt indiuidualiter recepta. q2 nō ꝯuenit forme migrare de ſubiecto in ſubiectum

Secundo Conſiderandū. ꝙ eſſe diuiſum ab alio eiuſdeʒ ſpēi nō eſt de rōe indiuidui. in intelligētijs eñ et corp̄ib⁹ celeſtib⁹ nequnt eſſe multa ſub eadē ſpē idiuidua. in illis tñ in q̄bus ſunt multa ſub vna ſpē indiuidua. ibi eſſe diuiſum ab alio eiuſdem ſpēi eſt ſecūdaria q̄dam additio ſeu ꝓprietas indiuidualis et illius p̄cipiū proximū formale et actuale ponitur ipſa q̄ntitas. q2 tñ q̄ntitas orit̄ ex materia. igit̄ materia etiam eſt illius principium originale potentiale primariū et fundamentale.

Tertio Conſiderādū. ꝙ q̄ntitas oritur ex materia. et eſt materia magis ꝓpinqua q̄ꝫ alia accidentia. ⁊ ideo ſibi magis ꝯuenit non eſſe in alio et eſſe ſubiectū q̄ꝫ alijs accidentib⁹. Unde in ſacramēto altaris q̄ntitas nō eſt in alio. et eſt ſubiectum aliorū accidentium et quodāmō quātitas ibidem p̄ticipat ꝯditionem materie in ſubſtando. ita etiam quodāmō p̄ticipat ⁊ ſcd̄ario conditionē materie in indiuiduando inq̄ꝫtum illa quātitas in indiuiduatōne quā habuit ex ſubiecto et materia virtute diuina conſeruata ꝯſeruat ꝯſequēter indiuiduationē aliorum accidentium que etiam prius in ſubſtantia panis et vini indiuiduabant̄ mediante q̄ꝫtitate dimenſiua. Hanc indiuidualem conditōem quātitatis et eius propinquitatem ad ſubſtantiam ſtudent doctores catholici ꝓtendere. ideo vt tanto p̄cipiat̄ maior cōgruentia indiuidualis ſubſiſtētie ipſius quātitatis ſine ſubiecto et diſtinctōis numeralis vnius q̄ꝫtitatis ab alia in ſacramento altaris Unde venerabilis Albert⁹ q̄rto ſcripto. diſtinctōne duodecima dicit ſic. ſup̄ficiei ⁊ quātitati que ſm̄ aliq̄d cōueniunt cū ſubiecto. ſcʒ in ſuſtinendo qualitates quaſdā datur ad vſum ſacramēti in toto cum ſubiecto ꝯuenire. ſcʒ q̄ꝫtum ad ens p̄ ſe exiſtere ſine ſubiecto. Et ſubdit ꝙ ſicut q̄ꝫtitas conuenit in hoc cum ſubſtantia ꝙ ipſa eſt ſubiectum quorūdam accidentium ita etiam cōuenit cū ꝓprietate ſubſtātie ꝙ ipſa ſm̄ ſui mutationem recipit cōtraria. non tñ eſt ſubſtantia. quia hoc non cōuenit ei per ſe ⁊ primo. ſed per accidens. ſcʒ p̄ ſubſtantiam tenentem eam in eſſe. et hoc ex eo ꝙ virtute diuina loco ſubiecti in eſſe continetur

Quarto Conſiderandū ꝙ ſicut recipere nō conuenit materie per rationem materie. ſed p̄ rōem cōmunē potētie receptiue. ſicut ſenſibile conuenit homini non per rationē hominis ſed per rationem animalis. ita nec indiuiduare cōmuniter ſumptum conuenit materie per rationem materie. quia indiuiduare reperitur etiam in ipſis immaterialib⁹. ſed indiuiduare conuenit materie per ratōem incōmunicabilis exiſtētie aut per rationē irreceptibilitatis in aliud. aut per rationem entis non in alio. aut per ratōnem fundamenti in quo fundat̄ eſſe ratum huius ſuppoſiti ſeu ipſius quod eſt. Et ita licet vt dr̄ dominus Ulricus de argentina libro quinto tractatu primo. capitulo vndecimo Criſtus humanā naturam in ſe indiuiduat et humana natura eſt in chriſto indiuiduata. nō tamen ꝓpter hoc ſequit̄ ꝙ reſpectu humane nature verbū habeat cauſalitatem et influētiam materie inq̄ꝫtum materia eſt. vt dicit ſanctus Thomas quodlibeto nono. queſtione ſecūda. humanitas nō eſt forma partis que dicatur forma quia informat aliquā materiam vel ſubſtantiam. ſed dicitur forma totius in q̄ ſuppoſitum nature ſubſiſtit. Unde non oportet ponere ꝙ in chriſto ypoſtaſis increata informetur humanitate. ſed ꝙ ſubſtet in ea. Et eſt diligenter attendēdū. ꝙ ſicut in ſacramento altaris quantitas prius per ſubiectum indiuiduata conſeruatur eadem numero virtute diuina. ita quodammodo viceuerſa ſi de potentia abſoluta verbum relinqueret ſeu deponeret naturam humanam in chriſto iam indiuiduatam tunc eadem natura numero conſeruaretur indiuiduata per ſuppoſitum proprium hominis quod tunc reſultaret ex hoc ꝙ per depoſitiōem illam preter et vltra corpus in criſto indiuiduatum intelligitur ſm̄ ratōem aduenire corpori prout habet conditionē et modū fundamēti incōmunicabilis ⁊ irreceptibilis. et p̄ ꝯſequēs indiuiduantis ⁊ ſuppoſitātis Uñ licet

coꝛpus acceptum cōmuniter in cōmuni ſpecie hominis
et coꝛpꝰ indiuiduatū in ſuppoſito hoīs ⁊ coꝛpꝰ indiuidu
ans ipſum hoīs ſuppoſitum conſtituens ſint idem coꝛpꝰ
re. habent tamē diſtinctōem rōnis. etiam oꝛtam ex natu/
ra rei ratiocinabilis. et ſic concipitur rationabiliter coꝛ/
pus coꝛpoꝛi adunire ꝑpter modalem alietatem et ratio
nis diſtinctōem quā habet coꝛpus ꝓut ꝯſtituit ſpēm cō
munem. et ꝓut conſtituit naturam vt eſt indiuiduata. et
ꝓut ꝯſtituit ipm̄ ſuppoſitū quomodo eſt indiuiduans.

Quod ſanctus Thomas nō diſcrepat a venerabili Alberto

circa terminatōem q̄ſtionis an eſt Quarta ꝯtra
rietas quā tractatus ponit eſt circa queſtionē an eſt quā
eſtimāt ſm̄ ſcm̄ Thomā nō eē demōſtrabilē niſi ypothe
tice. Sȝ ſm̄ venerabilē Albertū eſſe demōſtrabilem ca
thegoꝛice. ſed hoc nō eſt verū patebit ex dicendis Dicit
ſanctus Thomas in ſumma ꝯtra gentiles libꝛo tertio.
ca. xlviij. ſicut ſe habet queſtio ꝓpter quid ad q̄ſtionē q̄a
eſt. ita ſe habet queſtio quid ad queſtionē an eſt. nam q̄/
ſtio ꝓpter quid querit mediū ad demōſtrandū qꝛ eſt ali
quid. puta qꝛ luna eclipſatur. et ſilr̄ queſtio quid eſt q̄rit
mediū ad demonſtrandū an eſt ſm̄ doctrinā traditā ſecū
do poſterioꝛū. et ſile d̄r circa finem ſeptimi methaphiſice
Et in ſecūdo poſterioꝛū d̄r ꝙ aliquā rem eſſe poſſumꝰ
ſcire abſqȝ hoc ꝙ ſciamus ꝑfecte quid eſt dupliciter. vno
mō ꝑ hoc ꝙ cognoſcimus aliquid de eſſentia eius Alioꝰ
ꝑ hoc ꝙ ꝯgnoſcimus aliquod accidens eius ⁊ aliquibꝫ
interpoſitis d̄r ſic. Si non poſſet haberi aliqua alia ratō
rei q̄ȝ definitio ipoſſibile eſſet ꝙ rem aliquā ſciremus eē
q̄n ſciremus de ea quid eſt. quia ipoſſibile eſt ꝙ ſciamus
rē aliquā eē niſi ꝑ aliquā illiꝰ rei rōeȝ. de eo ei qđ ē nobis
penitus ignotū nō poſſumꝰ ſcire ſi eſt aut nō eſt. inueniť
aūt aliqua alia ratio rei pꝛeter definitōnem. que quidem
vel eſt ratio expoſitiua ſcatōnis noīs. vel eſt ratio ipius
rei noīate. altera tamē a definitōe. qꝛ nō ſcat quid eſt ſi/
cut definitio. ſȝ foꝛte aliquod accn̄s. Unde in pte pꝛima
queſtione ſecūda. artic. ſcd̄o. noīa imponūtur ab effectibꝫ
Unde demonſtrando deū eſſe ꝑ effectum accipere poſ/
ſumus ꝓ medio quid ſcet hoc nomē deus Et in ſumma
ꝯtra gētiles libꝛo pꝛimo caplo. xij. d̄r ſic. in rōnibꝫ quibus
demōſtrať deū eſſe nō opoꝛtet aſſumi pꝛo medio diuinā
eēntiam ſeu quidditatem. ſed loco quidditatꝫ accipitur
effectus ꝓ medio ſicut accidit in demonſtratōibꝫ qꝛ. ⁊ ex
hmōi effectu ſumitur ratio huius noīs deus. nā oīa noīa
diuina iponūtur vel ex remotōe diuinoꝛū effectuū ab ipo
vel ex aliqua habitudine dei ad ſuos effectus. Pꝛe/
miſſis ꝯſonat etiam ipe tractatus et venerabilis Alber
tus circa finē ſeptimi metaphiſice. et circa ſcd̄m poſterio
rum Uerū nō repio ſanctū Thomā dicere queſtionem
an eſt non eſſe terminabilem vel demōſtrabilē niſi hypo
thetice. ſed hoc ponit Albertus venerabilis in ſcd̄o po/
ſterioꝛū. ibi em̄ d̄r ſic ſicut d̄r Alphoꝛabius. q̄ſtio an eſt
ꝓpoſitōne cathegoꝛica terminari nō poteſt. ⁊ ideo condi
tionali terminať. Deinde d̄r ꝙ Auicenna d̄r ꝙ quia q̄
ſtio an eſt q̄rit eſſe ſimpliciter. et pꝛimū nō eſt terminabi
lis niſi ꝑ pꝛimā cām et nō eſt terminabilis niſi ꝑ cōditio
nalem. et nō ꝑ ꝓpoſitionē cathegoꝛicaȝ. Et deinde q̄ſi
ex ſeipſo loquens dicit ꝙ ꝑ ꝯditionalē q̄ſtio ſi eſt termia
tur Et ſubdit aliquibꝫ interpoſitis. queſtio an eſt demō
ſtratōne nō terminať. ſed ex conditione vel ꝑ conditio/
nem. Errat ergo tractatus iſte in aſſertione illius cōtra
uerſie. dicit em̄ Buridanus in queſtionibus ſecūde po/
ſterioꝝ ꝙ queſtio ſi eſt poteſt terminari demonſtratione
ſine petitione ꝑncipij. ⁊ hoc ex ꝓpōnibꝫ hypotheticis. vel
vna hypothetica ⁊ alia cathegoꝛica Eſt etiam notan
dum circa materiam quatuoꝛ queſtionuȝ. ꝙ q̄ſtio ſi eſt
et quid eſt q̄runt entitatē ſeu eſſe rei ſed queſtio qꝛ eſt et
ꝓpter q̄d querūt ineſſe ꝓꝛietates ſeu paſſiones rei Un̄
queſtio an eſt q̄rit entitatem rei ſeu eſſe ſimpliciter ⁊ in
comuni. ⁊ queſtio quid eſt q̄rit entitatē ſeu eſſe rei in ſpe
ciali. Similiter queſtio quia eſt querit ineſſe paſſionis q̄
ſi in cōmuni. et queſtio pꝛopter quid querit determina/
tam cām ineſſe ipſius paſſionis quaſi in ſpeciali Ex
his ſequiť pꝛimo ꝙ in definitōne quidditatiua et eſſenti
ali ens nō debet poni. naȝ queſtio quid eſt p̄ſupponit ens
ſicut ſpeciale p̄ſupponit generale Sequitur ſcd̄o ꝙ eē
quod querit q̄ſtio an eſt de ipſis rebus creatis non ē eē
exiſtentie actualis a parte rei. quia hoc conuenit rebus
creatis contingenter. nec hoc eſſe queſtio quid eſt p̄ſup/
ponit. ſed eſt eſſe aptitudinale quod a quibuſdam nomi
natur eſſe non pꝛohibitum

De medio Demonſtratōnis potiſſime

Quinta contrarietas quaȝ po
nit tractatus eſt circa medium demōſtrationis potiſſi/
me. verū hanc ipſam ꝯtrarietatē ipemet tractatus redu/
cit ad ꝯcoꝛdiā quādā q̄ inferius narrabiť. Pꝛoducam
p̄mo ea ex quibꝫ poterit patere intentio ſancti Thome
ponit em̄ Areſto. q̄rto phiſicoꝛū ꝙ quatuoꝛ conditōes
habere debet definitio danda de loco. et vna illarum. ſcȝ
tertia eſt ꝙ ꝑ definitōem loci ea que videntur loco ineſſe
inſint. Circa hanc conditionem dicit ſanctꝰ Thomas
ſic. ꝙ definitio loci erit talis ꝙ ex ea manifeſtenť ꝓꝛieta
tes loci q̄ inſunt loco qꝛ diffinitio eſt mediū in demōſtra
tione qua ꝓꝛia accn̄tia demōſtranť de ſubiectꝫ. debet āt
penſari ꝙ Areſto. d̄r ꝓꝛietates loci debere demōſtrari
de loco ꝑ diffinitōem loci nō aūt d̄r ꝑ definitōnes ꝓꝛie/
tatum ipſius loci. Et ſubdit Areſto. in lrā ſic em̄ pul/
cerrime demōſtratur vnūqđqȝ. Et ſcd̄o poſterioꝝ ſan/
ctus Thomas d̄r ſic. videtur hic Areſto. dicere ꝙ defi
nitio paſſionis ſit medium in demonſtratione. Sed con
ſiderandum eſt ꝙ definitio eius ꝑfici non poteſt ſine de
finitione ſubiecti. manifeſtum eſt em̄ ꝙ pꝛincipia que cō
tinet definitio ſubiecti ſunt pꝛincipia paſſionis non er/
go demonſtratio reſoluetur in pꝛimam cauſam niſi acci/
piatur vt medium demonſtrationis definitio ſubiecti.
Sic ergo opoꝛtet paſſionem concludere de ſubiecto ꝑ
definitionem paſſionis ⁊ vlterius definitōnem paſſio/
nis concludere de ſubiecto per definitionē ſubiecti. Un̄
in pꝛincipio libꝛi dictum eſt. ꝙ opoꝛtet pꝛecognoſcere q̄d
eſt non ſolum de paſſione. ſed etiaȝ de ſubiecto. quod nō
opoꝛteret niſi demōſtratoꝛ vteretur definitione ſubiecti
demonſtrando. et hoc patet per exemplum. ſi velimus
de triangulo demonſtrare ꝙ hȝ tres angulos duobus
rectis eq̄les. accipiamus p̄mo ꝓ medio ꝙ eſt figura ha
bens angulum equalem duobꝫ extrinſecis ſibi oppoſitis
quod eſt quaſi definitio paſſionis. quod iterū demōſtra
re opoꝛtet per definitionem ſubiecti. vt dicamus omnis
figura tribus lineis rectis contenta habet angulum ex/
terioꝛem equalē duobꝫ interioꝛibꝫ ſibi oppoſitis. Et idē
patet. ſi velimus demonſtrare ꝙ vox acuta. et grauis cō
ſonet. accipiamus definitōem paſſionis. vt hic diciť ſm̄
ꝙ habent pꝛopoꝛtionem numeralem. ſed ad hoc rurſum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

demonſtrandum oportet accipere definitiõem grauis et
acuti. nam grauis vox eſt que in multo tempore nata eſt
mouere ſenſum. acuta autẽ que in modico tẽpore mouet
modici aũt ad multum eſt ꝓportio numeralis. ergo vocꝫ
acute ⁊ grauis eſt ꝓportio nũeralis. nec refert ſi aliter defi
niatur acutum ⁊ graue. oꝑtet eñ ꝙ in eorũ definitiõe po
neretur aliquid ad ꝗtitatem pertinens. ⁊ ſic neceſſe erit
cõcludere in eis ꝓportõem nũeralem Deinde ſcũs Tho
mas circa hoc ꝙ phs dr ꝙ mediũ eſt rõ primi termini. i.
maioris extremitatis Et ſubiũgit phs ſi aũt iterũ hui⁹
aliud mediũ ſit ex reliquis erit rõnibꝫ. exponẽdo dr ſic. ſi
oporteat accipere aliqđ aliud mediũ. hoc aſſumetꝛ ex rõ-
nibus reliquis. id eſt ex diffinitõne minoris extremitatꝫ
et aliarũ cauſarũ extrinſecaꝝ. cũ ei ſubiectũ ſit cauſa paſ-
ſionis neceſſe eſt ꝙ definitio paſſionis demonſtretꝛ ꝑ defi
nitõem ſubiecti. et hoc patet in exemplo ꝓpoſito. qꝛ eñ
luna eſt corpus natum ſic moueri neceſſe eſt ꝙ obijciatꝛ
certo tpe terra inter ſolem et lunã. Ceterũ in ſecũdo po
ſteriorũ venerabilis. Albertus dr ſic. definitio paſſionis
ꝗ non datur niſi ꝑ eẽntialia paſſionis eſt demõſtrabilis
ſicut ipa paſſio. Eſt aũt alia definitio paſſionis que dr
ꝗd et ꝓpter ꝗd. ꝗ formalibꝫ ⁊ eſſentialibus paſſionis cõ-
iungit ſubiectũ. Et aliqͣbꝫ interpoſitis ſubdit ꝗuis ſub
iectũ ſit cã paſſionis. nõ tñ ſm totum eſt cauſa. qꝛ aliqđ
paſſionis eſt ex rebus ſui generis cauſatuꝫ ſicut ens cõ
ſtitutum in genere accidentis. ⁊ tunc oportet cognoſce-
re in medio ꝙ paſſio ſit ex illis. et ſic oportet ꝙ definitio
paſſionis ſit mediũ. et ideo oportet ꝙ definitio dicat ꝗd
paſſionis. et propter ꝗd. et ꝯcernat ſubiectũ qđ eſt cauſa
paſſionis. ⁊ talis definitio eſt verũ mediũ demõſtratio-
nis. Et poſtea dr ꝙ definitio ꝗ dr ꝗd ⁊ ꝓpter quid paſ
ſionis ẽ ex formalibꝫ paſſionis ⁊ ſubiecto. Ex ꝑdictis col
ligitꝛ ꝙ ſcũs Thomas ⁊ venerabilis Albertus ꝯueniũt
in hoc ꝙ principalitatem. demonſtratiuã ferũt ad ſubie-
ctum ⁊ ei⁹ definitõem Verũ tractatus proſequitꝛ ꝯcor
diam vlteriorẽ. vt dr ꝙ ſubiectũ capitꝛ vno° vt ꝑfectum
ꝗd intrinſece ꝑ ſua ſubſtãtialia ſui generis dũtaxat Alio
mõ capitꝛ vt ꝗd ꝑfectũ extrinſece ꝑ virtutẽ cauſaꝝ extri
ſecarũ ordinantẽ ipius ſubſtantialia ad actiones ⁊ paſſio
nes. Et primo definitꝛ definitõne dicente ꝗdditatẽ eius
abſolutam ꝗ reſultat ex vnione potentie ⁊ actus ſui gene
ris. Scđo mõ definitꝛ definitõe dicente ſeu explicãte ꝓ-
ter eſſe ꝗdditatiuũ aptitudines cauſales ſm exigentiã
paſſionis aut actõis in ordine ad quam definitꝛ tanꝗ ꝓ-
pria cauſa. verbi grã. hõ ꝗdditatiue definitꝛ ſic. aĩal rõale
ſed vt eſt cauſa huius paſſionis riſibile additꝛ ꝑdcẽ defi-
nitõni aptum ad potentiam ridendi aut aptum ad riſum
vt talis aptitudo intelligatꝛ cauſalis ſeu originalis et nõ
cauſata ꝑ modũ naturalis potentie Et poſtea ſubdit eſt
definitio paſſionis. ſcꝫ formalis et materialis. Prima eſt
oratio indicans quidditatem abſtractã ſm ꝙ ſpẽs ẽ ſub
ordinata generi. Secũda ſcꝫ materialis eſt oratio indi-
cans eſſe ꝯpletum paſſionis ꝑ principia illud ĩmutabili
ter cauſantia. et ꝑma nõ poteſt eſſe mediũ demõſtratio-
nis. ex quo nõ indicat eſſe inherentie ſed eſſentie tm̃ Sꝫ
ſecũda eſt duplex. vna que accipit nomen ſubiecti cũ no
mine aptitudinis ſibi analoge. vt hec riſibile eſt hõ riſui
aptus natus. Alia que accipit definitionẽ ſubiecti cum
tali aptitudine ſibi finaliter proportionata. vt ſi dicatur.
riſibile eſt aĩal rõnale aptum natũ ad ridẽdũ. prima haꝝ
definitionũ materialiũ nõ poteſt eſſe medium ſepedicte
demõſtratõnis. eo ꝙ mediũ nõ intrabit ꝯcluſionẽ nec ad
mitti debet nugatio in ꝓceſſu artꝫ ꝗꝛ quodlibet accidet
ex dato. ſecũda eſt verũ mediũ. Poſſet ſentẽtia verborũ
ꝑmoꝝ ipis tractat⁹ aliter exprimi ⁊ facilius ſic ſcꝫ Defi
nitio ſubiecti accipitꝛ vno° vt exprimẽs abſolute ꝗd eſt.
ſiue principia ipſius ſubiecti. et vt ſic nõ eſt mediũ demõ
ſtrandi. Alio modo capitꝛ vt ꝓpter ꝗd ipſius paſſionis ⁊
vt quoniã illius eſt cã. ſcꝫ cũ habitudine ⁊ ꝯcretione ad
ipſam paſſionẽ queadmodũ Areſto. in primo phiſicoruꝫ
ꝯſiderat materiã ⁊ formã vt ſunt ꝑncipiũ ſubſtãtie ma-
terialis Et in ſcđo phiſicorũ cõſiderat de eiſdẽ vt ſunt
ꝑncipia mobilitatis. ſ. ſub nõie nature que ĩportat reſpe
ctũ ſeu habitudinẽ ad mobilitatẽ Et qñ ſbectũ hꝫ mul-
tas ꝗdã ordine paſſiones tũc ꝑ hmõi habitudinẽ fit ꝗſi
ꝗdã appropriatio ⁊ adequatio ad vnã paſſionẽ. ꝗnimo
vltima drña definitõis ſubiecti ĩportat ſepe ꝯcretionem
ad ꝑmã ipius ſubiecti paſſionẽ. vt rõnale ad rõnatiuum
et ſenſibile ad ſenſitiuũ. Et qñꝗ ipa paſſio circũloqtur
vltimã drãm ſubiecti. et tũc paſſio circũloquẽs differen-
tiam implicat habitudinẽ ad paſſionẽ acceptã tanꝗ paſ
ſionẽ. ſed hec habitudo ſeu ꝯcretio definitionis ſubiecti
ad ipſam paſſionem nõ eſt aliquid formale eſſentie ipi⁹
paſſionis. ſi eñ in medio demõſtratõis ꝯtineatꝛ aliqđ for
male ipſius eſſentie paſſionis. tunc premiſſe nõ ſunt ide
mõſtrabiles ⁊ ĩmediate. et etiam aliqđ medij intrat con
cluſionẽ. et idem denotatꝛ eſſe cauſa inherentie ſuꝑpius ꝗ
non ꝯſonat ꝯditionibꝫ potiſſime demõſtratiõis. vt etiã
tractatus dr. Et qꝛ ꝯcordia quã tractatus ponit nõ eſt
doctrine ſancti Thome ꝯtraria ſꝫ ꝯformis. ideo nõ ẽ ta
me repellenda. Sed ꝯſideret ſtudioſus an ꝯſonet ꝟbis
venerabilis Alberti ꝑallegatis

De ſubiecto

Ipſius phiſice Sextam
contrarietatẽ tractatus po-
nit eſſe circa ſubiectũ ipſi⁹ phiſice ſiue naturalis ſcie. ꝗd
ſcũs Thomas dr eſſe ens mobile. ⁊ venerabilis Alber
tus corpus mobile. et in huius aſſerte ꝯtrarietatis deci
ſione vtitꝛ tractatus ꝟbis inuectiuis que recitabuntꝛ in-
ferius. et tũc ꝑcedant primo quedã verba ꝗ a diuerſis di
uerſis dicũtur in hac materia. Dicit Areſto. ſexto meta
phiſice phiſica theorica ꝗdã eſt. ſed theorica eſt circa tale
ens qđ eſt poſſibile moueri. Et vndecimo metaphiſice
dr naturalis ſpeculatꝛ entia nõ inꝗtum entia. magis aũt
inꝗtum motũ ꝑticipant. et paucis interpoſitis dr. natu-
ralis accidentia et ꝑncipia ſpeculatꝛ entiũ inꝗtũ mota. ⁊
nõ inꝗtum entia. Et venerabilis Albertus in expoſiti
one ꝟboꝝ ꝑmiſſorũ nõ mutat ens mobile in corpus mo
bile. Dicit etiam Areſto. ſexto metaphiſice phiſica ẽ cir
ca talẽ ſubſtãtiam in qua eſt principiũ motus et ſtatus
in ea. cũ ꝗ li circa ſit nota obiecti ſiue ſubiecti attributio
nis. patet ꝙ eſt conforme doctrine Areſto. dicere ꝙ ſub
iectum phiſice poni poſſet ſubſtantia naturalis. Deinde
venerabilis Albertus in principio cõmenti libri phiſico-
ruꝫ dr. corpus naturale in vli ſubiectũ ẽ naturalis phie
et licet oĩe corpus qđ eſt in natura mobile ſit. tñ cũ po-
nitꝛ ſubiectũ phiſice oꝑtet ꝙ ſibi addatꝛ hoc qđ dico mobile
qꝛ alia ẽ ꝯſideratio corporũ inꝗtum hmõi. et alia eſt cõ
ſideratio mobilis. ꝗa non inꝗtum corpus eſt. ſed inquã
tum corpus mobile ſubijcitꝛ ſiue eſt ſubiectũ ſcientie na-
turalis. Et ꝗrto metaphiſice dicit. phiſica cõtrahit ens
ad corpus mobile. aliqui libri habẽt ad ens mobile. et
hoc magis conuenit illi quod ſtatim ſubdit. ſcꝫ et illius
accidentia ꝑ principia ꝓpria ipſius entis mobilis ſpecu-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

latur. et in fine ſexti methaphiſice dicit. oſtendimus in fine primi phiſicorū ꝙ prima principia entis mobilis ſunt bonū et malū. q꞉ forma eſt priuatio Sanctus Thomas in principio cōmenti libri phiſicorū dicit. ſubiectum libri phyſicorū eſt ens mobile ſimpliciter. nō dico aūt corpꝰ mobile. q꞉ om̄e mobile probatur eſſe corpus in iſto libro nulla aūt ſcia ꝓbat ſuū ſubiectum. ⁊ ideo ſtatim in principio libri de celo et mūdo qui ſequitur ad iſtū incipitur de notificatōne corporū Et in principio cōmēti libri de celo dicit. cōſueuit apud latinos dici ꝙ in hoc libro agitꝰ de corpe mobili ad ſitū ſiue ſm locū Et in libro de veritate materia. xiiij. queſtione octaua dr̄ corpus mobile eſt ſubiectū naturalis phie Et in prima pte q̄ſtione. lxxxiiij articulo primo dicit. ſcia naturalis eſt de corpore mobili

¶ Elicitur ex premiſſis primo. ꝙ venerabilis albertus nō impugnat ſed cōprobat poſitōnem que affirmat ens mobile poni poſſe ſubiectum phiſice. nam conſentit verbis Areſto. de ente mobili mox p̄allegatis. Et etiā dr̄ ꝙ phiſica ſpeculatꝰ accidentia ꝑ principia ꝓpria entis mobilis. mō huiuſmodi principia accn̄tis ꝓprij etiā ſunt pn̄cipia ipſius ſubiecti Dicit etiā ꝙ forma ⁊ ꝑuatio ſunt p̄ma pn̄cipia entꝫ mobilis ¶ Elicitur ſcd̄o. ꝙ ſcūs Thomas nō intendit aſſerere ꝙ corpus mobile nequaꝗ̄ poſſet poni ſubiectum phyſice. ſed ꝙ cōuenientius ponitur ens mobile et non corpus mobile ꝓpter quādam ſubiecti attributionis cōditiōem de qua dicetꝰ inferius quā habet ens mobile. nō aūt corpus mobile. Sed Egidius de rhoma in cōmento ſuo circa libros phiſicoꝶ dr̄. videtur dn̄m ꝙ ens mobile nō ſit ſubiectum in hac ſcia. ⁊ ponit rōnes quibꝫ etiam vtitꝰ ipſe tractatus. ſed nō repitꝰ venerabilis Alb. ponere rōnem aliquā cōtra ens mobile Finaliter tn̄ Egidius de rhoma ſubiūgit. q꞉ viri magne auctoritatis dixerūt ꝯtrariū. nō eſt ſic ꝑtinaciter aſſerendū ꝙ claudatꝰ via ad cōtrariū opinādū Itaꝗ̄ pro intelligentia pleniori eſt cōſiderandū ꝙ mobile accipitꝰ dupliciter. vno mō formaliter. alio modo materialiter. Formaliter accipitꝰ adhuc dupliciter. Uno mō vt noīat paſſionē ſeu ꝓprietatem q̄ eſt naturalis quedā ad motū aptitudo Alio mō vt noīat formalē rōem ꝯſiderandi q̄ eſt obiectalis ratio habēs ſe quodāmō ad ipſuꝫ genus ſcibile materialiter acceptū ſicut drīa ſubſtantialis ſe habet ad genus logicū. et hmōi rōem noīat mobile poſitū in ſubiecto ipius phiſice. ſiue ponatur ens mobile ſiue corpꝰ mobile. et nō noīat paſſionē. q꞉ ſubiectū nō debet aſſignari cū incluſione paſſionis. ſed mobile acceptū materialiter eſt id qd̄ habet ſe potētialiter et ſubiectiue tam reſpectu mobilitatis q̄ eſt formalis rō conſiderandi ꝗ̄ etiā reſpectu mobilitatis q̄ eſt propria paſſio ſubiecti Deinde vlterius li mobile ſm qualibet p̄dictaꝝ trium acceptionū poteſt adhuc ſumi dupl'r. Uno modo limitate ꝓ mobili ꝑ ſe et principaliter. et ſic mobile nō eſt extenſius ſm rē ꝗ̄ corpus. Alio mō p̄t extendi tam ad mobile ꝑ ſe et pn̄cipaliter ꝗ̄ etiam ad mobile ſcd̄ariū ⁊ ꝑ accidens. ⁊ ſic mobile eſt cōmunius ꝗ̄ corpus. imo ꝗ̄ ſubſtantia. nam extēdit ſe ad quedā q̄ nō ſunt ſubſtantia. Potētie em̄ aīe mobiles ſunt a ſuis obiectis. Etiam pūctus et forme accidentales ad mo tū illorū in qbꝫ ſunt ꝑ accn̄s ſtꝫ mobiles

Secundo Conſiderandū. ꝙ Areſto. in vi. phyſicoꝝ. accipiendo mobile limitate ꝓ mobili ꝑ ſe et pn̄cipaliter oſtendit rōnibꝫ phyſicis ꝙ nullū impꝰtibile ſeu non corpus eſt mobile contra opinionem democriti ponētis athomos per ſe moueri et in illa Areſto. oſtenſione cōprehenditur et ꝓbatꝰ iplicite ꝙ oē mobile eſt ꝑtibile ſiue corpus. nō aūt includitꝰ in hac ipſa ꝓbatōne ꝙ om̄e corpus ſit mobile. nā ad iſtā nullum iꝑtibile ſeu non corpus eſt mobile ſequitur iſta. oē mobile eſt corpus. ſed ad illam nō ſequitꝰ formaliter iſta. om̄e corpus eſt mobile. nā non ſequitꝰ in ſilī. nullū inſenſibile eſt rōnale. ꝫ om̄e ſenſibile eſt rōnale. ſed ſeq̄tur bene ergo om̄e rōnale eſt ſenſibile. Areſto. ꝫ in vi. phiſicoꝝ nō probat mobile quod eſt paſſio de ipo corpe. ſed ꝓbat viceuerſa ꝙ ipm̄ mobile ſit corpus ſiue ꝑtibile Et licet mobile ſic acceptū ſi ſumatur materialiter ſit idem ꝙ corpꝰ et acceptū formaliter cū corpore ꝯuertatur ſm rem ⁊ veritatem. nō tn̄ ſm notoriaꝫ in phyſica p̄ſuppōem nec ſm rationē. Nam democritus poſuit nō corpa ꝑ ſe moueri et platonici ponebāt ſupꝰficies rerū mobiliū eſſe ſubſtantias qd̄ impugnat Areſto. in principio tertij libri de celo. Et eſt vna cōditio ſubiecti attributōnis ꝙ ſit primo notum et in ſcientia preſuppoſitū Unde Auicēna in pn̄cipio ſue metaphiſice. dr̄ ſubiectum oīs ſcie eſt res q̄ conceditur eſſe et ipſa ſcia nō inquirit niſi diſpōnes illiꝰ ſubiecti. modo ſi mobile capiatur extenſe tūc nō p̄ſupponit corpus. q꞉ cōmunius eſt ꝗ̄ corpus. Si aūt mobile ſumatur limitate tunc nec corpus nec ſubſtantia reſpectu ipiꝰ mobilis habēt in phyſica conditōem modū ſiue rationeꝫ preſuppoſiti. ſed ens notorie preſupponitur mobili accepto qualitercūꝗ̄. et ꝓpterea ſanctus Thomas aſſerit ſe potius dicere ſubiectum ſcie libri phyſicorū eſſe ens mobile. ꝗ̄ corpus mobile ponitur em̄ ens mobile ſubiectuꝫ conuenientius ſm rationem.

Tertio Cōſiderādū eſt. ꝙ materiale debet formali correſpondere. ⁊ ita ſi mobile capiatur extenſe tunc materiale qd̄ cōſignat mobile ens ꝯceptum penitus tranſcendēter preſupponit. ſed hoc nō ponit cōſignificando ipm̄ principaliter ⁊ directe. q꞉ nō om̄e ens eſt mobile. Non em̄ phiſice ſunt mobiles ſubſtāie ſeparate nec earum accidētales forme. ſed materiale qd̄ conſignificat mobile cōmuniter acceptum eſt ſupra corpus ⁊ infra ens ſumptū oīno tranſcēdēter videlicet ens habens mobilitatem qualitercūꝗ̄ ſiue ꝑ accidens ſiue ꝑ ſe. vnde illud materiale non eſt noīatum vno noīe. Et ex hoc patet ꝙ in hoc ꝙ dicitꝰ ens mobile ſi etiam mobile ſumatur extenſe lꝫ ens cōtractius accipitur ꝗ̄ quando ens ꝑ ſe ponitur Premiſſuꝫ eſt ſimile cum dr̄ animal greſſibile aut aīal bipes. Nam greſſibile et bipes nō ſignificant aīal vniuerſaliter tentuꝫ. ſed materiale qd̄ ſignificāt eſt aliquo mō innoīatū exiſtēs infra aīal ⁊ ſup̄ hoīem.

Quarto Conſiderandū. ꝙ eſt etiā vna alia conditio ſubiecti ꝙ ſubiectum ſit qd̄ cōmuniſſimū. ſed dupliciter eſt cōmunitas. Una eſt cōmunitas ſimpliciter predicationis Alia eſt cōitas ꝑtim predicationis ⁊ ꝑtim reductōnis ſiue attributōnis Et ſic vnius et eiuſdem ſcientie poteſt aſſignari ſubiectū aut cōmune ſimpliciter per predicatōem aut cōmune ꝑtim ꝑ predicationem et partim per attributōnem. queadmodum ſubiectum logice ponitur ens ratōnis aut argumētatio ſiue ſyllogiſmus et ſubiectum theologie ponitꝰ ens diuinū cognoſcibile ꝑ inſpiratōem aut deus. Pariformiter ſubiectum phyſice poſſit poni ens mobile ſumendo mobile extenſe qualiter cōmunius ꝗ̄ corpus mobile aut poni poteſt ſubiectum phyſice ens mobile accipiēdo

Diſtinctio mobilis

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

mobile limitate ꝑut ſcꝫ ſm rez ⁊ veritatē ꝯuertitur cū corpe mobili. Nec ex iſto ſequitur ꝙ vnius ⁊ eiuſdez ſcie ſunt duo diuerſa ſubiecta. nā licꝫ ꝯmune ſimpl'r ꝑ ꝑdicatōem ⁊ cōmune partim ꝑ ꝑdicatōem ⁊ partim ꝑ attributōez diſtinguātur ſm ſe ⁊ abſolute capiantur. tū cōe ſimpl'r ꝑ ꝑdicationem ꝑut ſumitur ſm extenſionē ad oīa ea de qbꝫ ꝑdicatur. ⁊ cōmune partim ꝑ ꝑdicatōem. ⁊ ꝑtim ꝑ attributōnem ꝑut ſumitur ſm extenſionē tam ad ea de quibꝫ ꝑdicatur ꝙ̃ etiā ad ea que ad ipm habent reductōem ordinē ſeu attributōem et tūc licꝫ diuerſimode. tū ad eadem ſe extendūt ⁊ ſm rez oīno coincidūt. ⁊ ꝓpter hūc duplicē modum aſſignatiōis ſubiecti ſciaꝝ diſtinguūt nōnulli in ſciētijs ſubiectū ꝯmunitatis. ⁊ ſubiectū ꝑncipalitatis

Quinto Conſiderandū eſt. ꝙ cuꝫ ſcia totalis amplior ſit ꝙ̃ pars eiꝰ. ſubiectū ſcientie totalis debet noīari latius ꝙ̃ ſubiectum ſcie partialis. ⁊ ſic ſubiectum libri phyſicoꝝ debet poni ens mobile ſumptum ſimpl'r ⁊ ſm ſe. ſed ſubiectū totius phyſice eſt ens mobile tā ſumptū ſimpl'r ⁊ ſm ſe ꝙ̃ etiā ſm ſuas ꝑtes. parimō ſicut ſubiectū libri ꝑorū ponitur ſyllogiſmus ſimpliciter et ſm ſe acceptus. ſed ſubiectuꝫ totius logice ponitur ſyllogiſmus ſumptus tam ſimpl'r ⁊ ſm ſe ꝙ̃ etiā ſm ſuas partes ſubiectiuas ⁊ integrales. Nūc ꝓdeūt verba inuectiua q̄ ponit. tractatus ipſe dt ſic. Ille doctor ſanctus in hꝫ cōtradicit doctori magno ſuo dudū ſicut nūc meo qbuſdam ꝑſuaſionibꝫ ſibi demonſtratiuis. mihi aūt ſophiſticis et mobilitas non fluit de ꝑncipijs eſſentialibꝫ entis ſm ꝙ hmōi. ⁊ ens nō intrat genus nature per mobilitatē tanꝙ̃ ꝑ drñam ſibi extrinſecam ſed intrinſecā. ergo ſciētia phyſicalis nō eſſꝫ realiter diſtincta a ſcia que eſt de ente. ⁊ corpus eſt ꝓprium determinabile ſeu genꝰ mobilitate diſtinctum. qꝺ ego cōcedo cum doctore meo qui in hac materia nō eſt inimicus veritatis. ſicut putat ſcūs Thomas. ⁊ hꝫ eſt manifeſtū ex rōnibꝫ poſt oppoſitū inductis. que meo iudicio veritatē ⁊ ſententiā Areſto. ineuitabiliter cōcludūt Soluātur ergo ſophiſmata ante oppoſitū multiplicata. quoꝝ quedam ſunt Thomiſtaꝝ in forma. quedā vero ꝑ me ad cōfirmatōnem apparentie veriſimilioris adiecte et nullibi ꝓbatur mobilitas q̄ eſt drña ſubalis corpis phyſici de corpore. ſed mobilitas que eſt ꝯſequēs paſſio Et nimirū ꝙ hoc ignorauit ſcūs Thomas. nā ꝑ hanc ignorantiam oēs Platonici ⁊ nōnulli peripathetici fuerūt ſeducti. ita vt putarent ſubam ſenſibilem eſſe formal'r de genere accñtis. ⁊ nihil eſt ens mobile qꝺ nō ſit corpus mobile. Iſtoꝝ verboꝝ inſultatōi eſt obuiandum. dt tractatus ille doctor ſanctus. hec ipſa demonſtratio ſcm̄ Thomā nō venerat ſatis. ſed caueat tractatus ne montē tangat aut os in celū ponat. In hoc ꝯtradicit. iam patuit ꝙ inter ſubiectum qꝺ ſcūs Thomas ponit. ⁊ qꝺ ponit venerabilis Albertus nō eſt niſi diſtinctio modalis. nec aliqꝫ eoꝝ vnum ſubiectū ſic aſſignat ꝙ ſimpl'r alterū excludat Et ideo nō eſt dōm ꝙ inter eos ſm hoc ſit cōtradictio doctori magno. venerabilis Albertus fuit doctor magnus. ſed magnus cū ſit gradus poſitiui nō ꝑiudicat alioꝝ magnitudini ꝯparatiuā nec maioritati. Quo dudū ꝓfecerūt plurimi vltra illos quoꝝ aliqñ fuerunt diſcipuli. Erat ſcūs Thomas adhuc iuuenis exiſtēs ⁊ anteꝙ̃ eſſꝫ in theologia baccalarius venerabil' Alb. diſcipulus Et vt legenda dt etiā tūc ſcūs Tho. multa q̄ magiſter nō dixerat repetendo ſuppleuit. ita ꝙ fertur venerabilē Albertū dixiſſe ꝑ ſpm̄ ꝓphetie. Nos vocamus iſtū bouem mutū. ſꝫ ipe adhuc tale dabit in doctrina mugitū ꝙ in toto mūdo ſonabit. Et poſtea factus baccalarius Pariſius cum cepiſſet legendo effundere que taciturnitate deliberauerat occultare. deus tantaꝫ ei infudit ſcientiā. ⁊ in labijs eius tanta diuinitus eſt infuſa doctrina vt oēs etiam videretur magiſtros excedere et etate adhuc iuuenis promouebatur ad magiſteriū theologie. Patꝫ ergo ꝙ ꝑter venerabilē Albertum ⁊ ceteros homines inſtructores habuit duos doctores alios ſcꝫ excellens naturale ingeniū. ⁊ diuine illuſtratōis radiū gratuitū Sicut nūc meo. hic nimis parum ſimilitudinis Quibuſdam ꝑſuaſionibꝫ errat tractatus penitus. qꝛ ſanctꝰ Thomas nō repitur ponere aliam rōnem ꝙ̃ illam vnicam ꝑlibatam. de qua tamen tractatus nō facit mentōnem. Et mobilitas nō fluit de eſſentialibꝫ ꝑncipijs entis ſm ꝙ huiuſmodi. nec hoc aliquo modo ſanctus Thomas dt. ſed conformiter ſentit venerabili Alberto ponenti ꝙ mobilitas paſſio fluit ex principijs ꝓprijs entis mobilis. Dicit eñ quarto metaphyſice. vt ſupius allegatur. ꝙ phyſica accidentia ꝑ ꝓpria ꝑncipia entis mobilis ſpeculatur. Et in fine ꝑmi phyſicoꝝ ꝙ ꝑma ꝑncipia entis mobilis ſunt forma ⁊ ꝑuatio ⁊ ens nō intrat genus nature per mobilitatem tanꝙ̃ ꝑ drñam ei intrinſecam. ſed extrinſecaꝫ. ergo ſcientia phyſicalis non eſſꝫ realiter diſtincta a ſcia que eſt de ente. non valet ꝯſequentia. qꝛ ſcientia de genere alia eſt a ſcientia de ſpecie. Unde de ſubſtātia eſt metaphiſica ⁊ de corpore eſt phyſica aut mathematica. ⁊ tamen corpus nō ꝯtrahit ſubſtantiam per differentiā extrinſecam. ſimiliter alia eſt ſcientia de animali. vt animal eſt. ⁊ alia de hoīe. vt homo eſt. Et corpus eſt ꝓprium determinabile ſeu genꝰ mobilitate diſtinctum. Patꝫ ꝙ hoc nullatenus eſt veruꝫ ſi mobile accipiatur extenſe. qꝛ tūc aliquod eſt mobile qꝺ nō non eſt corpus. Sed ſi mobile ſumatur limitate tūc mobēle non reſpectu corporis ſed reſpectu entis habet conditionem modum proprietatem ſeu rationem determinatōis obiectalis cui ꝯuenit preſupponere ſuū determinabile quatenus ſubiectū ſcientie ſit primo notum ⁊ in ſcientia ꝑſuppoſitum. qꝛ ergo in naturali ſcientia corpus oſtenditur de mobili. ideo in ipſa aſſignatione ſubiecti phyſice magis ꝯuenienter ⁊ ꝓprie determinabile ipſius mobilis ponitur ens ꝙ̃ corpus. Inimicus veritatis. ſicut putauit ſanctus Thomas. nequaꝙ̃ eſt veriſimile ſanctum Thomam hoc putaſſe. Sententia Areſtotel' eſt in oppoſitum. ꝙ verba Areſtotelis preallegata omnino ſunt cōformia poſitioni qua ens mobile ponitur ſubiectum. Sophiſma. hoc ſanctum Thomam non ꝯcernit. qꝛ ille non ſunt ratiōes ſancti Thome pro ente mobili. ſicut nec ratōes quas ponit tractatus pro corpore mobili ſunt venerabilis Alberti. ignorauit. hic tractatus pandit ꝙ rōnem ſancti Thome nō iuxta eius mentem intellexit. qꝛ illa nō ꝑtendit ꝙ in ſexto phyſicoꝝ ꝓbetur oēm corpus eſſe mobile. ſed oēm mobile eſſe corpus vt declaratū eſt

De inchoatiōe Formarū ſubſtantialiū in materia Septimā ꝯtrarietatem ponit tractatus circa hoc. an materia phyſica anteꝙ̃ ſubijciatur motui ꝑhabeat apud ſe habitū ꝯfuſum omniū formarū ex ea ꝑ motum educibilium Et determinādo dicit ꝙ in materia ꝑſunt forme ſub vmbroſo ⁊ potentiali ⁊ imꝑfecto eſſe qꝺ per influentiam agentis generantis ad ꝑfectōem deducitur. ⁊ nihilominꝰ ipſemet tractatus finaliter valde reꝑhendit ⁊ ꝯfundit illum ꝯfuſum habitum quē tamen ꝑus ponit. Et dt ſic. hec eſt de

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

terminatio ſm mentē Boetij Porphirij ꝛ doctoris ma
gni illos in hac parte inſequētis cōtrū ad ſenſum peripate
ticoꝝ. q̄ꝝ Areſto. erat caput ꝛ p̄nceps. nō aūt cōtrū ad ꝟita
tē nō āt fauet ſane doctrine ꝙ agēs ſecūdū ſub deo ꝓdu
cat ſubſtātiā forme. aut ꝙ illa oriatur ex materia ſicut ex
ſua radice. aut ꝙ ipſe partim creetur a deo. ꝛ partim for
metu ꝛ poſterius a natura. ex quo ſuba eſt ens ꝑ ſe. forma
q̄dem ſubſtantialis in actu ſeu actus per ſe. omnis autem
actus ꝑ ſe fluit ab actu a ſe perfecto. qualis eſt deus ſolus
nec poteſt aliquid pullulare vel ſurgere ad actum eſſendi
ex aliquo quod in ſe non eſt in actu. qualis eſt materia. nec
poteſt natura agens per virtutem accñtalem ꝛ nō ꝑ eēn
tiam ſuā cauſare totam vel partem ſubſtātie. q̄nimo illi⁹
eſt agere ſubām cuius virtus agendi eſt ſubſtātialis. pu
ta ſolius p̄mi ſeu dei. Hec ſunt ꝟba tractatus que ſonant
ꝙ ſit aliqua veritas phie. que obuiat veritati fidei catho
lice. ꝯtra quod .. Areſto. p̄mo ethicoꝝ. vero q̄dem oīa
ꝯſonant exiſtentia. falſo aūt cito diſſonat verum. Nec pre
miſſa intentōi venerabilis Alberti ſunt cōformia. q̄ circa
diſtinctōem p̄mam ſecūdi ſententiaꝝ dt. noſtri doctores
habent duas vias. ſcȝ ꝙ omnes forme creant̄. ꝛ ꝙ act⁹ cre
ationis compleat omnē nature motū. ꝛ ꝙ natura non fa
ciat niſi p̄parādo materiam. ꝛ hec opinio a paucis defen
ditur. Secūda ꝙ deus operatur in natura. ꝛ cuȝ ipſa in ꝟ
ꝙ nō eſt ſeparata ab opere nature. vt ipſe agat in ꝑte vna
et natura in alia. ꝛ hec eſt via ꝓbabilior. ꝛ puto ꝙ vera eſt
Deinde ſoluendo argumentū dt ſic. Accidēs vt accñs
non facit ſubſtantiam. ſed ſm ꝙ eſt ꝓprietas naturalis ele
menti coniūcta virtuti celeſti ꝛ formatiue virtuti in ſemi
ne bene facit formam ſubſtantialem tranſmutando mate
riam ex qua educitur. Et ſubiūgit autoritates in oppoſi
tum adducte non intendūt oſtendere niſi ꝙ deus p̄ncipa
liter agit quo ſubtrahente ſuam actionem nullam ſecūdo
rum ageret vel ꝑmaneret in eſſe. Et in libro de homine q̄
ſtione ſecūda articulo tercio ſic dt. Accidens nō facit effe
ctiue ſubſtantiam illam cuius eſt accidens. ſed nihil prohi
bet tranſmutare materiam ipſum accidens vt educat de
materia forma ſubſtantie que non eſt. ꝛ qualitates elemē
tares multa poſſunt quando eis coniūgūtur virtutes ſtel
larum ꝛ virtutes anime que non poſſunt ꝑ ſe ſolas. Et
queſtione ſexta articulo vltimo dt. Dicim⁹ ꝙ forme ſub
ſtantiales ſunt a qualitatibꝰ primis agentibꝰ. ꝛ ꝙ calidū
non agit tm̄ virtute calidi ignei. ſed ꝟtute calidi celi ꝛ vir
tute anime. Preterea proceſſus tractatus inſinuat ꝙ ve
nerabilis Albertus ſtudioſe ſe conetur aſſerere modū quē
dam ſatis extremū inchoationis formarum ſubſtantiaꝝ
in materia. ꝛ ꝙ ſanctus Thomas penitus preſcribat vo
cabulum inchoationis. Primo produco contra primum
illud quod ponit venerabilis Albertus in libro de quatuor
coequeuis queſtione ſecūda. ibi ſic dicit Materia que eſt
ſubiectum generationis ꝛ corruptionis ꝛ principium hoc
modo quo ſuum ſubiectum poteſt eſſe principiū ſimplex
eſt non habens compoſitionem niſi tm̄ ordinis ad formā
ſuam cum ſubſtantia materie. Et hic ordo differt ab ea ſi
cut potentia ab eo ꝙ eſt in potentia. ꝛ eſt imperfectio
ipſius ꝛ dependentia ad formam. ꝛ ideo non dicitur ens
ſimpliciter. ſed ſm quid. ita ſcȝ ꝙ non habet compoſitionē
in aliquo quod ſit ſimpliciter res. quia nō eſt abſoluta res
ſed a qua ſumēda eſt inchoatio rei que eſt forma. ꝛ eſt ſm
veritatem ordo ad formam qui ordo mediū eſt inter ens
et non ens. Et ſubdit ꝙ materia ſeipſa eſt principiū de
ſiderij. deſiderium eīm nihil aliud eſt niſi priuatio forme cū

potentia habendi eam. que potentia eſt ipſa materia. ipſa
eīm entitas materie eſt ſubiectum ſubijcibilitatis forme.
que ſubijcibilitas eſt potentia ꝛ deſiderium ſiue appetit⁹
et non differt ab ipſa ſm rationem iam dictam. Et ſi que
ratur vtrum illa ratio aliquid ponat. Dicendū ꝙ ſm reȝ
que ſimpliciter ſit res nihil ponit ſuper ſubiectum. ꝛ hoc
contingit ideo. quia non eſt ratio rei. ſed priuatio rei. ꝛ pri
uatio nihil relinquit niſi ſubiectum cum ordine ꝛ apti
tudine ad formam. Unde Anchelmus orbitas nihil ma
gis ponit in oculo q̄ȝ in lapide. niſi ꝙ in oculo relinquit ꝓ
prium ſubiectum habitus. Deinde ſubdit. ꝙ ſimilitu
do materie ad formam non ponit niſi ordinē cum nega
tione contrarij. ſic ꝙ non appetitur contrarium. Et ſubiū
git. materia prima in ratione materie non poteſt abſtra
hi in ratione potentie. ſm ſeipſam enim ſubiectum eſt. ꝛ
ratio potentie ꝛ ratio ſubiecti in ipſa materia idem ſunt.
et ſic materia ipſa habet formam quandam rationis. eo ꝙ
priuatio non eſt abſoluta res ſed ordo ad rem que eſt for
ma. hec autem ratio ordinis eſt forma ſm quid. ꝛ hoc eſt
quod dicit philoſophus. ꝙ principia ſm numerum ſunt
duo. ratione autem ſunt tria. materia eīm ſemper eſt vna
numero. ſed coniūcta priuationi et potentie eſt duo ſm eē.
et hec forma rationis non diminuit ſimplicitatem mate
rie ſm rem. ꝛ in acq̄ſitōe forme deſtruitur priuatio eiuſ
dem forme. ꝛ adheret ei alia priuatio. Huic conſonat
ſanctus Thomas in libro de potentia materia quarta.
queſtione prima. Dicens ꝙ appetitus forme non eſt aliq̄
actio materie. ſed quedam habitudo materie ad formam
ſed eſt in potentia ad ipſam. vt Cōmentator exponit in p̄
mo phyſicorum. Preterea venerabilis Albertus in p̄
ma parte ſumme circa primos duos libros ſententiaruȝ.
quam aliqui nominant de mirabili ſcientia dei. quia pro
logus illius ſumme eſt. Mirabilis facta eſt ſciētia tua ex
me ꝛc. ibi circa diſtinctionem terciam dicit ꝙ prime infor
mitates per prime forme inchoationem in ipa modus eſt
dependentie ad omnem formam. ꝛ ꝙ cecum non in ſpecie
determinaretur ſi nihil haberet illorum que inchoant vi
ſum que ſunt aptitudo ad viſum. ꝛ allegando beatū Au
guſtinum dicit ꝙ capacitas formarum nonnulla forma ē
Et in de homine queſtione. xxij. dicit ꝙ materia per ſeip
ſam eſt ſuſceptibilis formarum. Et quarto capitulo diui
norum nominū dicit. materia habet deſiderium forme ꝓ
pter p̄uationē que addit nihil ſuꝑ materiā. ſed relinquit
ipſam ſuſceptibilitatem forme que ſi tolleretur a materia
non haberet alterius deſiderium. ꝛ ꝙ generatio eſt termi
nus motus alterationis que eſt ſm contraria. Et ꝙ non
eſt dicendum ꝙ eſſentia forme ſit in materia. quia ꝑ hoc
ſignificaretur ꝙ eſſet ibi ſimpliciter. ꝛ ꝙ generatio eſſet de
non ſubiecto in ſubiectum. et ꝙ deſiderium eſt reſpectu
eius quod non habetur propter quod dicitur materia de
ſiderare formam. ꝛ ꝙ materia non habet cauſalitatem
reſpectu forme. ſed tm̄ reſpectu compoſiti. quod quidem
aliquid ab ipſa recipit. Et in prima ſumma vbi querit de
hoc nomine creator. dicit ꝙ inchoatio non eſt niſi ſplēdor
perluſtrans totam materiam. Et in commento de cau
ſis, libro ſecūdo capitulo tercio. dicit ꝙ reſplendentia pri
me cauſe ꝛ intelligentiarum ꝛ anime nobilis determinata
ad hoc vel ad illud genus vel ſpeciem eſt inchoatio illius
vel illius generis ¶ Deinde deducitur ꝙ ſanctus Tho
mas non preſcribat penitus poſitionem formalis inchoa
tionis. nam dicit ſecundo ſcripto. diſtinc. viij. articulo ſe
cūdo. ꝙ prima inchoatio formarum in materia ſm ꝙ in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ea dicūtur eſſe abilitates quedam ad formas eſt ab opere
creatoris.ſed deductio earū in actum eſt per virtutē agen
tium naturaliū determinatoꝝ. Et diſtinctōne.xij.circa fi
nem dicit.omnis ꝑuatio ꝙtum ad illud quod ꝑcatur ꝑ
nomen eſt non ens.ſed tamen oporꝫ ꝙ aliquid ſuppona
tur.qꝛ ꝑuatio eſt negatio in ſubiecto.vt in quarto meta
phyſice dr.vnū ponit ſubiectum ⁊ abilitas eius ad recepti
onem forme que ꝑuatur. Et in ꝑma parte q̄ſtione.vij.a
ratōib⁹ intellectus diuini formarū ſemina ſunt reb⁹ crea-
tis indita.vt ꝑ motum in actu educi poſſint. Et q̄ſtione
lxvij.ar.ij.dr. Cum forma ſubſtantialis recipitur imper
fecte ſm inchoatōem quādam qualitas ꝯſequens ma-
net aliquamdiu ſed non ſemꝑ.ſicut parꝫ in aqua calefac-
ta.que redit ad ſuam materiā. Et ſecūdo phyſicorum dr
inchoatio forme cum nō ſit actus ſed aptitudo quedā ad
actum nō ꝑt eſſe ꝑncipiū actiuū. Et ꝑmo ſcripto diſtinc.
tercia.arti.x.dr. Si ꝑ potētiam paſſiuam intelligat relatio
materie ad formam.tūc materia nō eſt potentia. Et in ꝑ-
ma parte queſtione.c.xv.arti.ſecundo.allegando beatum
Auguſtinū dr.ꝙ occulta quedā ſemina in iſtis corporeis
mūdi huius elementis latent.⁊ ꝙ ſicut matres grauide
ſunt fetib⁹.ſic ipſe mūdus grauidus eſt cauſis naſcentiuꝫ
Ex ꝑmiſſis ꝑt ꝯcipi ꝯcordia ſancti Thome ⁊ venerabi
lis Alberti.ꝑ hoc ꝙ vterqꝫ dicatur ponere formas ſubſtā
tiales ex materia educibiles in ipſa materia inchoatas eē
et in ea ꝑexiſtere non quidem vniuoce ſed analogice.non
eñ ꝑſunt forme ſubſtantiales in materia ſic eedē nume-
ro ſicut calor intenſus ꝑeſt in ſubiecto remiſſe calido. nec
ꝑſunt forme ſubſtantiales in materia ſic eedem in ſpecie.
ſicut forma equi geniti ꝑeſt equo generante.ſed ſubſtātia
les forme in materia ꝑſunt analogice Nā ipſa ſubſtantia
materie habet ꝓportionem ordinem ⁊ analogiam natura
lem ad formas ex ea educibiles.⁊ inſuper in ipſis diſpoſi
tionib⁹ materie ꝑſunt forme virtuali analogia ⁊ quadaꝫ
inſtrumentali efficacia.quod eñ eſt in alio eſt in eo ad mo
dum eius in quo eſt. Unde ſicut ipſe ſubſtātiales forme
analogice eminenter ⁊ effectiua virtute preſunt in celeſti-
bus motorib⁹ ⁊ corporib⁹.ſic in materia forme preſunt oc
cūlte nter potentiali ſuſceptibilitate.⁊ ratione diſpoſitionū
quadam inſtrumentali efficacia ⁊ virtute.vt anime vege
tatiue ⁊ ſenſitiue preſunt in ſeminib⁹ aut in ouis. ⁊ nihilo
minus forme ſubſtantiales dici poſſunt fluere.ſcꝫ analo-
gice in ipſa alteratione generationi preuie. ⁊ tñ generatio
ſm ſe eſt mutatio momentanea.vt habetur primo phyſi-
corum.⁊ eſt de non ſubiecto in ſubiectum. vt habetur q̄n-
to phyſicorum. Unde venerabilis Albertus dicit in pre
dicamentis forma ſubſtantialis in generatione dicitur eē
in ſucceſſione non gratia ſui. ſed gratia ſuarum qualita-
tum. Et eſt aduertendum ꝙ non eſt minus inſiſtēdum
illi ſimilitudini qua ſolet dici ꝙ ſicut ſpecies ſunt inchoa-
te logice in poteſtate generis logici.ita ſubſtātiales forme
ſunt inchoate phyſice in ipſa potentia generis phyſici.
Eſt eñ in hac ſimilitudine multum diſſimilitudinis ſeu
diſcrepantie.genus eñ logicum realiter identificatur cū
qualibet ſuarum ſpecierum.non autem genus phyſicum
identificatur cum ſubſtantialib⁹ formis. Et preterea licꝫ
rōnale educatur logice de poteſtate animalis quod eſt ge
nus logicum. Eſſet tamen abſurdum dicere ꝙ rationale
educeretur phyſice de potentia ipſius materie que eſt ge
nus phyſicum. Pariformiter licet in ſubſtāẗijs ſeparatis
in corporib⁹ celeſtib⁹ ⁊ artificialib⁹ ſpecies ⁊ differētie edu
cantur de poteſtate generis logici.non tamen in illis for-
me educūtur de potentia ipſius qđ eſt aut materie.

Vtrum materia ſit pars eſſentialis q̄dditatis ſubſtantie materialis

¶ Octauam ꝯtradictionem ponit tractatus circa hoc
Utrum definitōes phyſice ſint materiales ex materia ⁊
forma integrate.id eſt vtrum materia ſit pars eſſentialis
quidditatis naturalis. Eſt ſententia ſancti Thome ꝙ
quidditas natura ſiue eſſentia materialis ſubſtantie com-
prehendat intrinſece materiam non quidem vltimo ſi-
gnatam aut indiuidualiter acceptam.ſed forme ſpecifice
proportionatam. Aſſerit tractatus ꝙ huic ſententie ſit cō
trarius venerabilis Albertus. Sed ꝙ ſit illi cōformis de
prehenditur ex eiuſdem verbis ſubiūgendis. Dicit in de
homine.queſtione viceſimaſecūda.articulo ſecūdo Ma
teria duplex eſt.ſcꝫ ſubiecta motui.⁊ ſubſtans vniuerſali
Materia aūt que eſt ſubiecta motui non eſt illud quod ē
res.⁊ eſt in potentia ad formam que eſt pars rei ⁊ non to
tum eſſe.⁊ propter hoc non predicatur de re.natura autē
que ſubſtat vniuerſali eſt id quod eſt res.quia ipſa eſt hoc
particulare demonſtratum.⁊ forma ſua eſt forma totius
et non partis.⁊ propter hoc predicatur de tota re. ⁊ appē
dicia illius rei ſunt proprietates ⁊ accidentia contrahen-
tia ⁊ indiuiduantia ipſam formam totius que eſt vniuer
ſale ſupra materiam que eſt particulare. Et cum dicit ꝙ
intellectus abſtrahat a materia.intelligitur de materia q̄
eſt particulare.quod parꝫ.hominem enim non abſtrahit
intellectus niſi ab hoc homine ⁊ ab illo. ⁊ non abſtrahit
animam ab homine.nec abſtrahit hominēꝫ a ſemine et a
corpore hominis.⁊ ſimiliter abſtrahit angeluꝫ ab hoc an
gelo ⁊ ab illo.⁊ ſimiliter animam ab hac anima ⁊ ab illa.
et ſic de alijs. Et ſubdit quibuſdam interpoſitis.natu-
ralia licet coniūcta ſint materie que eſt ſubiectum motus
in ratione ſua definitiua.tamen ſeparata ſunt a materia q̄
eſt particulare.non eñ conſideratur hec caro vel illa caro
ſed caro in cōmuni. ¶ Deinde ſubdit.eſt ratio materie
in cōmuni quam abſtrahit intellectus ab hac materia et
illa. Et circa ſecūdam diſtinctionem tercij ſententiarum
dicit.in chriſto eſt compoſitio ex anima ⁊ corpore.⁊ ad hāc
ſequitur forma totius.que eſt homo vel humanitas.ſi li-
ceat abſtractiue loqui de ipſa.⁊ ipſa eſt ſpecies in hoc indi
uiduo ſingulari. Eſt eñ duplex forma.ſcꝫ forma materie
ſiue partis ſiue potentie.⁊ hec forma eſt finis generatio-
nis in natura.⁊ eſt pars rei non predicabilis de re ipſa. et
talis forma eſt anima in homine. Alia eſt forma que eſt
ratio rei ⁊ totum eſſe ſm rationem. ⁊ hec eſt conſequēs
compoſitionem forme naturalis ⁊ potētie naturalis que
eſt materia.⁊ talem formam habuit chriſtus. Et diſtinc
tione quinta dicit.illud quod chriſtus in aſſumptione aſ
ſumpſit proprie ⁊ per ſe eſt natura humana materialiter
accepta.id eſt in partibus que ſunt materiales ad formā
totius.hoc eſt ad eſſe hominis in ipſo. Et ſubdit ꝙ cor-
pus ⁊ anima intelligunt per naturam humanam. ⁊ ideo
ambe ſignificationes coniunguntur in intellectu nature
humane quam aſſumpſit chriſtus. Et etiam poteſt dici
ꝙ aſſumpſit eſſentiam humanam.⁊ ꝙ humana natura in
chriſto dicitur forma ab actu forme qui eſt dare eſſe ſm
naturam. vnde vere dicimus ꝙ ipſe eſt homo.⁊ ꝙ con-
iunctum illud ex corpore ⁊ anima non eſt ſingulare per ſe
nec diſtinctum per ſe.ſed coniunctum alij in ſingularitatē
alterius ⁊ diſtinctionem perſonalem. Et diſtin.ſeptima

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit.natura humana in chriſto dicitur vergere in accñs ꝓ
pter ꝯuenientiam cum accidẽtis ꝓprietate quadam.⁊ in
libro de homine.queſti.iij.dicit.anima nõ eſt ſpẽs in natu
ra ſed pars ſpẽi.Et ſubdit ſi conſideretur vt ſpẽs ſic im
proprie ſumitur ⁊ vane.quia ſpẽs non eſt.licʒ quidaʒ ali/
ter dicant.Et ſi aliquis dicat ꝙ ſit ſpẽs ille non loquitur
niſi ad ſimilitudinem eorum que ſunt ſpẽs per ſe exiſten/
tes.Et patʒ ꝙ anima non eſt ſm hũc modum.⁊ ideo ta
lis intellectus de anima error eſt.etiam ſi logice loq̃mur
de ipſa.Et in ſecũda parte ſue ſumme dicit celum eſſenti
ali compõne ꝯpoſitum eſt ex forma ⁊ materia.Et phus
dicens ꝙ celum ſit ſimplex intelligit.q2 nõ eſt ex ꝯtrarijs
ſiue elementis.Et ſubdit ꝙ celum ſm ratõem reſoluitur
in partes eſſentiales que ſunt materia ⁊ forma.Et in de
quatuor coequeuis.queſti.iij.dr.celum eſt compoſituʒ ex
materia ⁊ forma.Et illud quod dr in libro de ſubſtãtia or
bis ꝙ celum non eſt ex materia ⁊ forma.intelligit de ma/
teria que ꝓprie eſt materia.ſcʒ que eſt in potentia ad eſſe.⁊
forma que acquiritur ꝑ transmutationẽ ſubiecti.Et in ſe/
cunda parte ſue ſumme.diſtinctione tercia dicit.phus di
cit in primo celi.cum dico celum dico formam.⁊ cuʒ dico
hoc celum dico formam in hac materia.ꝑ formam intelli/
gens naturam ꝯmunem que eſt forma totius predicabi/
lis de toto.que vniuerſale nũcupatur.⁊ per formã in hac
materia intelligens incõmunicabile ſuppoſitum ſubſtãs
nature ꝯmuni.Et in de homine.qſti.xxij.dr ꝯpoſitũ ex ma
teria ⁊ forma partes ſue eẽntie nõ habet compoſitas.ſcʒ
materiam ⁊ formã Ex premiſſis colligitur primo ꝙ ſi
cut ſe habet humana natura in Socrate indiuiduata que
ſumpta ꝯcretiue eſt vniuerſale in re.ita ſe habet humana
natura in chriſto indiuiduata.niſi ꝙ in Socrate eſt indiui
duata per ꝓprium ſuppoſitum.in chriſto autem ꝑ ſuppoſi
tum non propriuʒ.Unde Ulricus dicit libro quinto tra
ctatu primo.capitulo.xi.ꝙ chriſtus humanam naturam
in ſe indiuiduat.⁊ ꝙ humana natura eſt in chriſto indiui/
duata.Colligitur ſecundo ꝙ etiam ſm mentem venera
bilis Alberti in aliquo intrinſece comprehenditur ſubſtã
tia materie.quod tamen ex hoc ipſo non eſt per ſe indiui/
duum aut per ſe ſingulare.patet de humanitate chriſti ⁊
de corpore celeſti.Sed dr ipſe tractatꝰ ꝙ ipſa quidditas
ſubſtantie materialis nõ ꝯſtituit ex ipſa materia.ſed ex cẽ
formali formabili qd eſt in materia.⁊ ꝙ ſubſtantia mate
rie eſt de integritate ſuppoſiti.qualitas autem formalis po
tentie pertinet ad veritatẽ eſſentie.Contra hoc eſt ꝙ eſſe
tale ꝯfuſum formale formabile nequaq̃ʒ habet locuʒ in ho
minis eſſentia ſeu quidditate.nam rõalis anima per in/
creationem eſt producta ⁊ non p̄eſt confuſe ſeu formaliter
formabiliter in materia.Nec etiam habet locum circa qd
ditates ſeu eſſentias celorum quorum forme ſunt ſuis ma
terijs concreate.non ergo materia ꝯtinetur aliter in homi
nis ⁊ celorum quidditatibus q̃ʒ ſm ſubſtantiam eius.⁊ ꝑ
ꝯſequens ſubſtantia materie non ratiõabiliter excluditur
a quidditatibꝰ aliarum materialium ſubſtantiarum.Et
iterum paſſiones ꝓprie fluũt ex principijs non indiuidui.
ſed aut ex ꝑncipijs analogi aut generis aut ſpẽi.ſed quã
titas.mobilitas.infinitas locabilitas.corruptibilitas.ſen
ſibilitas.rudibilitas.⁊ q̃dã alie ꝓprietates ſubē materialꝭ
non fluũt a forma tm̃.ſed etiam a materia.igitur ipſa ma
teria non ſolum eſt ꝑncipium indiuidui.ſed etiam quiddi
tatis ⁊ ſpeciei.Et ſic verificatur ꝙ illud quod eſt propter
quid paſſionis eſt quid ſubiecti.Preterea dicit phus ꝙ
forma ⁊ materia ſunt per ſe principia conſtitutiõis ſubſtã
tie materialis.hoc autem non conuenienter accipitur tm̃
de ſingulari materiali ſubſtantia.q2 de illa non intromit/
tit ſe ſciencia.intelligitur ergo ſaltem de ſubſtantia materi
ali accepta ſm ſpẽm.Et dr phs ſeptimo metaphyſice.ꝙ
homo ⁊ equus ſunt ſimul totũ quoddaʒ ex hac materia
et hac rõne vt vniuerſaliter.ſingulare ꝟo ex vltima ma/
teria Socrates iam eſt.Et eſt ꝯſiderandũ ꝙ in definitõe
forme accñtalis ſubiectũ ponit vt additamentũ alterꝰ ge
neris predicamentalis.⁊ in definitione ſubſtãtialis forme
partis materia ponitur vt additamentum eiuſdem gene
ris.Sed in definitione ſpẽi ſeu forme totius ipſius ſuppo
ſiti materialis ponitur materia ſpecifice forme partis pro
portionata non vt additamentum.ſed vt cõprincipium
intrinſecum ꝯſtitutionis.hec ipſa etiam materia ꝑ analo
giam ad formam partis iam cognita eſt ꝯprincipiũ ſpẽi ⁊
forme totius que dr forma totius aut intranſitiue.q2 ipa
eſt totum.aut quodãmodo tranſitiue.q2 ipſa eſt forma
indiuidui quod eſt totum.Preterea conſiderandũ ꝙ de
finitio qua definitur homo per animal rationale etiaʒ im/
plicat materiam.nam aĩal nominat ꝯpoſitum ex aĩa ſen
ſitiua ⁊ corpore animali.Et rõnale nominat ꝯpoſituʒ ex
anima rõnali ⁊ corpore humano.⁊ ideo dicta definitio cũ
illa definitione qua dicitur.homo eſt quoddam ꝯpoſitũ
ex anima rationali ⁊ humano corpore coincidit re.ſed ab
ea diſtinguitur modaliter ⁊ ratione Nam prima explicat
genus ⁊ differentiam que diſtinguũtur ſm rationẽ ⁊ im
plicat formã ⁊ materiã que diſtinguũtur realiter.Scda
vero definitio viceuerſa explicat realiter diſtincta ⁊ impli
cat diſtincta ſm rõnem.

Ꝙ ſanctus Thomas et venerabilis Albertus cõcordãt circa animationem celi

Nonam ꝯtrarietatẽ tractatus ponit circa hoc Utrũ
celum ſit corpus phyſicum ⁊ animatũ.et dr tractatus ꝙ
in iſto diſſonant fides catholica ⁊ ſecta phoꝝ.vnde ponit
phiam Areſtotelis circa animatõem celi obuiare fidei ca
tholice.Sed ꝯtra hanc ipſius tractatus aſſertiõem ꝯcor
dant ſanctus Thomas ⁊ venerabilis Albertus.vt pʒ ex
dicendis.Nam dr ſanctus Thomas ꝑma parte qſtiõe
lxxi.Corpora celeſtia non ſunt animata eo mõ quo plan/
te ⁊ animalia.ſed equiuoce.vnde Platonici ponentes etiã
animas vniri corporibꝰ nõ ponebãt niſi per contactum.
virtutis ſicut motor mobili.Et ſic ꝑ hoc ꝙ Plato ponit
corpora celeſtia aĩata nihil aliud datur intelligi q̃ʒ ꝙ ſub/
ſtãtie ſpirituales vniũtur corporibꝰ celeſtibꝰ vt motores
mobilibꝰ.Unde inter ponentes ea eſſe aĩata ⁊ ponẽtes ea
non aĩata parua ⁊ nulla drña iuenitur in re ſʒ voce tm̃ Et
idem ponit ſanctus Thomas in queſtionibꝰ de ſpiritua
libꝰ creaturis ⁊ in ſecũdo ſcripto.diſtinc.xiiij.dicit.proba/
bile eſt dicere ꝙ aliquis intellectus creatus ſit motor pro
prius celi.vnde poſſumus dicere ſuperiores angelos q̃ ha
bent formas magis vniuerſales eſſe motores ſeparatos ⁊
remotos.angelos autem inferiores qui habent formas
magis particulatas eſſe motores proximos.vnde Auicẽ
na dicit ꝙ intelligentie apud philoſphos ſunt qui in lege
vocantur angeli ſuperiores.⁊ cherubin ⁊ ſeraphin.anime
vero orbiũ dicũtur inferiores angeli q̃ dicũtur angeli mi
niſterij.Premiſſis conformiter in de quatuor coequeuis
queſti.iiij.ar.xxij.dicit venerabilis Albertus intelligentie
dicũtur anime orbiũ non vniuoce cum intelligentijs ho

minū ⁊ illa eſt ſnia phorum. vt patȝ ex dictis eorum. Et ſubdit phi nō cōtradicūt ſanctis negantibꝫ celū animam habere niſi noīe ſolum. Et ſubdit non eſt ꝯrariū fidei catholice quoſdam angelos iuuare naturam in mouendo ⁊ gubernando celorū ſpheras. quos angelos mouentes ſiue intelligentias phi dicūt animas. Et ita patȝ ꝙ nō eſt contradictio inter eos. Et in de homine. queſti. i. arti. xi. Dicit ſi ſancti cōtradicūt hec dictis phorum non erit cōtradictio in re ſed nomine tm̄. Non em̄ eſt contra ſanctos nec contra catholicam fidem aliquos angelos deo ſubſeruire in hoc ꝙ mouent ſpheras ad generatōem ⁊ corruptionē inferiorꝝ. Qꝫ aūt intelligentia pura moueat motores ſpherarū influendo bonitates. ⁊ illi moti moueant vlterius ad naturalē ꝓductōem rerū. patȝ ex ſeptima ꝓpoſitione libri cauſarū. Hec ille. Eſt preterea conſiderādū ꝙ quemadmodū theologi ponūt quoſdam celeſtes ſpūs habentes eminentiorē ſupnaturalem cōtemplatōnem dei et deo aſſiſtentes. alios autem ponūt qui habentes inferiorem ſupnaturalem contemplationem dei mittuntur ad homines vt eos moueāt ad gratuita. Pari modo phi ponūt quaſdā ſubſtantias ſeparatas habētes eminētiorē naturalē ſpeculationem dei quas vocant intelligentias. alias autem que habentes inferiorem naturalem ſpeculationem dei ſunt deputati ad mouēdum celeſtes orbes vt cauſentur naturalia.

Qualiter in mixto ſint elemētorum ſubſtantiales forme

Decimā cōtrarietatē ponit tractatus circa hoc An in mixto coeant elementa tam ſm eorum formas ꝗ̄ ſm eorum materias ſalua. Sed circa hoc non contradicūt ſanctus Thomas ⁊ venerabilis Albertus. quod colligi poterit ex dicendis. Unde circa illud phi. in p̄mo de generatione. neqꝫ manent igitur actu neqꝫ corrumpūtur. neqꝫ alterum. neqꝫ ambo. ſaluatur virtus eorū. dicit ſcūs Thomas. oportꝫ inuenire modū quo ⁊ veritas mixtionis ſaluetur. ⁊ tamen elementa non totaliter corrumpātur. ſed aliqualiter in mixto remaneant. Et ſubdit remiſſis excellentijs elementorum ꝯſtituitur quedam qualitas media que eſt propria qualitas mixti. differens tamen in diuerſis ſm diuerſam mixtionis ꝓportionem. ⁊ hec quidē qualitas eſt diſpoſitio propria ad formam corporis mixti ſicut qualitas ſimplex ad formā corporis ſimplicis. ſicut igitur extrema inueniūtur in medio quod participat naturam vtriuſqꝫ. ſic etiam qualitates ſimplicium inueniūtur in propria qualitate corporis mixti. qualitas autē corporū ſimplicium eſt aliud a forma ipſius. agit tamen in forme ſubſtantialis virtute. alioquin calor calefaceret tm̄ non autem per eius actionem forma ſubſtantialis educeretur in actu. cum nihil agat vltra ſuam ſpeciem. Sic igit̄ virtutes formarum ſubſtantialium ſimplicium corporū in corporibus mixtis ſaluantur. ſunt igitur forme elementorū in corpibꝫ mixtis nō quidem actu ſed virtute. Et in p̄ma parte q̄ſti. lxxvi. arti. iiij. dt forme elementorꝝ manent in mixto nō actu ſꝫ virtute. manēt em̄ qualitates ꝓprie elementorꝝ ſed remiſſe in quibꝫ eſt virtus formarū elemētorum. ⁊ hm̄oī qualitas mixtiōis eſt ꝓpria diſpoſitio ad formā ſubalem corporis mixti. Et in queſtionibꝫ diſputatꝫ de anima queſti. ix. dicit. in mixto manent accidentia propria elementorum ſm aliquē modū in quibꝫ manet virtꝰ eorum. P remiſſis correſpondēter dicit vnerabilis Albertus ſecūdo ſcripto. diſtin. vij. quātuor ſunt modi trāſmutatōis corporꝝ. Unus eſt miſcibiliū ad actum mixti tm̄ in quo miſcibilia remaneat ſm virtutem ꝯſequētē ſuas ꝓprias ſpēs. licet nō remanēt ſm formā ſuarū ſpērꝝ. ſicut miſcentur medicine ꝯpoſite. Et tercio celi tractatu ſecūdo. ca. p̄mo dicit. ꝙ vna numero materia non ſit ſuſceptibilis diuerſarū formarū nō poteſt dici ꝙ elemēta ſint in mixto ſm formas ſubſtantiales in toto ſaluatas. cū vero in mixto ſaluent̄ ꝓprietates elementorꝝ non poteſt dici ꝙ nullo modo ſaluentur forme ſubſtantiales. Et. viij. capitulo dt ꝙ Auerrois dt Auicēnam latuiſſe qualiter potentia ⁊ nō actu elementa ſunt in ꝯpoſito. ſed ſubdit aliquibꝫ interpoſitis ꝙ nō eſt ſm rem ꝯtradictio inter iſtos duos viros. Et in p̄dicamētis dicit. forma ſubſtantialis in generatione dꝫ eſſe in ſucceſſione nō gratia ſui. ſed gratia ſuarum qualitatū. Et ſubdit ꝙ in mixtis non ſit intenſio et remiſſio ſm ſubſtantias mixtorum. ſed ſm qualitates illarum ſubſtantiarū. ⁊ intenſio refert̄ ad qualitates ⁊ nō ad ſubſtantias. Patȝ igit̄ ꝙ ſubſtantie nō ꝯuenit magis neqꝫ minus recipere. Et venerabilis Albertus. viij. methaphyſice. tractatu primo. capl'o quarto dt. licȝ in mixtis multa ſunt mixta ꝑ ſubſtantiā in vno actu mixti. ſunt tamen vnū ſm formam ⁊ non multa. Et ſubdit per mediū qđ fluit a calidis frigidis humidis ⁊ ſiccis ad inuicem alterantibꝫ ⁊ alteratis habet virtutes omniū qualitatū dictarū. ⁊ ſi ſit ſimplex ⁊ vnū Deinde ſubdit ſicut materia vna exit ex alia ita forma exit a forma ⁊ ſequens ſemper retinet virtutes p̄cedentiū. cū tamē ſit eēntia ſimplex. Patet ergo ꝙ nō recte aſſerit̄ eſſe de mente vene. Alberti ꝙ elemētorꝝ ſubſtantiales forme in mixto maneāt actu ⁊ ſubſtantialit̄ numerate. Et conſideretur ꝙ homo eſt corpus mixtum. ⁊ tm̄ nō ꝯuenit dicere ꝙ in ipſa ratōnali aīa que eſt forma ſimplex elementorꝝ ſubſtātiales forme ſubſtantialiter numerētur. ſicut etiam nec anima vegetatiua nec ſenſitiua. numerant̄ ſubſtantialit̄ in rōnali aīa. Sunt igit̄ forme ſubales elemētorꝝ in vna forma ſubſtātiali mixti quadā analogica ꝯtinētia eminenti. quēadmodū aīa vegetatiua ⁊ ſenſitiua ſunt in aīa rōnali. Sed in qualitatibꝫ accñtalibꝫ ipſius mixti ſunt elementorꝝ forme ſubſtātiales ꝑ ꝯtinentiā analogicā cuiuſdā occubitus. ⁊ eſt ſile ſicut effectus in ſua cā equoca ē eminēter. ⁊ viceuerſa cauſa eſt in effectu occūbenter. Dicit aūt tractatus ꝙ eſt mirum q̄ūo virtus p̄t derelinq̄re ſubam. ſed eſt mirabiliꝰ ꝙ nō aduertit tractatus ꝙ virtutes elementorꝝ in mixto nō magis derelinquūt ipſorꝝ elementorꝝ ſubam ꝗ̄ virtutes aīe ſenſitiue in hoīe derelinquūt aīam ſenſitiuā. Et ꝗ̄ lucidas ⁊ dyaphanetas in quibuſdā elemētis ⁊ elemētatꝭ derelinquāt ſubam celi cuius naturā participant ſm analogiā. vt tangitur in ſecūdo de anima.

Ad ſciendū qualiter aīa ſenſitiua ⁊ vegetatiua ſint in embrione añ infuſionē rōnalis anime

Undecimā ꝯtrarietatē ponit tractatus circa hoc An embrio p̄mo habeat ſpēm vite plante cuius corruptiō em ꝯcomitet̄ generatio eiuſdē embrionis ad vitam ſenſus ⁊ aīalitatis. ⁊ ex hac corrupta ſurgat vita humana cuiꝰ p̄ncipiū ſit aīa rōnalis in ſe gerens. hic inter ſanctū Thomā et venerabilē Albertū ē diuerſitas aliqualis. ſed nō ꝑtinax ꝯtradictōnis. vt patebit ex dicendis. Un̄ de materia iſtius queſtiōis in. xvi. de aīalibꝫ ſic dt phs ſm vnā trāſlatione. Neceſſario erit in ꝯceptu p̄us aīa cibatiua. ⁊ cū cre-

uerit tūc erit in eo aīa ſenſibili ꝑ quā dr̄ aīal. ⁊ nō erit aīal
et hō ſi neqꝫ equꝰ ⁊ aīal. ſed ꝯplemētū erit in vltimo. Et
ſubdit. aīa cibatiua eſt in ſemine ⁊ ꝯceptu aīaliū qđ diuiſū
eſt ab eis in potentia. in actu aūt nō anteqꝫ veniat cibꝰ ⁊ fa
ciat opatõem aīe. qm̄ in ꝑncipio videt̄ ꝙ omne qđ eſt ꝯce
ptum viuat ſicut viuūt acre. Alia aūt trāſlatio habet ſic.
Spermata ⁊ fetus nutritiuā hn̄t aīam. ꝓcedentia aūt ⁊
ſenſitiuā ſm̄ quā fit arboꝛes Nō em̄ ſil̄r fit aīal ⁊ hō. neqꝫ
aīal ⁊ equus. poſtremo em̄ fit finis. Et ſubdit. virtute q̄
dem oīa ponēda. actu aūt nō ꝑuſqꝫ trahāt alimentū ⁊ faci
ant aīe opus. ꝑmū q̄dē em̄ oīa viſa ſunt viuere talia plante
vita. ⁊ ſcūs Thomas in ꝑma pte q̄ſtione cētesima deci
maoctaua. h̄ qđ Areſto. dr̄ actu aūt nō exponit de actu ſe
cūdo. dicens ꝙ in materia fetus ſtatim a ꝑncipio eſt aīa ve
getabilis. nō q̄dē ſm̄ actū ſecūdū. ſed ſm̄ actū ꝑmū. ſicut
aīa ſenſitiua eſt in doꝛmientibꝫ. cū aūt incipit attrahere ali
mentū tūc iam actu opatur. repit̄ ergo ſcūs Thomas di
cere ꝙ ſicut ꝯceptū in aīalibꝫ ꝑmo hꝫ formā ſeminis ⁊ po
ſtea ſanguinis. ſic ꝑus hꝫ aīam vegetatiuā qꝫ ſenſitiuā. ⁊
ſenſitiuā ꝑus qꝫ intellectiuā. ⁊ ſi embꝛio ante infuſionē aīe
rōnalis ꝯcedat̄ habere ſaltē ſenſum tactus ⁊ nutritōnem
tūc erit nc̄cariū in embꝛione an̄ infuſionē aīe rōnalis pone
re ſubam aīe ſenſitiue. Sed vene. Alber. ponit ꝙ in ſemi
ne eſt ꝑncipiū vite. ſicut ad vite oꝛgana operās. ⁊ hoc mō
quo ars eſt inſtrumentū artis. ⁊ ꝙ verius dicat̄ ꝙ illud qđ
eſt in ſemine eſt aliq̄d aīe ⁊ ⁊ nō aīa. ē em̄ actus aīe. Hāc
poſitõem ſcūs Tho. nō oīno abijcit. ſed etiā eam ſuſtine
ri poſſe dicit Dicit em̄ in q̄ſtionibꝫ diſputatis de aīa q̄ſti.
xi. Quidā dicūt ꝙ in embꝛione an̄ aīam rōnalēz non eſt
alia aīa. ſed ꝟtus q̄dā ꝓcedēs ab aīa parētis. ⁊ ab hmōi
virtute ſunt hmōi opatões q̄ in embꝛione apparent. q̄ dr̄
virtus formatiua Et aliquibꝫ interpoſitis ſubdit ꝙ hoc
poſſet ſuſtineri ⁊ ꝙ ꝓdictū ꝑncipiū actuū in embꝛione ꝓ
tāto diceret̄ ꝟtus aīe ⁊ nō aīa. qꝛ nōdum eſt aīa ꝑfecta ſi
cut nec embꝛio eſt aīal ꝑfectū. Et rn̄dendo ad illud phi.
Embꝛio ꝑus eſt aīal qꝫ hō. dr̄ ꝙ illa ꝟtus hꝫ rōnem aīe. ⁊
ideo ab eo embꝛio pt̄ dici aīal. Et inde ſubdit ꝙ ſicut aīa
eſt in embꝛione in actu ſed imꝑfecte. ita opat̄. ſed opatões
imꝑfectas. Et in eiſdē q̄ſtionibꝫ q̄ſtione ſecūda dr̄ ſic Are
ſto. xvi. de aīalibꝫ dr̄. nō eſt ſimul aīal ⁊ hō. ſed ꝑus aīal ⁊
poſtea hō. qꝛ in aīali ꝯcepto ꝑus apparent opatões imꝑfe
cte. ⁊ poſtea apparent magis ꝑfecte. ⁊ ſic oīs generatio eſt
tranſmutatio de imꝑfecto ad ꝑfectū. Et in ſecūdo ſcripto
diſtinc. xviij. allegādo ꝯmentatoꝛēz dr̄ ſic ſm̄ ꝙ ꝓcedit̄ in
ꝑfectione oꝛganoꝝ ſm̄ hoc aīa incipit magis ⁊ magis eſſe
actu in ſemine. ita ꝙ ꝯceptū ꝑmo dr̄ viuere vita plante. ⁊
ſic deinceps quouſqꝫ ꝑueniat ad cōpletā ſil̄itudinē gene
rantis. Et in ſumma ꝯtra gentiles. libꝛo. ij. caplo. lxxxvij
dicit ꝙ in ꝓceſſu generatõis virtus formatiua opatur foꝛ
matõem coꝛꝑis ꝓut agit ex vi aīe partis cui attribuit̄ ge
neratio ſicut ꝑncipali generāti ⁊ nō attribuit̄ virtuti nutri
tiue cuius opus eſt aſſimilare nutrimentū nutrito. nō em̄
nutritiuū in ꝓceſſu formatõis trahit̄ in ſimilitudinem p̄
exiſtentis. ſed ꝓducitur ad ꝑfectioꝛem formam ⁊ vicinio
rem ſil̄itudinem patris. Deciſio ergo p̄miſſi dubij depē
det a quodā qđ eſt facti. q̄ēadmoduz dicūt iuriſte. ꝙ ex fa
cto oꝛitur ius. Si em̄ in embꝛione an̄ infuſionē rōnalis aīe
pꝛimo ſit vera nutritio. ⁊ poſtea aliqua ſenſitiua cognitio
ſaltem tactiua quod eſt valde veriſimile. tunc opoꝛtebit in
embꝛione ponere ſucceſſiue ſubſtantias anime vegetati
ue ⁊ ſenſitiue ante infuſionem rōnalis aīe. ſi aūt nō. tūc ea
que fiunt in embꝛione attribui poterūt ipſi virtuti forma
tiue que eſt in ſemine pꝛīs. Et ita pꝫ ꝙ inter ſanctū Tho
mā ⁊ venerabilē Albertū in hac materia nō eſt ſimplr̄ cō
tradictõis pertinacia

Et potentie ſenſitiue aīalium ſpecie differentium ꝯueniant ſpecie

Duodecima ꝯtrarietas quam tractatus ponit eſt cir
ca potentias ſenſitiuas animaliū ſpecie diſtinctoꝝ. quas
ſanctus Thomas ponit ſpecie ꝯuenire. ſed tractus dr̄ ꝙ
venerabilis Albertus ſit ꝯtrarie ſententie. ꝯtra quod ꝓ
ducitur illud quod venerabilis Albertus dr̄ in de homi
ne. q̄ſtione. xvij. ibi dr̄ ſic. olfactus non dr̄ equiuoce in olfa
cientibꝫ diuerſimode etiam diuerſo naſo. Potentie enim
ſenſuum paſſiue habent definiri per actus ⁊ obiecta. vnde
cum obiectum ſit vnum. ſcꝫ odoꝛ vnius rationis erit olfa
ctus. Et ſicut diuerſitas oculoꝛuꝫ in habentibꝫ duros ocu
los ⁊ molles. ⁊ habentibus velamen ſuper oculos ⁊ non
habentibꝫ non facit viſum equocum. ita nec diuerſitas na
ſi ⁊ habere oꝛganum odoꝛatus coopertum ⁊ non cooper
tum facit odoꝛatum equiuocum. A modo em̄ oꝛgani nō
definitur aliqua potentia ſenſibilis. ſed potius ab obiecto
ſicut dictum eſt. cum enim potentia ſenſibilis ſit potentia
paſſiua. ⁊ definiri habeat per ſuū actum. actum autē habet
ab agente quod eſt obiectum. opoꝛꝫ ꝙ ꝑ obiectum defini
atur Et aduertendum ꝙ non eſt dubiū q̄n quedā ac
cidentia in ſubiectis differētibꝫ ſpē ſint eiuſdē ſpēi ſpēaliſſi
me. vt albedo. nigredo. rubedo. dulcedo. caloꝛ. ⁊c̄. Sꝫ appa
ret nōnullis ꝙ accn̄tia ꝓꝓꝛia cuiuſmodi dicūt potentias
ſenſitiuas eſſe poni non poſſunt eiuſdeꝫ ſpēi ſpēaliſſime in
ſubiectis differētibꝫ ſpē. Quibꝫ dōm eſt ꝑmo. ꝙ potentia
viſiua ⁊ potentia auditiua nō ſunt accn̄tia ꝓꝓꝛia. quia pn̄t
abeſſe p̄ter ſubiecti coꝛruptõem. Dōm eſt eis ſecundo ꝙ
q̄n accn̄tia ꝓꝓꝛia emanāt ex natura generis ſeu ſpēi ſubal
terne. tūc poſſunt eſſe eiuſdem ſpēi ſpēaliſſime in ſubiectis
differentibꝫ ſpē ſpēaliſſima. vt viſiuū. auditiuū. lucidū dy
aphanū. opacū. par. impar. lineatū. ſuꝑficiatū. ⁊c̄. Sed pꝛe
ſumit tractatus verificare partē vtramqꝫ p̄miſſe ꝓtenſe cō
tradictiõis dicens ſic. Ex pꝛemiſſis ſatis liquet qꝫ ꝓꝓinq̄
ſint he poſitiões ſi bene reſoluantur. ita ꝙ parua aut nulla
ſtudioſa relinquatur interpꝛeti contradictionis foꝛmido.
qꝛ potentie de quibꝫ eſt queſtio vt paſſiue ⁊ notionales di
ſtinguūtur ꝑ actus ⁊ ꝑ obiecta. ſed vt eſſentiales ⁊ vital̄r
actiue per ꝓꝓꝛia ſua ſubiecta habent ſm̄ genus ⁊ ſpecies
numerari. Hec ſunt ipſius tractatus verba. cōtra que ſic
oppōnitur. potentie ſenſitiue ꝯcipiūtur tanqꝫ medie inter
ſubiectum ⁊ obiectum. ſi ergo ipſe potentie relate ad ſub
iectum eſſent diuerſarum ſpecieruꝫ in dn̄tibꝫ ſpē. ⁊ relate
ad obiectū eſſent eiuſdem ſpēi. ſequeretur ꝙ ipſe potentie
differrent a ſeipſis ſpē ſolū ad aliud ⁊ alind relate. qđ ab
ſurdum eſt dicere. Non em̄ reſpectus diuerſi poſſunt di
uerſificare ſpēm ſeu eēntiaꝫ illius cui inſunt abſolute. Et
pꝛeterea conſiderandum ꝙ potentie dicuntur diſtingui ꝑ
actus ⁊ obiecta. qꝛ earum differentias ſpecificas circūlo
quimur per habitudines ad actus ⁊ obiecta. quemadmo
dum quoꝛūdam alioꝛum differentias circūloquimur per
pꝛopꝛias paſſiones. Et pꝛeterea dicit ſanctus Thomas
parte tercia. queſtione. xix. arti. ſecūdo. potentie diuerſificā
per ꝯparatõem ad obiecta.

Qualiter intellectus humanus nō intelligit ſine fantaſmate

Tredecimā contrarietatem ponit tractatus circa hoc.
Utrum intellectus humanus poſſet aliquid ſine phan
taſmate intelligere. ſed oſtendēt dicenda ꝙ circa h̄ inter
ſanctum Thomam et venerabilem Albertum nō ſit diſ
crepantia. Et premittantur verba doctoris in hac mate
ria Dicit Areſto. tertio de aīa. ꝙ paſſiuus intellect⁹ cor
ruptibilis eſt. et ſine hoc nihil intelligit. et ꝙ nequaꝙ̄ ſi/
ne fantaſmate intelligit anima. et ꝙ ſpecies intellectiuuꝫ
in phantaſmatibus intelligit. et ꝙ cū anima ſpeculat̄ ne/
ceſſe eſt ſimul phantaſma aliquod ſpeculari. Et in libro
de memoria et reminiſcentia dicit. ꝙ intellectus non eſt
ſine phantaſmate Et ſubdit ꝙ memoria ⁊ q̄ eſt intelligi
bilium nō ſine phantaſmate eſt. Et ſanctus Thomas
in ſumma contra gentiles libro ſecūdo. caplō ſcdo. intel
lectus poſſibilis ſicut et quelibet ſubantia operatur ſm
modū ſue nature ſm autem ſuam naturā eſt forma cor/
poris. Unde intelligit quidē imaterialia. ſed inſpicit ea
in aliquo materiali. cuius ſignū eſt ꝙ in doctrinis vniuer
ſalib⁊ exempla pticularia ponūtur in quib⁊ qđ dicit̄ inſpi
ciatur Alio ergo modo ſe habet intellecus. poſſibilis ad
phantaſma quo indiget ante ſpēm intelligibilem. et alio
modo poſtꝙ̄ recepit ſpēm intelligibileꝫ ante eīn indiget
eo vt ab eo accipiat ſpeciem intelligibilem. vnde ſe habet
ad intellectum poſſibilem vt obiectum mouēs. ſed poſt
ſpēm in eo receptaꝫ indiget eo quaſi inſtrumēto ſiue fun
damento ſue ſpēi. vnde ſe habet ad phantaſma. ſicut cau/
ſa efficiens. ſm eīn imperiū intellectus formatus in ima
ginatione phantaſma cōueniens tali ſpēi intelligibili in
quo reſplendet ſpēs intelligibilis. vt exemplar in exem/
plato. ſiue in imaginato Et ſubdit ī poteſtate noſtra
eſt formare phantaſmata accōmoda cōſiderationi quaꝫ
volumus. niſi forte eſſet impedimētuꝫ ex pte organi Et
p̄ma pte q̄ſti. octuageſima quarta. articulo ſeptimo. dr.
ꝙ impoſſibile eſt intellectum noſtrū ſm ſtatum vite pre
ſentis q̄ paſſibili corpi cōiungit̄ aliq̄d intelligere in actu
nō conuertendo ſe ad phantaſmata Et ſubdit ꝙ quan
do aliquis conat̄ aliq̄d intelligere format ſibi aliq̄ phan
taſmata per modū exemploꝝ in quib⁊ quaſi inſpiciat q̄d
intelligere ſtudet. Et quando aliū volumus facere ali/
quid intelligere ꝓponimus ei exempla ex quib⁊ ſibi phā
taſmata formare poſſet Et deinde ſubdit ꝙ incorporea
quorum non ſunt phantaſmata cognoſcūtur a nobis ꝑ
cōparationem ad corpora ſenſibilia. quorū ſunt phan/
taſmata. ſicut veritatē intelligimus ex cōſideratione rei
circa quā veritateꝫ ſpeculamur deū autē (vt Dionyſius
dicit) cognoſcimus vt cām. et ꝑ exceſſum et ꝑ remotiōeꝫ
alias etiā ſubſtantias incorporēas in ſtatu preſentis vi/
te cognoſcere nō poſſumus niſi per remotionem vel ali/
quam cōparatōnem ad corporalia Et ideo cū de hu/
iuſmodi aliquid intelligimus neceſſe habemus nos con
uertere ad phantaſmata corporū. licet ipſoꝝ nō ſint phā/
taſmata. Et parte prima. queſtione centeſima vndeci/
ma. articulo decimo dicit. Intellectus humanus non p̄t
ipſam intelligibilē ꝟitateꝫ nudam capere. qꝛ cōnaturale
eſt ei vt intelligat per conuerſionem ad phantaſmata. et
ideo intelligibilem veritatem ꝓponūt angeli ſub ſimilitu
dinibus ſenſibiliū ſm ꝙ dicit Dionyſius caplō primo
celeſtis hyerachie. ꝙ impoſſibile eſt nobis aliter lucere
diuinū radium niſi varietate ſacroꝝ velaminū circūuela
tum. Et ſubdit ꝙ intellectus humanus tanꝙ̄ inferior
cōfortatur ꝑ actōnem intellectus angelici Deinde vene
rabilis Albertus caplō p̄mo celeſtis hyerarchie dicit lu
men intellectus agentis nō facit in nobis diſtinctam co
gnitionem alicuius intelligibilis. ſicut nec lux ſolis ali/
cuius corporis. Intellectus aūt poſſibilis nō recipit ſpe
ciem niſi a phantaſmatibus que ſe habent ad ipſum ſicut
color ad viſum. et ideo acceptio per corporalia eſt nobis
ꝯnaturalis. Et caplō ſcdo oportet ꝙ intellectus noſter
per phantaſma quod eſt rerum corporalium ducatur in
intellectum quorūcūꝙ̄. et ꝙ de angelis ꝯgnitōem ſuſcī
pere non poſſumus niſi per ſenſibilia. Et ꝙ ſi intellec/
tus noſter ſimplicitatem alicuius ſubſtātie debeat acci/
pere aſſimilat eam pūcto qđ in cōtinuo accipit. Et ꝙ a
ſubſtantijs ſpūalibus nō pōt intellectus noſter accipere
aliquā ſpēm qua informetur. q̄ facit phantaſiā ſubſtātie
eius. Unde cū non poſſit ſine phantaſmate ſm conditi
onem huius vite intelligere niſi ea que ſunt per eſſentiā
in ipſo. vt deum et ſe oportet in eius cognitiōem deueni
re per effectum vt per motum ⁊ per ſimbola que ſibi
faciant phantaſiam. Sꝫ verū eſt ꝙ ſecūdo caplō miſtice
theologie dicit venerabilis Albertus ſic ſm Auguſti.
nobiliſſimo modo videntur ea q̄ ſunt in aliquo ꝑ eſſentiā
inter que eſt deus. ſꝫ dcm̄ Auguſtini hꝫ calūniaꝫ. nō eīn
ſufficit aliq̄d eſſe in intellectu poſſibili ad hoc ꝙ ꝯgnoſca
tur niſi informetur forma eius. et ſic fiat actu ſicut mate/
ria actu fit per formam agentis in ipſam. ⁊ non per eſſen
tiam ipſius. etiam ſi in ea eſſet. Unde dicit phs ꝙ intel
ligit ſe ſicut alia Et tertio caplō celeſtis hyerarchie dicit
illud qđ ſe hābet ad modū determinātis in illuminatōne
qua angeli illumināt nos ſunt ſunt ſpecies accepte a phā
taſmatib⁊ quarū diuerſe ꝯpoſitiones et diuiſiones fiunt
etiam per lumen intellectus agentis. ſed ad formandas
cōpoſitiones vel diuiſiones ad quas non eſt proportio/
natum lumen intellectus agentis exigitur ſuperius lu/
men vt angelicum. et ſic lumē eius habet in ſe rōe agen/
tis vniuerſaliter. ſi autem nō eſſent forme in phantaſmati
bus oporteret eas cauſari a deo Unde in ſecūda pte ſue
ſumme dicit. ſi angelus formas intelligibiles imitteret
oporteret ꝙ faceret eas. et ſic eſſet creator formarum qđ
eſt falſum. Et quarto capl'a de diuinis nominib⁊ dicit:
angelorū noticiam nō poſſumus percipere ꝑ ſubſtātias
eorū. ſꝫ tm̄ ꝑ actus eorum. q̄ncunꝙ̄ eīn ſubſtantia aliq̄
nō cadit in ſenſum aliquē per ſimilitudineꝫ propriā opor
tet in ipam deuenire ꝑ ſpēm ſui motus vel actus. vel ei⁹
in quod agit. cū etiam cognitio noſtra ortuꝫ habeat a ſen
ſu. Et in eodē caplō q̄ꝫtum ad dona pticipata poteſt aīa
eſſe equalis angelo. ſed q̄ꝫtum ad modū pticipandi nun
ꝙ̄ ſm ſtatum vie. qa anima accipit in ſpeculo ⁊ enigma
te. ⁊ ſub continuo et tempore angelus aūt non Et in de
quatuor coequeuis q̄ſti. vij. ar. ix. dicit ſic ſicut dicit phs
tertio de anima ꝙ non ꝯtingit intelligere ſine phantaſ/
mate. et ideo cum Dionyſius loquitur ad intellectū no
ſtrum oportuit ꝙ proprietates ſpūales que phantaſma/
ta nō faciunt in nobis exprimere ꝑ proprietates corpo/
rum phantaſias facientium. Et in de hoīe q̄ſti. xxij. dicit
ꝙ in veritate hoc verū eſt ꝙ nullam habemus ſcientiaꝫ
ſm naturam de eo qđ nullo modo eſt in ſenſu. Et ſub/
dit. ſunt tamē quidaꝫ qui dicūt ꝙ nō omnis noſtra ſcien
tia oritur a ſenſu. et dicunt ꝙ anima potius impeditur a
ſenſu in nobiliſſimo modo ſciendi. ſed hoc eſt cōtrarium
phie Areſto. Et primo caplō miſtice theologie dr. in ra
ptu fit abſtractio ab vſu inferiorum potentiarū. quia ſm
nihil vtit̄ eis. ſꝫ in diuina cōtemplatione cōmuniter non
fit abſtractio ab vſu ipaꝝ. Et in ſcda pte ſue ſumme dꝛ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſic Dyoniſius in miſtica theologia dꝛ ꝙ intellectus no/
ſter ſi ꝗd etiam ſpũalium intelligere vult illud aſſimilat
materialibꝫ Ex iam dictis depꝛehendi pôt intentio con
ſona ſancti Tho. et venerabilis Alberti. ſcꝫ ꝙ noſter in
tellectus ſm ſtatum ſeu cõditionem pñtis vite et ſm na
turam intelligit naturalia et mathematicalia. ꝑ ꝯuerſio
nem etiam ad eoꝝ phantaſmata. diuina ꝟo et ſpũalia nõ
ꝑ cõuerſionem ad eorum phantaſmata. qꝛ ea non habent
ſed per conuerſionem ad phantaſmata aliquoꝝ que ma/
nuducũt in cognitionem ſpũalium et diuinoꝛum Unde
etiam intellectus noſter lumen quo illuminatur a deo vł
angelo cognoſcit per comparationem ad lumen coꝛpoꝛa
le qᵭ manuducit ad cognoſcendũ lumen ſpũale. et intel
lectum poſſibilem ꝯgnoſcit ꝑ ꝯparatõem ad diaphanũ.
Et nihilominus ſanctus Thomas dicit. ꝙ aĩa chꝛiſti
qꝛ etiam habuit ſtatum ꝯpꝛehenſoꝛuꝫ poterat ꝑ ſciam in
ditam intelligere ſpiritualia ſine conuerſione ad phantaſ
mata. Dicit etiam ꝙ anima in raptu ſupnaturali. tali
q̃lis erat beati Pauli ⁊ ꝙ aĩa a coꝛpe ſeparata cognoſcat
etiam ſine conuerſione ad phantaſmata Et conſideran
dum ꝙ venerabilis Albertus in ſecũda pte ſumme. di/
cens falſum eſt ꝙ homo nõ habet intellectũ qui ex phã/
taſmate non oꝛitur. intelligit hoc de phantaſmate ipius
rei que intelligitur. que phantaſmata nõ habet qñ eſt pu
re ſpũalis. Patet nam dicit hoc reſpondendo ad hoc ar
gumentũ homo intellectum nõ habet qui ex phantaſ/
mate nõ oꝛitur. angelus aũt niſi aſſumpto coꝛpe phan/
taſmata nõ facit. ergo videtͬ ꝙ homo non poſſet habere
intellectum de ipſo angelo ſiue intellectualem cognitio/
nem. nõ ergo intendit dicere ꝙ homo non intelligat an/
gelum per habitudinẽ ſeu cõcretionẽ ad phantaſma ali/
cuius manuducentis in cognitionem eius.

Qualiter intellectus humanus exiſtens in coꝛpoꝛe poſſe ſubſtã tias ſeparates cognoſecre

Decimãquartã ꝯtrarietatem ponit tractatus circa
hanc queſtionẽ. Utrũ intellectus humanus ſe et ſubſtã
tias ſeparatas poſſit quodãmodo ĩ coꝛpoꝛe vł extra coꝛ
pus exiſtens cõpꝛehendere Et ſententia ſancti Tho/
me ꝙ intellectus noſter ſm naturam et ſm ſtatum ſeu
cõditionẽ pꝛeſentis vite habere pôt quãdam cognitio/
nem de ſubſtantijs ſeparatis. ſed nõ poteſt earũ quiddi/
tates cognoſcere ſiue cõpꝛehẽdere. Qꝫ huic ſentẽtie ve/
nerabilis Albertus ſit cõfoꝛmis patet. nam dicit pmo
caplo. celeſtis hyerarchie nõ poſſumus ſpũalia intellige
re per terminos quibꝫ eoꝛũ eſſentia cõcluditur qᵭ eſt ꝓ
pꝛie ꝯpꝛehendere. Et ſexto caplo intellectus eſt in po/
tentia tm̃ ad ea q̃ ꝑ ſenſibilia accipi poſſunt Sꝫ ad ſpũa
lia ꝓpoꝛtionatͬ ꝑ aliquod lumẽ ſupadditum nature. ſ. grẽ
et gloꝛie. et quarto capitulo diuinoꝝ nominũ dꝛ angelo/
rum noticiam nõ poſſimus ꝑcipe per ſubſtantias eoꝛuꝫ
Et vndecimo caplo diuinoꝝ nominũ. modus diuinꝰ eſt
ſm ꝙ accipimus ꝯgnitionẽ ab eo quod eſt ſupꝛa intellec
tum noſtrũ inꝗtum illud imittit ſe nobis nõ ſm ꝓpoꝛti
onẽ ſuam ſed ſm poteſtatẽ intellectus noſtri. et ideo qñ
venit in illud nõ figitur in ipſo tãq̃ꝫ in aliquo cuius fines
vel eſſentie vel virtutis vel operationis vł pꝛopꝛietatis
inſpiciat. ſed ſicut in quodam pelago infinito in quo ve/
rius cognoſcit ꝗd nõ eſt q̃ꝫ quid eſt. His ſilia venerabi/
lis Albertus dꝛ in multis locis alijs Et idipm fatetur
tractatus dicens ſic. nõ poteſt haberi ex puris naturali/
bus expimẽtalis diſcretio ſpirituũ celeſtiũ ꝑ ſpẽs ſuas ꝓ
pꝛias. ſꝫ dũtaxat quedã ſincera reſplendẽtia tpe quietis
ſomnialis vel ꝯfoꝛmis alienatõnis et abſtractõnis a mo
tibus phantaſmatum. in qua expimur pſentiam angeli/
ce et diuine illuſtratõis abſq̃ꝫ diſcretiõe eoꝛũdẽ ſpirituũ
donec ꝯuertantͬ reflexione ſenſibiliuꝫ vel phantaſtica ad
operationes eoꝛũ nobis ſenſibiles atq̃ꝫ a nobis ꝯphen/
ſibiles quales ſunt motus celeſtes reſpectu intelligenti
arum et manifeſtatio cuſtodie tpalis reſpectu angeloꝛũ
hec tractatus Sed conſtat ſatis ꝙ ꝑ talem expientiam
pꝛeſentie angelice et diuine illuſtratõnis nõ cognoſcit hõ
ꝗd ſit deus aut angelice ſubſtantie. ſed ſolum qꝛ ſunt Et
ꝯſiderandũ ꝙ ſi intellectus agens in hoĩe eſſet ſubſtãtia
q̃dã ſepata tũc eſſet aliq̃lis apparẽtia ꝙ ꝑ eius vnionem
ad intellectũ poſſibilẽ hõ ꝯgnoſceret q̃dditatẽ ſaltẽ illiꝰ
ſubſtãtie ſepate. ſꝫ ſi intellectus agẽs ponatͬ vt a phis po
nitͬ q̃dã potentia aĩe de ſcᵭa ſpẽ qualitatꝫ tũc eſt ridiculũ
dicere ꝙ ꝑ eiꝰ vnionẽ ad itellectũ poſſibilẽ hõ cognoſcat
ſubſtãtie ſepate q̃dditatẽ Et nõ pſeq̃ꝛ modũ cognitõnis
aĩe ſepate. qꝛ tractatus dꝛ illũ eſſe dimittendũ Dicit em̃
in fine deciſionis ſue. de modo aũt quo intelligit intellec/
tus humanus poſt ſeparatõem a coꝛpe nõ eſt contrauer
ſio tanta inter phos. et ideo dimittatͬ. et cõſpiciantͬ ea q̃
ꝓduxit ꝓxĩme pꝛemiſſe aſſerte ꝯtrarietatis ꝯcoꝛdia

Utrum vera quidditas ſit eſſentia foꝛmalis tm̃.

Decimãquintam cõtrarietateꝫ tractatus ponit eſſe
circa hanc queſtionẽ. vtꝝ vera rei q̃dditas ſit eẽntia tm̃
foꝛmalis Et dꝛ ꝙ hec difficultas tm̃ differt a ꝓblema/
te octauo ſupius diſputato q̃ querebatͬ an definitiones
phiſice accipiãt materiã et foꝛmã ſicut verũ a ꝑmixto. et
purũ ab ĩpuro. et ſimplex a ꝯcreto ⁊ oĩno ſicut ſuperius
diuinũ et eternũ ab inferioꝛi tpali ⁊ materiali iuxta mul/
tos modos. q̃bꝫ eẽ phiſicũ ⁊ metaphiſicũ eẽ eſt diſtinctũ
Et igitͬ pñs ambiguitas ſic reſoluenda an definitio ex
plicans eẽ metaphiſicũ rei includat tm̃ pꝛincipia foꝛma
liaita ꝙ nullo modo materialia. vel an eſſentia rei meta
phiſicaliter reſoluta ſit purus actus nihil materialis po/
tentie habens admixtum Et reſpondẽdo ad hanc q̃ſtio
nem dꝛ ꝙ q̃dditates rerũ materialiũ pꝛius natura et foꝛ
mali cauſalitate hñt eſſe ſepatuꝫ a materia ſm rem ⁊ ra/
tionẽ. qua genere et ſpẽ diſtinguuntͬ q̃ꝫ habeãt eſſe ꝯiũc
tuꝫ materie ſm rẽ ⁊ rõem. ⁊ in fine deciſionis dꝛ ꝙ cã cõ
trauerſie Alberti ⁊ Thome in hac materia ẽ qm̃ ille di/
xit eſſe metaphiſicũ realiter ab eſſe phiſico diſtingui. hic
vero vt mihi videatur talẽ nõ facit diſtinctõem ſaltem in
eſſentia reꝝ ſenſibiliũ Nec ſunt ꝓbꝛa tractatus q̃ inten
dit aſſerere ꝙ q̃dditas materialis ſubſtantie ſumpta me
taphiſice ſit foꝛma tm̃ nihil includens materie Sed oſtẽ
ditur ꝙ venerabilis Albertus longe aliter ⁊ tñ ſententie
ſci Thome ꝯcoꝛditer determinat q̃dditates ſubſtãtiaꝝ
materialiũ ꝯphendi ſub ꝯſideratõe metaphiſicali Dicit
em̃ in de hoĩe. metaphiſica q̃ ꝯſiderat pma entis pncipia
nõ accipit rem niſi ꝑ q̃dditatem ſubſtãtialitatis ſue. ⁊ iõ
nõ ꝯſiderat materiã vt materiã. ſꝫ vt ptem ſubſtantie q̃
eſt pars entis. nec foꝛmã accipit vt foꝛmã ſed vt ptẽ ſub
ſtãtie. eſſe aũt multarũ ſubſtãtiarũ eſt in materia miſcibi
li ⁊ mobili. et ideo definitio data ꝑ pncipia eſſentialia rei
que ſtꝫ ptes entis dꝛ hoc qᵭ eſt res ſed nõ rei eſſe. Et
ꝓpter hoc diſtinguit Areſto. ꝙ aliud eſt aqua. et aliud eẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aqua. accipiens aquã ꝓut eſt ſubſtãtia a metaphiſico ↄſiderata per partes entis que ſtꝫ materia et forma ſm ꝙ reducũtur ad ſubſtantiã Et in q̃rto ſcripto diſtinctione .xij. dr ↄpoſitũ ex materia et forma ſm ꝙ materia ⁊ forma ſtꝫ ꝑtes ſubſtantie q̃ eſt ens ꝑmũ ſeparatũ a q̃titate et motu ↄſiderat primus phs. Ex ꝟbis ꝑmiſſis dephẽditur ꝙ ſicut ſingulare materiale nõ cadit ſub conſideratõne phiſica ſub contracta rõne ſingularitatis ſue. ſ3 ſub rõne ſpẽi et q̃dditatis q̃ eſt in ipſo ſingulari. ita ſilr forma materia ⁊ ip̃a q̃dditas materialis ſubſtantie ſub cõtractis ſilr rõnibꝫ nõ ſunt metaphiſice ↄſideratõnis. ſ3 ꝓut ſumũtur ſub rõnibꝫ actus et potentie ſiue ꝑriu3 entis ſeu ſubſtantie. q̃ q̃dem rõnes ꝑñt etiam attribui ſubſtãtijs oĩno a materia ſepatis. Et ſm hanc reſolutiõem ꝑt ↄuenienter aſſignari ↄcordia ſancti Thome ⁊ venerabilis Alberti in pretacta materia.

De diſtinctione eſſe et eſſentie

Sedecimã ↄtrarietatem ponit tractatus circa hanc queſtionẽ. vtrũ eſſe exiſtentie et eſſe eſſentie realiter patiãtur numerũ in creatis Et dr tractatus ꝓblematicus eẽ exiſtentie eſt eẽ eſſentie ꝑticipatum ſuppoſito. dr eĩn ꝙ id q̃d eẽntia dr ꝑ modũ ſtantis dr eẽ eſſentie ꝑ modũ fluentis ad terminũ intrinſecũ. ⁊ eẽ exiſtẽtie ꝑ modũ fluentis ad terminũ extrinſecũ. ſicut aqua fluens inter terminos ſui aluei fontalis eadem manẽs effluit in riuulis aluearibus ſtagnalis extra fontem Et ſubdit ꝙ eẽ eſſentie ſpẽi ⁊ eẽ exiſtẽtie indiuidui nõ diſtinguunt̃ niſi ſicut idẽ fluẽs formaliter et terminatũ materialiter ⁊ ꝙ eſſe exiſtentie ẽ eſſentia ſpecifice formata ſuppoſito ꝑticipata Et deinde ſubdit eſſentia dr materiam formalem in ſeip̃a. exiſtẽtia vero dicit eandem in ſuppoſito. ideo dicit̃ exiſtentia quaſi iſta eſſentia Hic iam eſt

Primo Conſiderandũ ꝙ labor impugnationis que ↄtra ſanctum Thomã ꝓducit tractatus ꝓblematicus totaliter eſt ꝑditus. nam eſt etiam intentio ſancti Thome ꝙ eẽntia ſpecifica formaliter cõicat̃ ipi ſuppoſito. ⁊ ꝙ in tali cõicatione ip̃a eſſentia ſit primo conſiderabilis abſolute ꝑ modũ ſtantis. ſecũdo ꝑ modũ formaliter fluentis ad ſuppoſitũ. et tertio ꝑ modũ recepti in ſuppoſitu3. nec ꝓpter hoc ponit iſta tria ad inuicem ↄponi. aut ab inuicem realiter numerari. ponit tñ hec tria in ſubſtãtijs creatis ↄponi cum ſuppoſito quã ↄpoſitõem noiat cõpoſitionẽ ex natura ſeu eſſentia et ſuppoſito. ſiue ex eſſe et ſuppoſito. ſiue ex ip̃o eſſe et eſt ſiue ex quo et qd eſt et hmõi noiationibꝫ ↄſonat venerabilis Albertus Et tñ verũ ꝙ exiſtere qd venit ab ex ⁊ ſiſtere debet potius exponi quaſi extra ſtare q̃3 vt tractatus dr ex iſto eſſe ſtare. ſed longe aliter doctores accipiunt ip̃m eſſe qñ querũt vtrũ eſſe faciat ↄpoſitionẽ cũ eẽntia ſeu ſubſtantia rei create. nam hec q̃ſtio ſumpſit originaliter occaſionẽ ex eo ꝙ deus dr eſſe tm̃. Unde eſſe dei nec eſt ab alio nec eſt in alio et quicq̃d de eo etiã ſpecialiter dr nõ diſtinguitur ab eẽ dei ex natura rei. ſ3 ſolũ ſm noſtrũ modũ intelligẽdi ſcandi ⁊ dicendi. Diuinũ ei viuere intelligere diuina eẽntia ꝑſona relatio. eternitas potentia et oĩa cetera que ſunt in deo ſunt realiter idẽ oĩno quod ſuũ eſſe. Sed ſi eẽ creature qd eſt ab alio ⁊ in alio accipiatur etiam cõmuniter qualiter dicit̃ primũ creatu3 primi tũc non ſic idẽtificatur cũ alijs que creature conueniunt ⁊ attribuuntur. cuiuſmodi ſunt eſſentia. ſubſtantia corpus. animal. homo. Plato. potẽtia operatio. et ſic de alijs. De eſſe ergo creato ſic accepto eſt queſtio an idẽtificatur cũ alijs q̃ reperiuntur in creaturis. ſicut eſſe diuinũ increatum idẽtificatur cum omnibꝫ que ſunt in deo Q3 autez circa eſſe ſic acceptum verſetur intentio doctoris in queſtione memorata oſtendẽt inferius allegãda.

Dicit venerabilis Albertus in ſuo ſcripto circa primũ ſententiarum diſtin. ij. ſumatur ipſum ens creatu3 in abſoluto entis intellectu de quo dicit phus. prima rerum creataꝝ eſt eẽ et nõ eſt añ ipſum creatũ aliud. iſtud ens verũ eſt quod non habet aliud in ſe preter ens. tamẽ q̃a creatum de neceſſitate ponit habitudinem ad creãte3 et hec habitudo aliud eſt in ipſo. licet ſit reſpectu alterius. Unde hec habitudo cũ ente creato facit concretionem et compoſitõnem Preterea in ente creato ſumitur adhuc componibilitas cũ alio. ⁊ determinabilitas per formas et differentias generaliſſimorum et partium entis aliarum Deinde diſtin. viij. dicit ſic generaliſſima ſtꝫ ſimpliciſſima in ordine generum. id eſt ꝙ nullum genus eſt ſimplicius illis. ſed genus non dicit̃ ſimpliciſſimum ſimpliciter. quod patet quia ens eſt ſimplicius quolibet genere generaliſſimo. licet genꝰ generaliſſimũ dicat̃ ſimpliciſſimũ inter predicata vniuoce. et ideo habent generaliſſima in ſe ens ⁊ differentiam qua coartat̃ ens in ipſis. et ideo ſunt compoſita Et in prima parte ſue ſumme dicit ſic. eſſe accidit his q̃ ſunt ⁊ creata ſunt. q2 ſm id quod ſunt non conuenit eis. ſed ſm ꝙ dependent ad alterum. Et ſubdit cum dicitur homo eſt animal eſt predicatio per ſe et in quid. ſimiliter cũ dicitur animal eſt ſubſtãtia cũ aũt dicitur ſubſtantia eſt ens. predicatio nec eſt ꝑ ſe nec in quid. ſ3 ꝑdicatur vt creatum primũ ab alio participatum. ⁊ accidit oĩ ei qd eſt ⁊ quod creatũ eſt. ⁊ qñ fit reſolutio ad ens ſtat in ipſo reſolutio ſicut in primo creato per aliud participato ab omnibus que creata ſtꝫ Et hoc eſt qd dicit philoſophus in libro de cauſis. prima reru3 creatarum eſt eſſe. ⁊ non eſt ante ipſum creatũ aliud Et in ſecũda parte ſue ſumme dicit ſic. reſolutio ꝑticularis ad vniuerſale ſtat in ente quod indiſtinctum eſt ſed nõ ſe hab3 vt materia ad entia ꝑticularia. ſed vt principium ad decem genera entium per prius et poſterius inuentum in illis. Et caplo. v. de di. nominibꝫ dicit ſic eẽ ſimpliciter ſm naturam et rationem eſt prius oĩbꝫ alijs. eſt eĩm prima conceptio intellectus ⁊ in quo intellectus reſoluens vltimo ſtat ipſum etiam ſolum per creationem ꝓducitur nõ preſuppoſito alio. oĩa autem alia ꝑ informatõem ſc3 ſuꝑ ens preexiſtẽs. vt dicit ↄmentator in libro de cauſis. Illud aũt eſt primũ procedens ab alio qd nõ procedit ſuppoſito quodam. Sed arguit in oppoſitum ſic. actus q̃libet poſterior eſt eo cuius eſt actus. ſ3 eẽ eſt actus eſſentie. ergo eſſentia eſt prior q̃3 eſſe Et reſpondet ſoluendo ꝙ eſſe nõ ſumitur hic ꝓ actu eſſentie in ſuppoſito. ſed pro ipſo ente in quo ſtat reſolutio intellectus. Et in eodẽ caplo dicit. ꝙ phus dicens prima rerũ creatarum ⁊c̃. loquitur de ente in quo ſtat reſolutio generi3 quod quidem recipitur in ſubſtantia vniuſcuiuſq3 entis Et in de quattuor coequeuis queſtione quita dicit. ꝙ illud Boetij Omne quod eſt citra primum eſt hoc. et hoc poteſt duobus modis intelligi. ſi enim primum ſupponat deum tunc id quod eſt citra primum ſunt ſubſtantie particulares create. ⁊ tunc intelligitur ꝙ hoc et hoc ſunt quod eſt et eſſe. q2 omnes ſunt compoſite preter primam. Si autez primum ſupponat cauſam primam ſm naturam. tunc primũ eſt ens q̃a in ente ſtat reſolutio om

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

nium.et tunc citra pꝛimum eſt omne id quod eſt in actu
cauſe ſecunde.et hoc ponunt actum pꝛime et ſecũde cau
ſe. Et dicit ꝙ illud Boetij habere aliquid poteſt quod
eſt pꝛeter illud quod eſt.eſſe varo nihil habet admixtum
habet etiam duos intellectus Pꝛimus eſt. ꝙ eſt ponat
ſuppoſitum.et id poteſt eſſe ſubiectum accidentis.ſ; eſſe
quod dr̄ actum eius qḋ eſt non miſcetur accidēti. q2 nõ
habet rõem ſubſtandi.ſed potius ipm̄ determinat̄ ꝑ in/
eſſe.licet alio modo q̄ accidens. Nam eſſe ineſt ſuppoſi
to.ſed ſuppoſitum nõ poteſt eē in actu ſine ipſo. Alius ē
ſenſus ꝙ eſt dr̄ eſſe id quod eſt ꝑ actum ſecũde cauſe. et
iſtud poteſt aliquid habere.q2 drā̄ ſequētis cauſe ſicut
viuum habet ſenſibile.⁊ ſenſibile rõnale. ⁊ ab alia ⁊ alia
v̾tute.et ꝓpter hoc dr̄ aliud ab eo qḋ eſt.eſſe vero eſt ac/
tus pꝛime cauſe.et hoc eſt indiſtinctum in q̄libet ſecũdo
rum Si eñ diſtinguit̄ oꝑtet ꝙ diſtinguēs nõ eſſet ens ⁊
hoc eſt impoſſibile.et propter hoc nihil a ſe h; admixtu;
ſibi. ⁊ dr̄ in prima parte ſumme ſue ꝙ licet eſſe nihil ha/
beat admixtũ ex quo fit.tñ miſcet̄ ei cui ↄponit̄ ⁊ ei i quo
eſt Et in de quatuoꝛ coequeuis dr̄ ex illo Boetij om̄e
quod eſt participat eo qḋ eſt eſſe vt ſit eſſe vero nõ parti
cipat alio quolibet.habetur ꝙ ãgelus ab alio habet eſſe.
et ab alio ꝙ ſit aliq̄d. Unde ſm̄ vnũ intellectũ tũc parti
cipat actu pꝛime cauſe vt ſit.actu vero ſecũde cauſe vt ſit
aliquid determinatum in ſpēb9 entis. Et in bono dicit
Boetius in om̄i ↄpoſito aliud eſt eſſe.et aliud id qḋ eſt
vocat eſſe ſimplex illud qḋ ſcat̄ in intentõne entis Illud
autē qḋ eſt vocat eſſe determinatum in ſuppoſito in hoc
vel illud in numero ſpecie' vel genere ꝓpter articulatõem
et determinatõem que importat̄ ex pꝛonomine id.et no/
mine quod Nis ↄfoꝛmiter dicens Ulricus libꝛo ſecun/
do tractatu ſecũdo.caplō tertio dr̄ ſic. cũ neceſſario diffe
rant participans et participatu; opoꝛtet eſſe differre ab
eo cuius eſt.et ideo nõ eſt ipm̄ ſed actus eius Et ſubdit
aliquid addit ſuper ens rõem alicuius determinationis
ad ſpeciale ens ꝑ naturam extraneam enti. Unde Boe
tius dr̄. ꝙ om̄e quod eſt citra pꝛimu; ab alio habet ꝙ eſt
et ab alio ꝙ aliquid eſt. Eſſe ergo diuinum non eſt ali/
quid.id eſt nõ eſt per aliquam realem differentiam ſpeci
ficatam Et quarto caplō dr̄ ſic.verum eſt.illud ſolum eē
quod ſimplex eſt ac ꝑ hoc nulla extranea natura determi
nante ꝑmixtum eſt. Et in eodem cap.dr̄ ſic. om̄is crea
tura cũ neceſſarium ſit ſpeciale ens differns ab alijs ha/
bet pꝛeter eſſe qḋ eſt oĩbus cõe aliud incidens in naturā
entis vt determinatio in determinatum qḋ ipm̄ ſpecifi/
cat et diſtinguit ab alijs. q2 non poteſt idem eſſe ratio cõ
uenientie et drĩe Deinde in eodem capi. dr̄ ꝙ eſſe crea
tum habet tres conditiones accidentis.et in tertia con/
ditione dr̄ ſic.eſſe creatum cõmune omnib9 entibus ē na
tura differens a natura cõtrahente hoc cõmune ad eſſe
ſpeciale.ſed eſſe pꝛimũ eſt quicquid habet Et libꝛo quar
to tractatu pͥmo caplō pꝛimo dr̄.oꝑtet ꝙ in pͥmo eē ſuũ
ſit ipm̄ qḋ eſt ſiue ipſa ſua quidditas. ⁊ q̄libet res q̄ddi/
tatem ſuā habet a ſe.et hec homo eſt homo eſt vera ſiue
homo ſit ſiue nõ ſit et eo ꝙ ibi dicit̄ id quod eſt de eo q̄d
eſt.et ſic quod eſt ꝑ ſeipm̄ refertur ad ſeipſum et nõ per
aliquod aliud qḋ influat ſuꝑ ipſum Unde om̄e qḋ eſt h;
a ſeipſo id quod eſt.eſſe aũt ſuum nc̄cario habet ab alio
cũ ſit ex nihilo. Et ex hoc ſequitur ꝙ om̄e tale differt
ab eo quod eſt ⁊ ꝙ eſſe ſuum non ſit ei ſubſtantiale ſicut
eſſe pꝛimũ qḋ eſt ipſum quod eſt.ſed eſt ei accidētale ſm̄
ꝙ accidentale dr̄ eſſe quod nõ cõuenit alicui per ſe. id eſt
ſm̄ ꝙ ipſum.ſed per accidens et ab alio. Pꝛelibata
coꝛreſpondent his q̄ dicit ſanctus Thomas Unde pꝛi/
mo ſcripto diſtinctione octaua articulo pꝛimo dicit ſic. in
omni qḋ eſt eſt conſiderare quidditatem ſuam per qua;
ſubſiſtit in natura determinata et eſſe ſuum ꝑ qḋ dicitur
de eo ꝙ ſit actu. In deo aũt ipm̄ eſſe eſt ſua quidditas.iõ
nomen quod ſumitur ab eſſe ꝓpꝛie nominat ipſum.et eſt
ꝓpꝛium nomen eius. ſicut ꝓpꝛium nomē hoĩs eſt quod
ſumitur a quidditate ſua Et poſtea art.ij.ſubdit eſſe cre
atum non ē per aliquod aliud.ſi per dicat cauſam foꝛma
lem intrinſecam.imo ſeipſo foꝛmaliter eſt creatura. ſi aũt
per dicat cauſam foꝛmalem exemplarem vel cauſam ef/
fectiuam. ſic eſt per diuinum eſſe et non per ſe. Deinde
exponendo litteram dicit ꝙ ſicut ratiõale dicitur anima
li accidere.ita cuilibet q̄dditati create accidit eſſe. q2 non
eſt de intellectu quidditatis Et in pͥma pte queſti.xliiij
dicit ſic.licet habitudo ad cām nõ intret definitõem ent̄
quod eſt cauſatum.tamen conſequitur ab ea q̄ ſunt de ra
tione iſtius q2 ex hoc ꝙ aliquid eſt ens per participatio/
nem ſequit̄ ꝙ ſit cauſatum ab aliquo Et in.xxvi. ꝓpoſi/
tione libꝛi cauſaꝝ dicit.ꝙ vnũquodq; ꝑticipat eſſe ſm̄
habitudinē quam habet ad pꝛimum eſſendi pꝛincipium
Et in ſumma contra gentiles libꝛo pꝛimo cap.xxvi.dr̄
abinuicem non diſtinguuntur ſm̄ ꝙ eſſe habēt.q2 in hoc
om̄ia conueniunt.ſed propter hoc ꝙ habēt diuerſas na/
turas quib9 acq̄ritur eſſe diuerſimode.eſſe autē diuinu;
non aduenit alij nature.ſed eſt ipſa natura ſeu eſſentia di/
uina Et libꝛo.ij.ca.li.eſſe inq̄tum eſſe nõ poteſt eſſe di/
uerſum.poteſt aũt diuerſificari.per aliquod quod eſt p̄/
ter eſſe.ſicut eſſe lapidis eſt aliud ab eſſe hominis. Et
ca.lij.dicit ſic.omne participans aliquid comparatur ad
ipm̄ vt potentia ad actum.ꝑ id eñ quod ꝑticipatur fit ꝑ
ticipans actuale.ſolus aũt deus eſt eſſentialiter ens. alia
aũt oĩno participant ipſum eſſe comparatur igitur ſub/
ſtantia hominis creata ad ſuu; eſſe ſicut potentia ad ac/
tum. Et in libꝛo de potentia materia.vij. queſtione ij.
dicit quelibet foꝛma ſignificata non intelligitur in actu
niſi per hoc ꝙ in eſſe ponitur nam humanitas vel ignei
tas poteſt conſiderari vt in potentia materie exiſtens
vel in virtute agētis.aut etiam vt in intellectu.ſed ꝑ hoc
ꝙ habet eſſe efficitur actu exiſtens. Unde patet ꝙ per h̄
ꝙ dico eſſe ſignificatur actualitas omniũ actuũ. et ꝓpter
hoc eſt perfectio omniũ ꝑfectionũ. Et ſubdit nõ ſic de/
terminatur eſſe per alia ſicut potentia ꝑ actum. ſed ma/
gis ſicut actus per potentiam.nã et in definitõne foꝛma
rum ponũtur ꝓpꝛie materie loco drĩe. ſicut cũ dicitur
ꝙ anima eſt actus coꝛpoꝛis oꝛganici.et adhũc modum
hoc eſſe ab illo diſtinguitur inq̄tum eſt talis vel talis na
ture Et ꝓpter hoc dicit Dyoniſius.ꝙ licet viuentia ſint
nobilioꝛa q̄ exiſtentia. tamē eſſe nobilius eſt q̄ viuere
viuentia eñ non habent tm̄ vitam.ſ; cũ vita habēt ſimul
et eſſe. Et ca.v.de di.no.dr̄ ſic. Eſſe cõmune ſe aliter ha
bet ad deũ q̄ ad alia exiſtentia q̄tum ad tria Pꝛimo ꝓ
pter hoc ꝙ alia exiſtentia dependēt ab eſſe cõmuni. non
aũt deus ſ; eē cõe magis dependet a deo Scd̄o quãtu;
ad hoc ꝙ om̄ia exiſtentia cõtinent̄ ab ipo eſſe cõmuni.nõ
autē deus.ſ; magis eſſe cõmune cõtinet̄ ſub eius v̾tute
quia virtus diuina plus extenditur q̄ ipſum eſſe crea/
tu;. Tertio q̄tum ad hoc ꝙ oĩa alia creata exiſtētia ꝑtici
pant eo qḋ eſt eſſe non autē deus.ſed magis ipſu; eſſe cre
atu; eſt q̄dã ꝑticipatio dei ⁊ ſilitudo ei9 Et ſubdit ꝙ eē
diuinũ nõ eſt finitum ꝑ aliquã naturã determinata; ad

genus vel ad ſpeciem Et prima ſecūde q̄ſti.xviij.ar.vij. dr Genus cōſideratur vt formalius ſpē.ſm ꝙ eſt abſolutius ⁊ minus ꝯtractum q̄ʒ ſpēs. ¶ Pro pleniori intellectu primo conſiderandū eſt.ꝙ in ſubſtantijs creatis deprehenduntur tres ꝯpoſitōnes. vna eſt ex genere et drīa,que incipit a genere generaliſſimo ⁊ terminatur in drām ſpecialiſſimā.⁊ illud quod hec ꝯpoſitio cōſtituit vocatur eſſentia.natura.forma totius q̄dditas ſiue qđ quid erat eſſe. Alia cōpoſitio eſt ꝯpō ipius ex genere ⁊ differentia conſtituti cū ipſo ſuppoſito.⁊ hec ꝯpoſitio nominatur ꝯpō ex natura ⁊ ſuppoſito. ex eſſentia ⁊ ſuppoſito.ex quidditate ⁊ ſuppoſito.ex quod quid erat eē ⁊ ſuppoſito.ex eſſe eēntie ⁊ ſuppoſito.ex forma totius ⁊ ſuppoſito.ex ipō eſſe et ipō,ex eſſe ⁊ qđ eſt.ex quid eſt ⁊ qđ ē. ex aliquo ⁊ hoc aliquo.ex quo eſt et quod eſt. Alia ꝯpoſitio eſt ipius eſſe actualis exiſtentie cōiter ſumpti.put ē primū creatum primi tam cū natura ex genere ⁊ drīa ꝯſtituta.q̄ʒ etiam cū ſuppoſito nature.q̄uis em̄ eſſe actualis exn̄tie ꝯueniat principaliter ⁊ ꝓprie ſuppoſito.ꝯuenit tamē ſecūdario ipſi nature in ſuppoſito.et hec cōpoſitio noīatur ex eē exiſtentie cōmuniter ſumpto et re ipſa. ex eſſe exiſtentie et ſubſtantia rei.et ex eſſe exiſtentie ⁊ eſſentia.q̄dditate natura.forma totius.ex eſſe exiſtentie ⁊ quod eſt.ex quo eſt et quod eſt.ex eſſe exiſtentie ⁊ aliq̄. Et preter has tres ꝯpōnes etiam eſt alia cōpoſitio generalis.ſcʒ cuiuſlibet create ſubſtantie cū accidentibus. Et inſuꝑ in ſubſtantijs materialibꝫ eſt q̄dam cōpoſitio ſpēalis ſcʒ ex forma ſubſtantiali et materia prima.⁊ in q̄libet harū quinq̄ʒ ꝯpoſitionū poſſunt aſſignari actus et potentia. In accidentibꝫ em̄ recipitur ꝯpoſitio vna.ſ.ex genere et differentia etiam alia analogice.ſ.ex actuali eē. et accidentali forma alia ex forma accidentali ſpecifica et et eadem indiuiduata alia ex accidentibus cū ſubſtantia Sed compoſitio quinta que eſt ex forma et materia in accidentibꝫ nō eſt reperibilis Secūdo conſiderandū eſt.ꝙ in ſecūda prehabita ꝯpoſitione accipitur eſſe aliter q̄ʒ in tertia ꝯpōne. Nam in ſecūda compoſitōne accipit̃ ꝓ ipō eſſe eſſentie. qđ eſſentia dicitur formaliter exercere et cōmunicare ſuppoſito.et circa hoc eſſe eſt ipſius tractatus occupatio. Sed in tertia cōpoſitōne eſſe nomiat ens cōmune cū quodam modo ꝑfecte actualitatis ſcʒ actualis exiſtentie.ſicut fieri noiat modū actualitatis ipfecte. quod cōmune contrahitur per res ipſas ſingulares.⁊ earum naturas. Importat inſuꝑ eſſe ſic acceptum dependentiam et relationē ad cām efficientem.et reſpectuʒ ad ꝓncipalitatem. Predicti aūt modi depententie et reſpectus accidūt et ſunt extranei ipſis rebꝫ ⁊ earū naturis.q̄ ſignificant̃ noialiter habitualiter et abſolute. Itaq̄ʒ quando eſſe cōmune q̄d eſt primum creatum primi attribuit̃ alicui rei tūc eſt ibi primo ꝯſiderabilis ex natura rei rationabilis quedam cōpoſitio ſcʒ ꝯtracti et ꝯtrahentis. Secūdo ꝯpoſitio cuiuſdam modi ſcʒ actualis exiſtentie cū ipſa re. Tertio ꝯpoſitio rei cū relatione ad eius cauſam efficientē. Quarto ꝯpoſitio rei cū habitudine quadam ad preſentialitatem.he cōpoſitōnes nō ſunt in deo repibiles.per hanc ergo reſolutionem poteſt percipi concordia ſancti Thome et venerabilis Alberti et Ulrici in materia propoſita.

An preter animas nobiles ſint multe intelligentie.

Decimū ſeptimū ꝓblema tractatus ponit eſſe.vtrū preter animas nobiles ſint ponēde intelligentie corporibus celeſtibus ꝓportionabiliter numerate. Sed in deciſione iſtius problematis nō profert ipſe tractatus aliquā contrarietatem ſancti Thome ⁊ venerabilis Alberti iō hic nō poſtulatur a me ſtudiū eoſdem concordandi.

De inchoatione ſcientiarum et virtutum.

Decimooctaua cōtrarietas quam ponit tractatus eſt circa materiam huius queſtionis.an appetitus ſciendi et felicitatem cōſequendi ex inditis humane aīe ſcientiarū et virtutū ſeminibus oriatur. Et dicit tractatus ꝙ ſcientiarum et virtutum ſeminaria ꝯnaſcuntur potētijs rationalis anime quaſi ſicut forme naturales ſeminātur inchoatiue in potentia tranſmutabili ſeu propagabili materie phiſice.et ꝙ illud ſanctꝰ Thomas interimat et ꝙ ſcientiarū et virtutū ſtudio et exercitio humano acquiſibiliuʒ ſeminaria ſunt in potentijs veri et boni capacibus originaliter inchoata.et ꝙ aīa rationalis nō prehabet ſolum potentias ſcientiarū et virtutum informiter ſuſceptiuas. et ꝙ licet intellectus noſter poſſibilis ſit a natura ſue impreſſionis corpori humano a linea rectitudinis originalis deuio reſpectu obiectorū de foris miniſterio ſenſus et imaginarōis apprehenſibilium informis et quaſi tabula raſa indepictus.tamē ſicut raſura tabule eſt quedam formalis litterararum in quas nata eſt trāſformari preparatio.ſic poſſibilitas eiuſdem intellectus ē quedam formalis formarum intelligibilium in quas idē ꝑtifice tranſfiguratur inchoatio quam philoſophus innuit cū dicit eundē intellectum eſſe ſpēm ſpecierū.id eſt formalem aptitudinē ſpērum intelligibilium cū quibus teſte philoſopho facit qđdam habituale vnū ad modum vt inquit Albertus quo ex ꝑſpicuo illuminato et ſpē viſibili coloris fit formaliter vnū et idem hec tractatus Sʒ hoc quod dicit de poſſibilitate intellectus poſſibilis nō conſonat illi qđ dr venerabilis Albertus in de hoie queſtione.xxxij.querit de intellectu poſſibili argu.ij. vbi loquendo de intellectu poſſibili dicit.ꝙ potentia nō ponit niſi naturam qua ipa ſuſceptibilis eſt intelligibilium. et hec natura non eſt aliud ab ipſo.ſicut em̄ materia per ſe ipam eſt ſuſceptibilis formarū.ita etiam intellectus poſſibilis per ſeipm eſt ſuſceptibilis intelligibiliū.et ſic ideʒ eſt dictū ꝑ poſſibile ⁊ ꝑ intellectum ſed ſub alia ratione que tamē ratio nihil ſuꝑaddit eo ꝙ eſt ratio priuatōnis Deinde nunc ponentur aliqua ex quibus poterit deprehendi ꝙ in hac materia ſanctus Thomas et venerabilis Albertus non ſunt contrarij Nam ſecundo ſcripto diſtinctione xxiiij.q̄ſtione ſecūda articulo tertio. dr ſanctus Thomas ꝙ ſinderiſis eſt habitus quodāmodo innatus virtute ex lumine intellectus agentis ſicut etiam habitus principiorum ſpeculatiuorum licet ad determinationē cognitionis eorū ſenſu et memoria indigeamus et ideo cognitis terminis ſtatim cognoſcuntur. Et diſtinctione triceſima nona queſtione ſecunda articulo primo.dicit ſic.quedam inchoationes virtutum ſiue aptitudines ꝑexiſtunt naturaliter in ipſa natura ratōali que virtutes naturales dicūtur anteq̄ʒ etiam per exercitium et deliberationem compleantur.vt in ſexto ethicorū dicitur Et queſtione quinta dicit in damnatis manet naturalis inclinatio.qua homo naturaliter vult bonū. ſʒ hec inclinatio non dicit actum aliquem ſed ſolū ordinem na/

ture ad actum. hic aũt oꝛdo vel abilitas in eis nunq̃ in
actum exit. vt bonũ actualiter velint propter perpetuũ
impedimentũ obſtinationis voluntatem ligãtis. Sʒ tñ
naturalis cognitio manet. et ideo ſemꝑ manet murmu/
rationis ꝯtra voluntatem. voluntas tñ nunq̃ rõni obe/
dit. Et tertio ſcripto di. xxxiij. dicit. habituũ eſt inclina/
tio in natura. ſicut foꝛma inexiſtit in potentia materie et
ſcientie ꝯcluſionum in principijs. Unde a Tullio dr̃ ꝙ
ſeminaria virtutum ſiue initia ſunt naturalia. Et ſubdit
ſeminaria virtutuʒ que ſunt in nobis ſunt oꝛdinatio vo
luntatis et rõnis ad bonum nobis ꝯnaturale. ⁊ ꝙ fines
ꝟtutũ infuſarũ nõ preexiſtunt in ſeminarijs naturalibꝫ
ꝟtutũ. ſʒ naturã humanã excedũt. et a ꝟtutibꝫ acquiſi/
tis que ab illis ſeminarijs procedũt dr̃ñt ſpẽ. Et in pri
ma pte queſtione. lxxix. dr̃. ꝙ ſinderiſis eſt habitus natu
ralis. Et queſti. xciij. dr̃ ꝟtutes quedã naturaliter inſunt
anime ad minus ſm quedam earum ſemina. Et pꝛima
ſecũde queſtione li. dr̃. in hoibꝫ ſunt aliqui habitus na/
turales tanq̃ partim a natura exiſtentes. et ptim ab ex/
terioꝛi principio. aliter q̃dem in appetitiuis potentijs et
aliter in apprehenſiuis et deducit hoc diffuſe. Et in q̃ſti
onibus de virtutibus materia pꝛima. q̃ſtione. viij. dr̃. ꝙ
aptitudo ꝑfectionis et foꝛme in aliquo ſubiecto poteſt eẽ
dupliciter. Uno modo ſm potentiam paſſiuam tm̃. ſicut
in materia aeris eſt aptitudo ad foꝛmam ignis. Alio mõ
ſm potentiam actiuam et paſſiuam ſimul. ſicut in coꝛpe
ſenſibili eſt aptitudo ad ſanitatem. quia et coꝛpus ẽ ſuſ/
ceptiuum ſanitatis. ⁊ habet in ſe aliq̃d principium ſani/
tatis. et hoc modo in homine eſt aptitudo naturalis ad
virtutem. partim q̃dem ſm naturam ſpeciei. pꝛout habi
tudo ad ꝟtutem eſt cõmunis omnibꝫ hominibꝫ ⁊ ptim
ſm naturam indiuidui. ſm ꝙ quidaʒ pre alijs apti ſunt
ad virtutem. Unde in homine triplex poteſt eſſe ſubiec
tum ꝟtutis. ſcʒ intellectus voluntas et appetitus infe/
rioꝛ q̃ in cõcupiſcibilem ⁊ iraſcibilem diuiditur. in vno/
q̃q̃ eſt conſiderare aliquo modo et ſuſceptiuũ ꝟtutis ⁊
pꝛincipium actiuum virtutis. In potentia em̃ intellecti/
ua eſt intellectus poſſibilis qui eſt in potentia ad oĩa
intelligibilia in quoꝛũ cognitione conſiſtit intellectualis
virtus. et intellectus agẽs cuius lumine intelligibilia fi
unt actu quoꝛum quedã ſtatim a ꝓncipio naturalr̃ homi
ni innoteſcũt abſq̃ ſtudio et inquiſitõne. ⁊ hmõi ſunt ꝓn
cipia ꝓma nõ ſolum in ſpeculatiuis. ſed etiam in opera/
tiuis. hec autẽ naturaliter nota ſunt pꝛincipia totius co
gnitionis ſequentis q̃ ꝑ ſtudium acquiritur. ſiue ſit pra/
ctica ſiue ſit ſpeculatiua. Silr̃ aũt circa voluntatem eſt ali
quod pꝛincipium actiuum naturale. nam voluntas natu
raliter inclinaꝛ ad vltimũ finem. finis aũt in operatiuis
habet rationem pꝛincipij naturalis. ergo inclinatio volũ
tatis eſt quoddam pꝛincipiũ actiuũ reſpectũ omnis diſ/
poſitõis q̃ ꝑ exercitiũ in parte affectiua acquiriꝛ. Ipa ãt
voluntas inq̃tum eſt potentia ad vtrũlibet ſe habens in
his q̃ ſunt ad finem eſt ſuſceptiua habitualis inclinatio
nis in hec vel illa. Iraſcibilis aũt et ꝯcupiſcibilis natura
liter ſunt obedibiles rationi. vnde naturaliter ſunt ſuſce/
ptiue ꝟtutis q̃ in eis ꝑficiꝛ ſm ꝙ diſponũtur ad bonum
rationis conſequendũ. Et oĩes predicte inchoationes
ꝟtutum cõſequũtur naturam ſpẽi humane. vnde ⁊ oibꝫ
ſunt cõmunes. Eſt aũt aliqua inchoatio virtutis ſm na/
turam indiuidui ſm ꝙ aliquis homo ex naturali cõple/
xione vel celeſti impꝛeſſione inclinaꝛ ad actum alicuius vir
tutis. et hec q̃dẽ inclinatio eſt alicuius ꝟtutꝫ inchoatio

non tamẽ eſt virtus perfecta. q2 ad ꝟtutem perfectam re
quiritur moderatio rationis. Unde et in definitõne ꝟtu
tis ponitur ꝙ eſt electiua medij ſm rationem rectam. Si
em̃ aliquis abſq̃ ratõnis diſcretione inclinationem hu
iuſmodi ſequereꝛ frequenter peccaret. et ſicut hec virtu/
tis inchoatio abſq̃ ratõnis opere perfecte virtutis ratio
nem nõ habet. ita nec aliqua premiſſarum. Nam ex vni/
uerſalibus pꝛincipijs in ſpecialia peruenitur per inquiſi
tõnem rõnis. ratõnis etiam officio ex appetitu vltimi fi/
nis homo deducitur in ea q̃ ſunt cõueniẽtia ill° fini. Ipa
etiam ratio imperando iraſcibilem et ꝯcupi[illegible]bilem fa/
cit ſibi eſſe ſubiectas ⁊ obedientes. Unde manifeſtũ eſt
et clarum ꝙ ad cõſummatõem ꝟtutis requiriꝛ opus ra
tionis ſiue ꝟtus ſit in intellectu ſiue volũtate ſiue iraſci/
bili ſiue ꝯcupiſcibili. hoc tamẽ obſeruato ꝙ ad ꝟtutẽ in/
ferioꝛis partis oꝛdinatur inchoatio ꝟtutis q̃ eſt in ſupe
rioꝛi. ſicut ad virtutem que eſt in voluntate aptus red/
ditur homo et per inchoationem virtutis q̃ eſt in volun/
tate. ⁊ per eam que eſt in intellectu. ad virtutem vero q̃
eſt in iraſcibili ⁊ cõcupiſcibili ꝑ inchoationem ꝟtutis q̃
eſt in eis. et ꝑ eã q̃ eſt in ſupioꝛibꝫ. ſed nõ econuerſo. Uñ
etiam manifeſtum eſt ꝙ ratio que eſt ſuperioꝛ operaꝛ ad
cõplexionem omnis virtutis. Diuiditur autem pꝛĩcipi
um operatiuum quod eſt natura: vt patʒ in ſecũdo libꝛo
ethicoꝝ. eo ꝙ rõnalis poteſtas eſt ad oppoſita natura ãt
determinatur ad vnũ. Unde perfectio ꝟtutꝫ nõ eſt a na
tura. ſed a ratione. Et ſubdit ꝙ virtus nõ dr̃ ptim a na
tura. eo ꝙ aliqua pars eius ſit a natura ⁊ aliqua nõ. ſed
quia ſm aliquem modũ eſſendi imꝑfectum eſt a natura
ſcʒ ſm potentiam et aptitudinem. Et ſubdit etiam ꝙ li
cet pꝛincipium ꝟtutis ſit intra hominẽ. ſ. ratio. tamẽ hoc
pꝛincipium nõ agit per modũ nature. ⁊ ideo quod ab eo
eſt non dicitur naturale. Premiſſis multa dicta venera
bilis Alberti aut cõſonãt aut minoꝛẽ inchoationẽ ꝟtutũ
⁊ ſciaꝝ inſinuãt. Unde i de hoie queſtione qua querit de
intellectu ſpeculatiuo. dr̃ intellectus poſſibilis foꝛmali/
ter nõ habet habitum ſicut ſpeculatiuus. ſed potentiali/
ter tm̃ quod eſt ſimpliciter nõ habere. ſed habere ſm q̃d.
Et poſtea dr̃. ꝙ oĩa ſcibilia poſſunt ꝯſiderari in ſuis ꝓn
cipijs vel in ſeipſis. ſi in ſeipſis. tunc nõ ſunt in aĩa anteq̃
diſcanꝛ niſi in potentia. Si in pꝛincipijs. tunc duobꝫ mo
dis conſiderantur. ſ. ſm termios ⁊ terminoꝛum naturaʒ
ſicut ſquamonia illius eſt nature ꝙ purgat coleraʒ. ⁊ ſic
generanꝛ a ſenſu. Conſideranꝛ etiam in terminoꝛũ habi
tudine. ⁊ ſic ſꝑ ſunt in aĩa. ſʒ tm̃ in potentia. cui potentie
ſufficit noticia terminoꝛũ ad hoc ꝙ reducaꝛ in actũ. Uñ
dr̃ ꝑ hs ꝙ pꝛincipia ſcimus inq̃tum terminos cognoſci
mus. ⁊ hec eſt ſentẽtia Areſto. Et in de bono. q̃ſtione q̃
querit de cauſis efficientibꝫ ꝟtutꝫ dr̃ ꝙ ꝟtus cõſuetudi/
nalis cauſatur ex opere. ſumus tamen innati eam ſuſci/
pere ſm potentiam naturaleʒ. q̃ potentia nõ oĩno eſt ma
terialis. ſed reducibilis eſt in actũ ex his que habet apd̃
ſe. hoc eſt ex ratione recta et voluntate. Et ſubdit dein/
de ꝙ ꝟtus cõſuetudinalis ſm totum ſuum eſſe relationẽ
habet ad opera. ⁊ ꝓpter hoc nihil eius eſt ab aĩa per natu
ram ſm actum. ſed nati ſumus eam ſuſcipere. ꝑficere aũt
ab aſſuetudine. Et in queſtione q̃ q̃rit de iuſticia dr̃. intel
lectus quo ad noticiam terminoꝛum eſt vt tabula raſa.
et deinde dr̃ ꝑ ſe ꝯ ſenſus ſcie in pꝛincipium cauſatur a lu
mine intellectus agẽtis. ꝑ accñs aũt requiriꝛ noticia ter/
minoꝛũ. vt ſcʒ lumen agentis qd̃ indiſtinctum eſt deter
minatum ſit ad ſcata terminoꝛũ. Ex iam dictis põt elici

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ ſcientie ⁊ ꝟtutes ꝯſuetudinales nõ pſunt in nobis ſm idéptitaté numeralé vel ſpecificã. ſ; ſm analogiam ꝗdãmõ ſilr. vt eſt ṗus dictũ de inchoatõib; formarum ſubſtãtialiũ. imo ꝑ hoc ꝙ ſcie ⁊ ꝟtutes dicunẗ in nobis ꝑexiſtere ſeminalr deſignaẗ ꝙ pſunt taliter ꝗliter i ſemine arbor ꝗ in ſemine nõ eſt vniuoce. ſ; eſt analogice i aptitudine materie ſeminis in ꝟtute formatiua. ⁊ in ꝗbuſdam diſpõib; ſemetinis. Pari mõ ſcia añ addiſcere eſt in intellectu poſſibili ſuſceptibilitatis aptitudine ⁊ in intellectu agente tãꝗ; in formatiua ꝟtute. ⁊ eſt ṗterea in tellectui poſſibili cõnatus ꝗdã habitus reſpectu ṗmorum ṗncipiorꝫ in ſpeculabilib;. ꝗ dr intellectus. ẽ ei etiã cõnatꝰ ꝗdã habitus reſpectu ṗmorꝫ ṗncipiorꝫ in practicis ꝗ dr ſinderiſis. Et iſtis habitib; intellectꝰ poſſibilis nondũ cognoſcit. q2 ꝗ ad ſpẽs intelligibiles ꝑ quas fit noticia eſt tanꝗ; tabula raſa. ſed iſtis habitib; terminis iã cognitis aſſentit actualiter ṗmis ṗncipijs. ꝑ intellectũ ꝟo habitũ acꝗſitũ ꝗ reſultat ex itellectu cõnato ⁊ itelligibilib; ſpẽb; itellectꝰ poſſibil ⁊ cognoſcit ⁊ aſſentit actualr ṗmis ṗncipijs i ſpeculabilib;. Et ex ſinderiſi et ex ſpẽb; intelligibilib; reſultat ꝗdã habitus ꝗ intellectus poſſibilis ⁊ cognoſcit et aſſentit actualiter primis ṗncipijs in practicis queadmodũ etiã ꝑ ſciam acꝗſitaꝫ intellectus poſſibilis cognoſcit et aſſentit conditionibus ſpecialibus.

De diſtinctone intelligentiaꝝ.

Decimanona aſſerta ꝯrietas eſt circa diſtinctõem angeloꝝ. ſunt plurimi aſſerentes inter ſanctũ Thomaꝫ et venerabilé dñm Albertũ eſſe ꝯdictõem circa diſtinctioné intelligentiaꝝ ſiue angeloꝝ. determinat ſanctus Thomas ꝙ intelligentie ſiue angeli oẽs ab inuicẽ differunt ſpẽ. dicunt iſti ꝙ venerabilis Albertus ſentiat oppoſitũ illius. Contra hos ꝑducaẗ id qð venerabil Albertus dr nona diſtinctõe ſcði ſententiaꝝ. ibi dr ſic. quidam ꝯcedũt oẽs angelos ſpẽ differre. ⁊ hoc mihi videẗ ꝓbabilius oib; alijs. q2 in veritate rõnabilit nõ pt aliđ bñ defendi. Et quarto caplo celeſtis hierarchie dr ſic. Quidã dicũt ꝙ oẽs angeli dñt ab inuicem ſm ſpẽm. ⁊ hec opinio eſt neceſſaria ſi ſeꝗmur rões phorꝫ. ⁊ nõ continet incõueniens ſm fidé. cui etiã Dyoniſius ꝯſentire videẗ. Et caplo. x. dr. Dicimꝰ cũ Dyoniſio ꝙ in angelis vnius ordinis nõ ſunt aliꝗ duo eiuſdẽ ſpẽi nec eqles in donis. Vñ natura cõis etiã vniꝰ ordinis nõ ẽ natura ſpẽi ſpẽaliſſime. ſ; natura generis ꝓpinꝗ. Et caplo xiiij. dr. angeli reducunẗ in vnũ genus remotũ. ⁊ ꝗdam etiã in ꝓpinquo deſcẽdẽdo. ꝗuis natura generis nõ ſit ſignabilis forte a nobis noie ꝓprio. Et deĩn ſubdit. in angelis dñe ſpecifice ſunt multe. ꝗuis nõ ſint note nobis. Et in de quatuor coeꝗuis dr. angeli nõ dñt ſoluꝫ numero. ſ; etiã ꝗlibet ab alio differt forma ⁊ ſpẽ. ſ; tñ ſub eadẽ natura generis. ⁊ dñe ꝗb; ꝯhiẗ illud genꝰ ſt; occulte nobis. Preterea vndecimo metaphiſice tractatu ſcðo. ca. xxviij. venerabil Albertus dr. ꝙ oẽs ſube ſeparate dñt ab inuicẽ ſpẽ. dñt etiã celi ⁊ ſtelle moti ab ab inuicẽ ſpẽ. ⁊ nulla cũ alia eſt vna ſpẽ ⁊ eadẽ. S; Vlricus libro. iiij. tractatu. iij. dr. ꝙ angeli ſunt vnius nature in cõi nõ cõitate ſpẽi vel generꝫ. ſ; analogie. Si ꝗs dicat. venerabilis Albertus in ſcða ṗte ſue ſumme dr. ꝙ circa diſtinctõem angeloꝝ ſunt tres ſolennes opinioẽs tercia eſt ꝙ oẽs angeli ſint eiuſdem ſpẽi. dñt tñ hierarchijs ⁊ ordinib; ſeu ſacro ordine ⁊ ſacra actõe. ⁊ ꝙ diſtributio regni celeſtis magis eſt ſilis politicis ⁊ quibus ꝗ; logicis ⁊ naturalib;. Cuius ſignũ eſt ꝙ regnũ celoꝝ et ciuitas vocaẗ. Et ſoluẽdo queſtioné dr. q2 hec ſententia ſanctis ꝯgruit ⁊ in eã magis ꝯſentire videnẗ. iõ videtur huic opinioni ꝯſentiendũ eſſe. ſicut ꝑſuadet rões vltimo inducte. Rñdendum eſt ꝙ iſta ꝟba venerabilis Alberti ſi debite ponderenẗ. tũc aut nõ ſunt ꝯria ṗlibatis dictis venerabilis Alberti. aut nõ ſunt ab eo aſſertiue dicta. pꝫ nã ponderẽẗ ṗmo qð dr. hec ſententia ſanctis ꝯgruit. ſancti vt ſancti in angelis reſpiciũt magis gratuita ꝗ; naturalia. in gratuitis ãt angeli ⁊ hoies ſt; eiuſdẽ ſpẽi. ſm gradꝰ tñ varios gratie et glorie diſtincti. Vñ etiã ſanctꝰ Thomas in ꝗſtione de ſpũalib; creaturis. ꝗſti. viij. rñdendo ad ṗmũ argumentũ ſumptũ ex dicto beati Auguſtini dr. ꝙ btũs Auguſtinꝰ loꝗẗ ibi de oib; angelis ſicut de vna natura ꝓpter vnũ modũ ordinis ad beatitudinẽ. ſ; differant ſm ſpẽm nature Ponderẽẗ ſcðo hoc qð dr. ſancti in hãc ſententiã ꝯſentire videnẗ. Ponderetur tercio ꝙ dr. ideo videẗ ꝯſentiendũ eſſe. Põderẽẗ quarto ꝙ dr huic opinioni. ⁊ nõ dr huic veritati. Ponderẽẗ ꝗnto ꝙ dr. ſicut ꝑſuadent rões. nõ dr ꝓbant vel ꝯuincãt. ſ; ꝙ angeli differant ſm ſpẽm nature ad minꝰ in ſeptẽ paſſib; dr aſſertiue. Preterea ſi fuiſſet finalis ſentẽtia venerabil Alberti. ꝙ oẽs ãgeli eẽnt eiuſdẽ nature ſpẽaliſſime ipe hoc appoſuiſſet. ꝗuis aliꝗñ aliud viſum fuit. vel ꝗuis alibi aliter ſcripſerit. ſicut ſanctus Thomas in quodlibetis de ſcelo empireo. et in tercia ṗte ſumme de circũciſione. ⁊ de ſcia xpi acꝗſita

De ſubiecto actionis

Vicesima ꝯrietas eſt circa ſubiectũ actõis. Eſtimãt eñ multi ꝙ ſanctꝰ Thomas ⁊ venerabil Albertꝰ ꝯdicant circa ſubiectũ ipius actõis trãſeuntꝫ putãtes ſanctũ Thomã aſſerere ꝙ actio trãſiens nõ ſit formalr in agẽte. ſ; formlr dũtaxat in patiẽte. ſ; oppoſitũ iſtiꝰ patebit ex dicẽdis. Dicit ſanctꝰ Thomas. xxxij. di. ṗmi ſententiaꝝ. ar. i. ꝗdã genera ſm rõem ſuã ſcant vt inherẽs ſicut ꝗlitas ⁊ ꝗ;titas. ꝗdã aũt ſcant ſm rõem ſuã vt ab alio ens. ⁊ nõ vt inherẽs. ſicut ṗcipue pꝫ in actõe Actõ eñ ſm ꝙ eſt actio ſcaẗ vt ab agente. ⁊ ꝙ ſit in agente h accidit ſibi inꝗ;tũ eſt accñs. vñ in genere actõis deſignatur agens ꝑ illuđ qð eſt ab eo ſicut dr actõe agens. Et di. xl. ar. i. dr. actionũ ꝗdã trãſeunt in exteriorẽ materiã circa quã aliquẽ effectũ opanẗ. ⁊ in talib; ẽ inuenire actionem in re agente. ⁊ paſſioné in re patiente. Et di. lxij. ſententiaꝝ. ar. iiij. dr. cũ actio ſit in agẽte ⁊ paſſio in patiente nõ pt eẽ idẽ nũero accñs qð ẽ actio ⁊ qð ẽ paſſio. cũ accñs nõ poſſit eẽ in diuerſ ſubiectis. ⁊ i tercio ſcripto di. viij. q. v. in patre ⁊ matre ſunt due relatõẽs ſm rẽ ſicut due actõẽs. Itẽ in ṗma ṗte. q. xlv. ar. iij. creatõ actiue ſignata ſignat actõem diuinã ꝗ ẽ eiꝰ eẽntia cũ relatione ad creaturã. Et in li. de potẽtia materia. viij. q. ij. dr. nihil ꝓhiber aliꝗd eẽ inherẽs. qð tñ nõ ſcaẗ vt inherens. ſicut etiã actio ſcaẗ vt in agẽte. ⁊ tñ ꝯſtat actõem eſſe in agente. Silr l; ad aliꝗd non ſceẗ vt inherens. tñ oportet ꝙ ſit inherens. ⁊ hoc ꝗñ relatio ẽ res aliꝗ. Et primo periher. ca. de ꝟbo dr. actio ſcaẗ vno mõ ꝑ modum actõis. vt ſc; egrediens a ſubiecto ⁊ inherẽs ei vt ſubiecto. ⁊ ſic ſcaẗ ꝑ ꝟba alioꝝ modoꝝ ꝗ; infinitiui modi ⁊c. Pro huius noticia clariori eſt

Primo Cõſiderandũ. ꝙ actio ⁊ paſſio reperiuntur a phis accipi duob; modis. Vnoᵒ accipiẗ actio ꝓ forma ꝗ ꝓcedit ſeu agiẗ ab agente. ⁊ paſſio ꝓ forma ꝗ ſuſcipiẗ in ipm patiens. ⁊ ſic actõ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

et paſſio ⁊ mot⁹ ſunt vna ⁊ eadē forma ſm reꝫ. diſtincte tñ ſm relatiuā rõem Exempli grã. in calefactõe q̄ aqua calefit ab igne ipe calor ꝓcedens ab igne ꝑ relatõem ad ignē a q̄ agit̃ ſeu ꝓcedit dr̄ actio. ⁊ idē calor ꝑ habitudi⸗nem ad aquā in quā recipit̃ dr̄ paſſio. ⁊ etiaꝫ calor ille ꝑ relatõem tendētie ſui impfecti eſſe ad eē pfectū dr̄ mo⸗tus. Et ſm has acceptões actio paſſio ⁊ motus ſunt idē re ⁊ diſtinguunt̃ rõne. ⁊ actio ſic accepta eſt formalr̄ in patiente ⁊ nō in agente. Alio⁹ actio accipit̃ ꝓ illa pre dicamentali entitate. ꝑ quā ipm agens formalr̄ denomi natur agens. paſſio vero ꝓ illa p̄dicamentali entitate ꝑ quā aliq̄d formalr̄ denominat̃ patiens. ⁊ ſm acceptões iſtas actio paſſio ⁊ mot⁹ diuerſificant̃ realr̄. imo p̄dica⸗mentalr̄. ⁊ actio eſt ſꝑ formalr̄ in agente. Nā autor libri ſex p̄ncipioꝝ definitõeꝫ illā quā ponit de actõe ſumpſit ex definitõe quā aſſignat phs de q̄litate. ⁊ ita ſicut in definitõe q̄litatis li ſm dr̄ circūſtantiā cauſe formal'. ita etiā in definitõe actõis Et niſi actio ſic accepta intelli⸗gat̃ eſſe in agente nō pt̄ ꝯcipi ꝙ actio dei vt creatio aut gubernatio eſſet ipe deus. non eñ illud eſt deus qd̄ eſt formaliter in creaturis.

Secūdo Cōſiderandū. ꝙ qddā accñs p̄e dicatur de ſubiecto. cui inexiſtit. et p̄catur ſm ꝓpriā ſuā rõem vt inexiſtens vt quantū ⁊ q̄le Quoddā aūt accñs p̄dicat̃ de ſubiecto cui inexiſtit. et tñ ſm ſuā ꝓpriā rõem nō p̄catur vt inexiſtens. ſꝫ vt ex⸗iſtens ad aliud. ſicut relatiuū pater ⁊ filius. Quoddaꝫ ꝓo accñs p̄dicat̃ de ſubiecto cui inexiſtit. ⁊ tñ ſm ſuam ꝓpriā rõem nō p̄cat̃ vt inexiſtens. ſed vt exiſtens ab alio vt agens calefaciens illuminans ⁊c̄.

De differentia materie celi et corruptibiliū

Uiceſimaprima ꝯrietas eſt circa drīam materie celi et corruptibiliū. Et inſuꝑ ſentētia ſancti Thome ꝙ ma⸗teria iſtoꝝ corruptibiliū ⁊ corpoꝝ celeſtiū. ⁊ etiā ꝙ ma⸗terie diuerſoꝝ corpoꝝ celeſtiū differāt ad modū diuerſa rum ſpeꝝ. Aſſerit̃ a multis ꝙ illi⁹ oppoſitū determinet venerabil' Albert⁹. Cōtra illos ꝓduco illud qd̄ ipe dr̄ in ſcđa p̄te ſue ſumme quā cōſcripſit circa duos libros ſententiaꝝ. vbi ſcribit ſic. peripathetici ꝯſiderabāt ꝙ ma teria ad actū determīnat̃ ⁊ cognoſcit̃. relatõem eñ po⸗tentie ad actū analogiā vocabāt ſiue ꝓportõem. vt pau⸗loañ dictū eſt. Et iō quoꝝ nō eſt vna analogia ad vnū et eundē actū in genere vel in ſpē hoꝝ dicebāt nō eē vnā materiā. ⁊ hec ſunt quoꝝ materia nō eſt tota intus nec ſunt ex ſua materia tota. ſꝫ extra ea eſt ꝑs materie trāſ⸗mutabilis ad eundē actū. ⁊ ꝑs materie q̄ ē intra ſub ac⸗tu illo tranſmutabilis eſt ad aliū actū. ⁊ iō talia oīa trāſ mutabilia ſunt ad inuicē. Cōſiderabāt etiā ꝙ q̄dā ſtꝫ ex materia. ita ꝙ materia ſtans ſub actu nullā potentie analogiā hꝫ ad aliū actum. nec aliq̄ materia extra ipa hꝫ analogiā ad eundē actū. ſicut eſt ſol ſtelle ⁊ alie. ⁊ illa di⸗cerunt eſſe ex materia ſua tota. Cōſiderabāt etiā ꝙ potentia eſt eius qd̄ nō habet̃. ⁊ in eodē potentia ſemꝑ p̄cedit actum ſm naturā q̄ eſt generatio. Jt iō quorūcū ꝙ ſuppoſitū ſiue ſubiectū talē analogiā nō hꝫ ad actum hoꝝ nullā penitus dicebant eſſe materiā ſicut eſt ange⸗lus ⁊ intelligentia p̄ſidens orbib⁹ ſtellaꝝ ⁊ aīa rōnalis. et hanc poſitõem videt̃ defendere Auguſtin⁹ ſuꝑ gene ſim. q̄ dr̄ aīas ex nulla creatas eſſe materia. Silr̄ Boe tius de duab⁹ naturis in vna ꝑſona xpi Et iō ſm catho licam fidē ⁊ phiam hec via videt̃ mihi eſſe tenenda. Et dr̄ pauloañ. corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū nō ē vna ma teria. ſꝫ diuerſa. Et in de quatuor coequis dr̄ ꝙ oēs ille rōnes q̄ ꝓbant materiā eſſe vnā ſunt logice ⁊ cōes nō ꝯſiderātes ipam ſm eē qd̄ hꝫ in corꝑe naturali. dr̄ etiā ibi ꝙ nulloꝝ duoꝝ vel pluriū ꝑpetuoꝝ materia eſt vna. Et circa ſcđam diſtinctõem ſcđi ſententiaꝝ dr̄ ſic ſcriptura innuit ꝙ nō oīm corporaliū ſit materia vna qñ dr̄ eſſe celū ⁊ terrā. ſi eñ eſſet de cōi materia oīm alioꝝ nō oportebat dicere niſi alteꝝ eoꝝ ⁊ ſuffeciſſet. Et vn⸗decimo metaphiſice tractatu ſcđo. capitulo. xxviij. pro culdubio ſcias ꝙ ſi celū eſſet vnū ſpē ⁊ multa numero. tunc oīa q̄ in celo ſunt haberēt materiā vnā ⁊ formas di uerſas numero. Dico aūt materiā vnā q̄ potentie ē vni us. ⁊ q̄cunqꝫ ſic materiā hñt vnā tranſmutant̃ ad inui⸗cem. corpora igit̃ celeſtia tranſmutabilia eſſent ad inui cem qd̄ nos videmus eſſe falſum Et ꝓ nunc ſuffici⸗at p̄miſſa ꝯcordantia. cui⁹ ꝑ alios fieri poterit vlterior extenſio deo inſpirante. q̄ eſt autor vnitatis ⁊ ꝯcordie

Sequit̃ tabula queſtionū in hoc tractatulo ꝯtētaꝝ

Utꝝ logica ſit ſpeculatiua vel practica	fo. xxviij.
Utꝝ idē ſit vle añ rem. in re ⁊ poſt rem	eodem
Utꝝ materia ſit p̄ncipiū induiduatõis	eodem
Utrum queſtio an eſt terminetur cathegorice vel hy⸗pothetice.	fo. xxix.
Utrum definitio ſubiecti ſit medium demonſtratõnis potiſſime	eodem
Utꝝ ens mobile ſit ſubiectum phiſice	fo. xxx.
Utꝝ forme naturales ſint ichoate i materia	fo. xxxi.
Utꝝ definitões phiſice dent̃ ꝑ materiā	fo. xxxij.
Utrum celum ſit animatum	eodem
Utꝝ elemēta maneāt in mixto formalr̄	fo. xxxiij.
Utꝝ embrio viuat vita vegetatiua	eodem.
Utrum potentie ſenſitiue in diuerſis animalibus diffe rant ſpecie	eodem
Utrum intellectus humanus in hac vita poſſet abſqꝫ fantaſmate intelligere	fo. xxxiiij.
Utrum intellectus humanus pro hoc ſtatu poſſit in⸗telligere ſubſtantias ſeparatas	eodem
Utꝝ ꝓa rei q̄dditas ſit eēntia formal'r tm̄	eodem
Utꝝ eē eēntie ⁊ eē exñtie realr̄ identificent̃	xxxv.
Utꝝ p̄ter aīas nobiles ſint ponēde ītelligētie	xxxvi.
Utꝝ in hoīe ſint naturalr̄ ſcie inchoate	eodem
Utrum ſubſtantie ſeparate ſiue angeli inter ſe diſting⸗uantur ſpecie	fo. xxxvij.
Utꝝ actio ſit in agente vel patiente	eodem
Utrum materia corpoꝝ ſuperioꝝ et inferioꝝ differāt ad modum ſpecierum	eodem

Finis tabule

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf